

תמצית דוחות כספיים ליום 30 בספטמבר 2018

תוכן העניינים הראשי

6	דוח תמציתי של הדירקטוריון והנהלה
7	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
15	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
47	סקירת הסיכונים
84	מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקורות ונהלים
86	הצהרות לגבי גילוי בתמצית הדוחות הכספיים
88	דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים
89	תמצית הדוחות הכספיים
199	ממשל תאגידי, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו
208	נספחים לתמצית הדוחות הרבעוניים
215	מילון ואינדקס מונחים שנכללו בתמצית הדוחות הרבעוניים

דוח תמציתי של הדירקטוריון וההנהלה לדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018

תוכן העניינים

6	פתח דבר
6	מידע צופה פני עתיד
7	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
7	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק
12	סיכונים עיקריים
12	יעדים ואסטרטגיה עסקית
12	התפתחויות במבנה ההון
13	התפתחויות במקורות המימון
14	התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית
14	התפתחויות משמעותיות בתחום המשאב האנושי והמינהל
14	נושאים נוספים
15	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
15	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
15	אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק
16	הסביבה הכללית והשפעת גורמים חיצוניים על קבוצת הבנק
19	סיכונים מובילים ומתפתחים
19	דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים
19	אירועים לאריך תאריך המאזן
19	שינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים
20	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח הכולל האחר
26	ניתוח ההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
26	נכסים והתחייבויות
32	הון, הלימות הון ומינוף
35	פעילות חוץ מאזנית אחרת
36	מידע כספי לפי מגזרי פעילות
46	חברות מוחזקות עיקריות
47	סקירת הסיכונים
47	התפתחויות בסיכונים ואופן ניהולם
49	הערכת גורמי הסיכון
50	סיכון אשראי
70	סיכון תפעולי
71	סיכון שוק וריבית
81	סיכון נזילות ומימון
82	סיכונים אחרים
82	סיכון ציות ורגולציה
82	סיכון חוצה גבולות ואיסור הלבנת הון
83	סיכון מוניטין
83	סיכון אסטרטגי - עסקי
84	מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקורות ונהלים
84	מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים
85	בקורות ונהלים

להלן הקישורים:

הצהרות לגבי גילוי

דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים

תמצית דוחות כספיים

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים לדוח הרבעוני

גילויים פיקוחיים נוספים

דוח סיכונים

תיאור המאפיינים של מכשירי ההון הנכללים בהון הפיקוחי

רשימת טבלאות (לוחות) הנכללים במסגרת הדוח התמציתי של הדירקטוריון והנהלה

7	דוח רווח והפסד - סעיפים עיקריים
6	מאזן - סעיפים עיקריים
7	יחסים פיננסיים עיקריים (באחוזים)
17	פרטים על שערי החליפין היציגים ושיעור השינוי בהם
17	השינויים במדדי המניות העיקריים בישראל (באחוזים)
18	השינויים במדדי איגרות החוב העיקריים בישראל (באחוזים)
18	השינויים במדדי המניות העיקריים בעולם (באחוזים)
20	ניתוח התפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת
21	פירוט סך הכנסות המימון לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
22	היתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים
22	פערי הריבית (ההפרש בין שיעור הכנסות הריבית על הנכסים ובין שיעור הוצאות הריבית על ההתחייבויות) על בסיס יתרות ממוצעות, המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים
22	פירוט התפתחות ההוצאות בגין הפסדי אשראי
23	פירוט ההוצאות בגין הפסדי אשראי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים בקבוצה
24	נתוני Cost-Income Ratio
25	התפתחות תשואת רווחי הקבוצה על ההון, יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, יחס כיסוי הנזילות ויחס המינוף בתום הרבעון
25	נתוני הרווח והדיבידנד למניה
26	ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים של קבוצת הבנק
26	נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי בסיסי הצמדה
27	נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
27	פירוט של סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי
28	התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים של קבוצת הבנק
29	התפלגות ניירות הערך של הקבוצה לפי התיקים השונים
29	התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי מגזרי הצמדה
30	התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי סוגי מנפיקים
30	התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי הצמדה
31	נתונים על התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
31	התפתחות התפלגות פיקדונות הציבור בקבוצה לפי גודל מפקיד
32	הרכב ההון העצמי
33	נתונים על ההון הפיקוחי ונכסי הסיכון המאוחדים
33	התפתחות יחס ההון לרכיבי סיכון בקבוצה
34	התפלגות נכסי סיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי לפי קבוצות חשיפה
34	נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון שוק, סיכון CVA וסיכון תפעולי
34	יחס המינוף של הבנק
35	פרטים בדבר הדיבידנדים שחולקו על ידי הבנק החל משנת 2017
35	התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים המוחזקים בעבור לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שרותי ניהול, תפעול ו/או משמורת
36	תוצאות הכספיות של מגזרי הפעילות הפיקוחיים
37	תוצאות הפעילות במגזר משקי הבית

39	תוצאות הפעילות במגזר בנקאות פרטית
40	תוצאות הפעילות במגזר עסקים זעירים וקטנים
41	תוצאות הפעילות במגזר עסקים בינוניים
42	מגזר עסקים גדולים
43	תוצאות הפעילות במגזר גופים מוסדיים
44	תוצאות הפעילות במגזר ניהול פיננסי
45	תוצאות הפעילות בחוץ לארץ
49	מיפוי גורמי הסיכון, פוטנציאל השפעתם על קבוצת הבנק וחברי ההנהלה שמונו כאחראים (Risk Owner) לכל אחד מהם
50	6 הלוחים הגדולים בקבוצה
51	אשראי למטרת עסקאות הוניות
51	אשראי לחברות ממונפות
52	תמצית נתוני סיכון האשראי הבעייתי הכולל ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי
52	מדדי סיכון עיקריים הנוגעים לאיכות אשראי
53	ניתוח התנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי
53	מדדי סיכון עיקריים הנוגעים להפרשה להפסדי אשראי
54	סיכון אשראי לאנשים פרטיים - יתרות ומאפייני סיכון שונים
55	סיכון אשראי בעייתי לאנשים פרטיים לפני הפרשה להפסדי אשראי
56	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי לאנשים פרטיים
57	סיכון אשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי סוג ביטחון הנדל"ן
58	סיכון האשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס
59	סיכון אשראי לפי ענפי משק
62	חשיפה למדינות זרות
65	חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים
67	היקפי מתן המשכנתאות במגזר משקי הבית
67	פרטים בדבר מאפייני סיכון שונים בתיק ההלוואות לדיור
69	פרטים על ההפרשה להפסדי אשראי של הלוואות לדיור שבגינן נעשתה הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי עומק פיגור
71	ערך ה-VAR של קבוצת הבנק
71	השפעת(1) תזוזה מקבילה של העקום ב-2% על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי במונחי EVE
72	חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית
80	שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים לפני השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי ריבית
80	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית
81	ניתוח רגישות הון קבוצת הבנק לשינויים בשערי חליפין עיקריים ובמדד המחירים לצרכן

דוח תמציתי של הדירקטוריון וההנהלה לדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018

פתח דבר

בישיבת הדירקטוריון של בנק מזרחי טפחות בע"מ שהתקיימה ביום 12 בנובמבר 2018 (ד' בכסלו התשע"ט), הוחלט לאשר ולפרסם את דוח הדירקטוריון וההנהלה, דוח סיכונים וגילויים פיקוחיים נוספים ואת תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים של בנק מזרחי טפחות בע"מ והחברות המאוחדות שלו ליום 30 בספטמבר 2018.

דוח הדירקטוריון וההנהלה, דוח סיכונים וגילויים פיקוחיים נוספים של הבנק ערוכים בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

תמצית הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

בעיקר הנושאים, הוראות הפיקוח על הבנקים כאמור מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית (ראה גם ביאור 1 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017 וביאור 1 לתמצית דוחות כספיים אלה).

בהתאם למבנה הדוחות שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים, נכלל מידע נלווה נוסף לדוחות הכספיים באתר האינטרנט של הבנק: www.mizrahi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים >> מידע כספי

מידע נלווה נוסף זה כולל דוח סיכונים מפורט בהתאם לדרישות הגילוי של הנדבך השלישי של באזל ובהתאם להמלצות נוספות של הועדה ליציבות פיננסית (ה-FSB), וכן פרטים על מכשירי ההון שהנפיק הבנק.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון וההנהלה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968 (להלן: "החוק").

תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים גיאופוליטיים, שינויי חקיקה ורגולציה ושינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינוי בתוכניות העסקיות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "תוכנית", "יעדים", "רצון", "צריך", "יכול", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהם מבוססים על הערכות הבנק הנוכחיות לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללות בין היתר: תחזיות להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם, ובמיוחד למצב הכלכלי במשק, כולל השפעת תנאים מאקרו כלכליים וגיאופוליטיים; צפי לשינויים ולהתפתחויות בשוקי המטבע ובשוקי ההון; תחזיות הקשורות בגורמים שונים נוספים המשפיעים על החשיפה לסיכונים פיננסיים; תחזיות לשינויים באיתנות הפיננסית של לווים, להעדפות הציבור, לשינויים בחקיקה ובהוראות רשיות פיקוחיות, להתנהגות המתחרים, למצבו התדמיתי של הבנק, להתפתחויות טכנולוגיות ולהתפתחויות בנושאי כוח אדם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם ועל תחזיות והערכות לעתיד בנושאים שונים, כאמור לעיל, באופן שקיימת אפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו כלל או בחלקם.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

פרק זה מתאר התפתחויות משמעותיות בקבוצת הבנק ותחומי פעילותה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018, בביצועים, בסיכונים אליהם חשוף הבנק, וכן ביעדים ובאסטרטגיה. ככל הנדרש, יש לעיין בפרק זה ביחד עם פרק סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה שנכלל בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים לשנת 2017.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק במיליוני שקלים חדשים

לרבעון השנתיים ביום	לרבעון השנתיים ביום	לרבעון השנתיים ביום	לרבעון השנתיים ביום	לרבעון השנתיים ביום	לרבעון השנתיים ביום	לרבעון השנתיים ביום
30.9.2018	30.6.2018	31.12.2017	30.9.2017	30.6.2017	31.3.2018	31.3.2017
דוח רווח והפסד - סעיפים עיקריים						
1,236	1,345	1,081	1,136	1,011	1,173	1,027
הכנסות ריבית, נטו						
105	129	90	55	61	21	(1)
הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית						
378	375	373	409	374	365	369
עמלות והכנסות אחרות						
1,719	1,849	1,544	1,600	1,446	1,559	1,395
סך ההכנסות						
61	90	82	60	41	42	49
הוצאות בגין הפסדי אשראי						
936	1,325 ⁽²⁾	912	939	972	877	823
הוצאות תפעוליות ואחרות ⁽¹⁾						
598	557	569	593	635	556	487
מזה: משכורות והוצאות נלוות ⁽¹⁾						
722	434	550	601	433	640	523
רווח לפני מיסים						
250	212	192	222	161	231	192
הפרשה למיסים על הרווח						
454	207 ⁽²⁾	343	365	261	400	321
רווח נקי ⁽³⁾						

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017
דוח רווח והפסד - סעיפים עיקריים		
3,662	3,211	4,347
הכנסות ריבית, נטו		
324	81	136
הכנסות מימון שאינן מריבית		
1,126	1,108	1,517
עמלות והכנסות אחרות		
5,112	4,400	6,000
סך ההכנסות		
233	132	192
הוצאות בגין הפסדי אשראי		
3,173 ⁽²⁾	2,672	3,611
הוצאות תפעוליות ואחרות ⁽¹⁾		
1,724	1,678	2,271
מזה: משכורות והוצאות נלוות ⁽¹⁾		
1,706	1,596	2,197
רווח לפני מיסים		
654	584	806
הפרשה למיסים על הרווח		
1,004 ⁽²⁾	982	1,347
רווח נקי ⁽³⁾		

(1) מספרי ההשוואה לתקופות קודמות סווגו מחדש. לפרטים בדבר חוזר המפקחת על הבנקים בדבר שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה ביאור 1 ד.4 לדוחות הכספיים.

(2) הוצאות התפעוליות והאחרות ברבעון השני של שנת 2018 כוללות הפרשה נוספת של 425 מיליוני שקלים חדשים (116.5 מיליוני דולר ארה"ב), בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית. לפרטים נוספים, ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים.

(3) הרווח הנקי מהפעילות השוטפת של הבנק, וללא הפרשה כאמור, ובהתחשב בהפרשות למענקים שהיו תואמים את רמת הרווחיות מהפעילות השוטפת באותו רבעון והוצאות המס הנגזרות מכך, הינו:

ברבעון השני של שנת 2018 - 472 מיליוני שקלים חדשים.

כנגזרת מכך, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 - 1,269 מיליוני שקלים חדשים.

(3) בכל מקום בדוח הדירקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.

הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-454 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 261 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 73.9%. רווח זה מבטא תשואה על ההון, במונחים שנתיים בשיעור של 13.4% לעומת תשואה על ההון של 8.0% ברבעון המקביל אשתקד.

תוצאות הרבעון השלישי של שנת 2017 כוללות הוצאות שכר חריגות של 160 מיליוני שקלים חדשים (104 מיליוני שקלים חדשים במונחי הרווח הנקי), בגין הסכם שכר חדש בבנק לשנים 2016-2021.

הרווח הנקי של הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכם ב-1,004 מיליוני שקלים חדשים.

רווח זה מבטא תשואה על ההון, במונחים שנתיים, בשיעור של 9.7%.

הרווח הנקי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018, כולל את ההפרשה הנוספת שבוצעה ברבעון השני של השנה בסכום של 425 מיליוני שקלים חדשים, בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית.

בתקופה המקבילה אשתקד, הרווח הנקי הינו 982 מיליוני שקלים חדשים (תשואה על ההון - 10.1%). בתקופה המקבילה אשתקד, נכלל, כאמור לעיל, הגידול החריג בהוצאות השכר בגין הסכם השכר החדש בבנק. בסך הכל שיעור הגידול ברווח הנקי בתשעת החודשים הראשונים של השנה הינו 2.2%.

התשואה על ההון בשנת 2017 כולה הינה 10.2%.

להלן הגורמים המרכזיים שהשפיעו על רווחי הקבוצה ברבעון השלישי ובתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 בהשוואה לתקופות המקבילות אשתקד:

- סך הכנסות המימון גדלו ברבעון השלישי של שנת 2018 בשיעור של 25.1% לעומת הרבעון המקביל אשתקד (גידול בשיעור של 21.1% בתשעת החודשים הראשונים בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד). בנוסף לגידול בהיקפי הפעילות גדלו גם מרווחי המימון.

רמת ההכנסות הושפעה גם ממדד המחירים (הידוע) לצרכן, שעלה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 בשיעור של 1.1%, לעומת שיעור של 0.2% בתקופה המקבילה אשתקד. ראה גם ניתוח התפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת, להלן.

- סך העמלות גדלו ברבעון השלישי של שנת 2018 בשיעור של 5.8% לעומת הרבעון המקביל אשתקד (גידול בשיעור של 3.3% בתשעת החודשים הראשונים בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד).

- סך ההוצאות בגין הפסדי אשראי גדלו ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-20 מיליוני שקלים חדשים לעומת הרבעון המקביל אשתקד (גידול של 101 מיליוני שקלים חדשים בתשעת החודשים הראשונים בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד). סך ההוצאות בגין הפסדי אשראי הושפעו ממיצוי מסוים בגבייה, לעת עתה, של חובות שנמחקו בעבר. לפרטים נוספים בדבר התפתחות ההוצאות בגין הפסדי אשראי ראה להלן.

- שינויים בהוצאות התפעוליות והאחרות:

ההוצאות התפעוליות והאחרות קטנו ברבעון השלישי של שנת 2018 בשיעור של 3.7% לעומת הרבעון המקביל אשתקד. הרבעון המקביל כולל הוצאות שכר חריגות כאמור בסך של 160 מיליוני שקלים חדשים בגין הסכם שכר חדש עם ארגון העובדים לשנים 2016-2021.

ההוצאות התפעוליות והאחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 כוללות את ההפרשה ברבעון השני של השנה בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית כאמור לעיל.

ראה בנוסף הסבר לכל אחד מרכיבי ההוצאות התפעוליות, להלן (במיליוני שקלים חדשים).

ליום	ליום	ליום	ליום	ליום	ליום	ליום	
31.3.2017	30.6.2017	30.9.2017	31.12.2017	31.3.2018	30.6.2018	30.9.2018	
מאזן - סעיפים עיקריים							
234,071	235,056	239,578	239,572	242,805	246,593	248,831	סך כל המאזן
173,068	177,133	178,621	181,118	183,628	187,055	189,796	אשראי לציבור, נטו
41,683	39,146	42,578	41,130	43,156	42,380	42,423	מזומנים ופיקדונות בבנקים
11,791	10,560	10,938	10,133	9,057	9,926	10,093	ניירות ערך
1,550	1,391	1,359	1,403	1,378	1,364	1,360	בניינים וציוד
180,722	180,680	184,221	183,573	187,066	189,900	192,943	פיקדונות הציבור
							איגרות חוב וכתבי
26,924	27,851	29,129	29,923	29,864	30,034	29,769	התחייבות נדחים
1,474	1,454	1,462	1,125	885	875	655	פיקדונות מבנקים
13,015	13,276	13,399	13,685	13,890	13,986	14,441	הון עצמי ⁽¹⁾

ההתפתחות בסעיפי המאזן מצביעה על צמיחה עקבית בפעילות הבנק, כאשר:

- סך כל המאזן ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-248.8 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 9.3 מיליארדי שקלים חדשים (3.9%) בהשוואה ליום 30 בספטמבר 2017 (בהשוואה לסוף שנת 2017, קצב גידול שנתי של 5.2%).
- האשראי לציבור, נטו ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-189.8 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 11.2 מיליארדי שקלים חדשים (6.3%) בהשוואה ליום 30 בספטמבר 2017 (בהשוואה לסוף שנת 2017, קצב גידול שנתי של 6.4%).
- פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמו ב-192.9 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 8.7 מיליארדי שקלים חדשים (4.7%) בהשוואה ליום 30 בספטמבר 2017 (בהשוואה לסוף שנת 2017, קצב גידול שנתי של 6.9%).
- ההון העצמי ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-14.4 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 1.0 מיליארדי שקלים חדשים (7.8%) בהשוואה ליום 30 בספטמבר 2017. ראה להלן גם פרק הלימות ההון ומדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק.

(1) בכל מקום בדוח הדיריקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.

יחסים פיננסיים עיקריים (באחוזים)

לרבעון שהסתיים ביום 31.3.2017	לרבעון שהסתיים ביום 30.6.2017	לרבעון שהסתיים ביום 30.9.2017	לרבעון שהסתיים ביום 31.12.2017	לרבעון שהסתיים ביום 31.3.2018	לרבעון שהסתיים ביום 30.6.2018	לרבעון שהסתיים ביום 30.9.2018	
							מדדי ביצוע עיקריים
10.4	12.7	(11)8.0	11.2	10.3	(9)6.1	13.4	תשואת הרווח הנקי ⁽¹⁾⁽²⁾
0.97	1.19	0.76	1.05	0.97	0.60	1.24	תשואת הרווח הנקי לנכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾
0.55	0.68	0.44	0.61	0.57	0.34	0.74	תשואה לנכסים ממוצעים ⁽²⁾
104.4	102.0	103.1	101.4	101.9	101.5	101.7	פיקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו
10.12	10.15	10.16	10.20	10.16	9.95	10.11	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון
5.27	5.42	5.36	5.48	5.43	5.38	5.47	יחס המינוף ⁽⁴⁾
118	122	117	118	(10)125	120	121	יחס כיסוי הנזילות (רבעוני) ⁽⁵⁾
2.42	2.69	2.46	2.70	2.57	3.06	2.80	יחס הכנסות לנכסים ממוצעים
59.0	56.3	(11)67.2	58.7	59.1	(9)71.7	54.5	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות (Cost Income Ratio) ⁽⁶⁾
1.38	1.72	1.12	1.58	1.47	0.89	1.95	רווח נקי בסיסי למניה (בשקלים חדשים)
							מדדי איכות אשראי עיקריים
0.84	0.82	0.81	0.81	0.81	0.81	0.81	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
0.95	0.89	0.97	1.02	1.09	1.12	1.17	שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
0.12	0.09	0.09	0.13	0.18	0.19	0.13	הוצאות בגין הפסדי אשראי לתקופה לסך האשראי לציבור, נטו ⁽²⁾
0.11	0.09	0.09	0.11	0.13	0.11	0.09	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור ⁽²⁾
							נתונים נוספים
61.44	63.50	63.33	64.19	67.03	67.17	62.26	מחיר מניה (בשקלים חדשים) בתום הרבעון
17	41	52	34	47	59	(8)-	דיבידנד למניה (באגורות) ⁽⁷⁾
1.78	2.02	1.71	1.91	1.79	2.22	2.01	יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים ⁽²⁾
0.64	0.62	0.63	0.68	0.62	0.61	0.61	יחס עמלות לנכסים ממוצעים ⁽²⁾
							מדדי ביצוע עיקריים
		10.2		10.1		(9)9.7	תשואת הרווח הנקי ⁽¹⁾⁽²⁾
		0.99		0.97		0.93	תשואת הרווח הנקי לנכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾
		0.57		0.56		0.55	תשואה לנכסים ממוצעים ⁽²⁾
		2.55		2.51		2.80	יחס הכנסות לנכסים ממוצעים
		60.2		60.7		(9)62.1	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות (Cost Income Ratio) ⁽⁶⁾
		5.80		4.23		4.31	רווח נקי בסיסי למניה (בשקלים חדשים)
		0.11		0.10		0.16	הוצאות בגין הפסדי אשראי לתקופה לסך האשראי לציבור, נטו ⁽²⁾
		0.09		0.09		0.11	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור ⁽²⁾
		144		110		(8)106	דיבידנד למניה (באגורות) ⁽⁷⁾
		1.84		1.83		2.00	יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים ⁽²⁾
		0.64		0.63		0.61	יחס עמלות לנכסים ממוצעים ⁽²⁾

לתשעה חודשים שהסתיימו לתשעה חודשים שהסתיימו לתשעה חודשים שהסתיימו
ביום 30 בספטמבר 2018 ביום 30 בספטמבר 2017 ביום 31 בדצמבר 2017

היחסים הפיננסיים מצביעים כי:

- על רקע העלייה המשמעותית ברמת ההכנסות, תוך הצגת יחס יעילות של 54.5% ברבעון, מוצגת תשואת רווח נקי של 13.4%.
- הלימות ההון של הבנק עלתה ברבעון האחרון ביותר מ-10 נקודות האחוז, תוך הגדלת שולי הביטחון מהיחס המזערני הנדרש של 9.84%.
- שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי לסך האשראי לציבור, נטו, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018, הושפע ממיצוי מסוים בגבייה, לעת עתה, של חובות שנמחקו בעבר, והגיע לשיעור של 0.16%.

סעיפי רווח והפסד, סעיפי המאזן והיחסים הפיננסיים השונים מנותחים באופן מפורט בדוח הדירקטוריון וההנהלה לפי העניין, בפרק "הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי", ובפרק "סקירת הסיכונים".

-
- (1) בכל מקום בדוח הדירקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.
 - (2) מחושב על בסיס שנת.
 - (3) רווח נקי לסך נכסי היסכון הממוצעים.
 - (4) יחס המינוף (Leverage Ratio) - היחס בין הון רובד 1 (לפי כללי באזל) לסך החשיפות. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218.
 - (5) יחס כיסוי הנזילות (Liquidity Coverage Ratio) - סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לתזרים המזומנים היוצא נטו. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.
 - (6) סך ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כלל ההכנסות התפעוליות והמימוניות לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי.
 - (7) שיעור הדיבידנד למניה מחושב לפי סכום הדיבידנד שחולק בפועל בתקופה המדווחת.
 - (8) ברבעון השני של שנת 2018 לא הוכרז דיבידנד בגין רווחי אותו רבעון. לפרטים ראה פרק דיבידנד להלן.
 - (9) ברבעון השני של שנת 2018, תשואת הרווח הנקי על ההון ויחס היעילות הושפעו מהפרשה נוספת של 425 מיליוני שקלים חדשים (116.5 מיליוני דולר ארה"ב), בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית. תשואת הרווח הנקי ויחס היעילות הנובעים מהפעילות הוטפת של הבנק, ללא הפרשה כאמור, ובהתחשב בהפרשות למענקים שהיו תואמים את רמת הרווחיות מהפעילות הוטפת באותו רבעון והוצאות המס הנגזרות מכך, היו:

תשואה על ההון ברבעון השני של שנת 2018	- 14.1%
יחס יעילות ברבעון השני של שנת 2018	- 53.2%
- כנגזרת מכך:**
- (10) **תשואה על ההון בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018** - 12.3%
 - (11) **יחס יעילות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018** - 55.5%
- (10) כולל השפעת יישום הנחיות בנק ישראל להחלת שיעור משיכה מופחת בגין פיקדונות תפעוליים, החל מהרבעון הראשון של שנת 2018.
- (11) ההוצאות בגין חתימת מסמך ההבנות עם ארגון העובדים ובגין המדד הידוע השלילי, ברבעון השלישי של שנת 2017, הביאו להקטנת התשואה ב-4.6 נקודות האחוז ולהגדלת יחס היעילות ב-13.4 נקודות האחוז.

סיכונים עיקריים

במסגרת מיפוי הסיכונים של הבנק נקבעה רשימה של סיכונים שהעיקריים בהם: סיכון אשראי (ורכיזיות אשראי), סיכון שוק, סיכון ריבית (סיכון הריבית בתיק הבנקאי בפרט), סיכון נזילות, סיכון תפעולי, לרבות סיכון אבטחת מידע וסייבר, סיכון טכנולוגי המידע וסיכון משפטי, סיכון ציות ורגולציה, סיכון חוצה גבולות ואיסור הלבנת הון, סיכון מוניטין וסיכון אסטרטגי - עסקי. הבנק בוחן באופן שוטף את מיפוי הסיכונים על מנת לוודא שהוא מקיף את כלל פעילות העסקית, תנאי השוק ודרישות הרגולציה. לפרטים נוספים ראה פרק סיכונים עיקריים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017. מידע על התפתחויות בסיכונים מוצג בפרק סקירת הסיכונים להלן, וכן בדוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק. לפרטים בדבר התפתחויות בחקירת משרד המשפטים בארצות הברית, ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים. ראה להלן עדכונים להערכת גורמי הסיכון השונים, בפרק סקירת הסיכונים.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

מידע צופה פני עתיד - התוכנית האסטרטגית

לפרטים בדבר יעדי הבנק והאסטרטגיה העסקית שלו לשנים 2017-2021, ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017.

התפתחויות, כפי שהוצגו בדוחות הכספיים לרבעון השני של שנת 2018

ביום 7 באוגוסט 2018, התקבלה בבנק הודעה של משרד המשפטים בארצות הברית לבאי כח הבנק, הכוללת הצעה להסדר לסיום החקירה הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים. הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2018 כללו הפרשה נוספת של 425 מיליוני שקלים חדשים (116.5 מיליוני דולר ארה"ב) בגין החקירה. ההפרשה המצטברת בגין החקירה ליום 30 ביוני 2018 הייתה 593.5 מיליוני שקלים חדשים (162.6 מיליוני דולר ארה"ב). לפרטים נוספים ראה ביאור 10 ב.4 בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2018.

בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2018, הלימות ההון שהוצגה הייתה: יחס הון עצמי רובד 1 - 9.95% יחס הון כולל - 13.29% (ראה ביאור 9 בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2018). הבנק דיווח כי הוא פועל להגדלת שולי הביטחון של יחסי ההון, והעריך, באותו מועד, כי יחס הון עצמי רובד 1 צפוי לעלות על 10% ברבעון השלישי של שנת 2018.

כמו כן, העריך הבנק, כי קיימת לו היכולת לעמוד בתוואי תוכנית החומש האסטרטגית לשנים 2017-2021, זאת, תוך שימוש לפי הצורך, במגוון כלים במסגרת הפעילות העסקית השוטפת (כלים בהם נעשה שימוש שוטף בעבר).

מדיניות הדיבידנד של הבנק הינה לחלק, החל משנת 2018, בגין הרווחים הרבעוניים, דיבידנד בשיעור של 40% מהרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק. מדיניות הדיבידנד, הינה בכפוף לעמידה של הבנק ביחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, כנדרש על פי הוראות המפקחת על הבנקים ולשמירה על שולי בטחון נאותים.

לאור האמור, לא הכריז דירקטוריון הבנק, באותו מועד, על חלוקת דיבידנד בגין רווחי הרבעון השני של שנת 2018.

הבנק העריך, באותו מועד, שיוכל לחזור ולנהוג בהתאם למדיניות חלוקת הדיבידנד במהלך שנת 2019, וזאת בכפוף להוראות ולתנאים שנקבעו בתוכנית האסטרטגית, ובכלל זה הוראות הדין והגבלות הפיקוח על הבנקים.

התפתחויות ברבעון השלישי של שנת 2018

- בדוחות כספיים אלה, הלימות ההון המוצגת הינה: יחס הון עצמי רובד 1 - 10.11% יחס הון כולל - 13.41% (ראה ביאור 9 לדוחות כספיים אלה).

- דירקטוריון הבנק לא הכריז על חלוקת דיבידנד בגין רווחי הרבעון השלישי של שנת 2018.

לא חל שינוי בהערכות הבנק כאמור לעיל המתייחסות ליכולת לעמוד בתוואי התוכנית האסטרטגית לשנים 2017-2021 וכן לחזרה למדיניות הדיבידנד במהלך שנת 2019.

לפרטים נוספים ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות כספיים אלה.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס בעיקרו על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") העומדים בבסיס התוכנית האסטרטגית והמפורטים בה, העלולים שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד, ולגרום לכך שהתוכנית האסטרטגית לרבות לעניין מדיניות חלוקת הדיבידנד לא תתממש.

לפרטים בדבר מגעים לחידוש הסכם עם בעלי מניות בבנק אגוד ראה פרק אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק, להלן.

התפתחויות במבנה ההון

השקעות בהון הבנק ועסקאות במניותיו

- ביום 1 בפברואר 2018 פנה הבנק לפיקוח על הבנקים בבקשה לקבל את אישורו לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף של 5 מיליון מניות. רכישת המניות נועדה להתבצע כנגד מניות שהוקצו או שיוקצו בעתיד, על פי תוכניות האופציות לשנים 2014-2016 ולתוכניות האופציות לשנים 2017-2019. ביום 23 ביולי 2018 אישר הפיקוח על הבנקים את תוכנית הרכישה בכפוף לתנאים שנקבעו.

רכישה עצמית של מניות הבנק דומה במהותה לחלוקת דיבידנד. ראה גם מידע צופה פני עתיד - התוכנית האסטרטגית לעיל, ופרק דיבידנד להלן.

- לפרטים בדבר הנפקת מניות במסגרת תוכנית אופציות לעובדים ראה דוח על השינויים בהון העצמי בדוחות הכספיים.

גיוס מקורות הוניים

במסגרת תוכנית העבודה של הבנק, הנקבעת על ידי הדירקטוריון וכוללת יעדים לגידול בתחומי הפעילות השונים, מתבצעת הערכה של השפעת העמידה ביעדים על היקף נכסי הסיכון של הבנק, וכתוצאה מכך על יחס הלימות ההון. בהתאם לכך, נקבעת, במקביל ליעדים העסקיים וליעדי הרווחיות, תוכנית לגיוס מקורות הוניים לצורך שמירה על הלימות ההון, בהתאם להנחיות שקבע הדירקטוריון בדבר הלימות ההון.

התוכנית (הכוללת בין היתר, וככל שידרש, גיוס כתבי התחייבויות נדחים מותנים - CoCo), צפויה להביא לכך שיחס ההון הכולל לא יפחת משיעור של 13.34% החל משנת 2018.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

לפרטים בדבר הנפקת כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo, בסכום של 710.6 מיליוני שקלים חדשים בחודש אוקטובר 2018, ראה התפתחויות במקורות המימון, להלן.

לפרטים בדבר גיוס הון משני בבנק ייב בסכום של 180 מיליוני שקלים חדשים ראה התפתחויות במקורות המימון להלן.

התפתחויות במקורות המימון

מקורות המימון של הקבוצה כוללים פיקדונות מהציבור ומגופים בנקאיים, הנפקת איגרות חוב לסוגיהן והון עצמי. הקבוצה בוחרת את תמהיל מקורות המימון על בסיס יעדיה העסקיים, בכלל זה יעדי רווחיות, תשואה על ההון, נזילות, הלימות ההון ומינוף, בכפוף למגבלות הסטטוטוריות החלות על התאגידים הבנקאיים ובהתאם למצב שוק ההון ותחזיות ההנהלה באשר להתפתחויות בהם.

פיקדונות

הבנק מבחין בין סוגי המקורות השונים לפי תקופת הפיקדון וסוגי לקוחות. הבנק בוחן את מידת הריכוזיות של המפקידים, ובמסגרת זו קבעו הדירקטוריון והנהלה מגבלות וקווים מנחים בתחום סיכון הריכוזיות בהתייחס למפקיד בודד, אמצעים נזילים ביחס למפקידים גדולים/מוסדיים ומבנה המקורות. כמו כן, הוגדרו אינדיקטורים איכותיים וכמותיים למעקב שוטף, האומדים את השינויים בסיכון הריכוזיות, כל זאת כחלק ממערך ניהול סיכונים הנזילות.

סך פיקדונות הציבור בקבוצה ליום 30 בספטמבר 2018 עמד על 192.9 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת כ-183.6 מיליארדי שקלים חדשים בסוף שנת 2017, גידול של 5.1%. פיקדונות הציבור במגזר השקלי הלא צמוד גדלו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 בשיעור של 7.7%, הפיקדונות במגזר הצמוד למדד קטנו בשיעור של 11.6% והפיקדונות במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ גדלו בשיעור של 2.7%. לפרטים, ראה פרק ניתוח ההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון להלן.

לפרטים בדבר תיקון 28 לחוק השקעות משותפות בנאמנות, במסגרתו, הוחלו על קרנות הסל מגבלות בקשר לשיעור ההשקעה וההחזקה בנכסים שונים ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו (חקיקה והוראות פיקוח על פעילות קבוצת הבנק) בדוחות אלה.

גיוס כתבי התחייבות ואיגרות חוב מהציבור

הבנק פועל לגיוס מקורות ארוכי טווח באמצעות הנפקות, בין היתר, באמצעות מזרחי טפחות חברה להנפקות בע"מ (להלן: "טפחות הנפקות"), חברה בת בבעלות מלאה של הבנק. במהלך השנים הנפיקה טפחות הנפקות תעודות התחייבות לציבור על פי תשקיפים שפורסמו.

נכון למועד הדוחות הכספיים סך תעודות ההתחייבות, לרבות כתבי התחייבויות נדחים, שהונפקו לציבור על ידי טפחות הנפקות הסתכמו בערך נקוב כולל של כ-25.3 מיליארדי שקלים חדשים (ליום 31 בדצמבר 2017 - 25.7 מיליארדי שקלים חדשים), מהם כ-0.7 מיליארדי שקלים חדשים כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo (Contingent Convertibles) (בדומה ליום 31 בדצמבר 2017) הכוללים מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן (עומדים בתנאי הכשירות של באזל III ומוכרים על ידי הפיקוח על הבנקים כהון רובד 2 של הבנק), וכן כ-0.5 מיליארדי שקלים חדשים כתבי התחייבות נדחים (נכללים בהון רובד 2 לעניין שמירת יחס הון מזערי ומופחתים בהדרגה בכפוף להוראות מעבר) (בדומה ליום 31 בדצמבר 2017).

ביום 13 ביוני 2018, החליטה רשות ניירות ערך, להאריך את התקופה להצעת ניירות ערך על פי תשקיף המדף הקיים של טפחות הנפקות ב-12 חודשים נוספים, דהיינו עד ליום 4 ביולי 2019. לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי של טפחות הנפקות מיום 13 ביוני 2018 (מספר אסמכתא: 2018-01-051207).

ביום 20 בספטמבר 2018, החליטה רשות ניירות ערך, להאריך את התקופה להצעת ניירות ערך על פי תשקיף המדף הקיים של הבנק ב-12 חודשים נוספים, דהיינו עד ליום 24 בספטמבר 2019. לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי של הבנק מיום 20 בספטמבר 2018 (מספר אסמכתא: 2018-01-085252).

בחודש אוגוסט 2018 גייס בנק ייב הון משני באמצעות הנפקת כתבי התחייבות נדחים מותנים בסך 180 מיליוני שקלים חדשים.

ביום 21 באוקטובר 2018, לאחר תאריך המאזן, הנפיקה טפחות הנפקות כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo (סדרה 48), הכוללים מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן (עומדים בתנאי הכשירות של באזל III ומוכרים על ידי הפיקוח על הבנקים כהון רובד 2 של הבנק) בערך נקוב של כ-710.6 מיליוני שקלים חדשים, תמורת 710.6 מיליוני שקלים חדשים.

מכשירי הון מורכבים

היתרה המשוערכת של מכשירי ההון המורכבים ליום 30 בספטמבר 2018 עומדת על 3.8 מיליארדי שקלים חדשים (ליום 31 בדצמבר 2017 - 3.7 מיליארדי שקלים חדשים), מתוכם 1.8 מיליארדי שקלים חדשים כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo (ליום 31 בדצמבר 2017 - 1.7 מיליארדי שקלים חדשים), מזה 0.7 מיליארדי שקלים חדשים שהונפקו באמצעות טפחות הנפקות כאמור לעיל (בדומה ליום 31 בדצמבר 2017), ו-2.0 מיליארדי שקלים חדשים שטר הון אשר אינו כשיר להכרה כהון הפיקוחי לפי הוראות באזל III ומופחת בהדרגה (בדומה ליום 31 בדצמבר 2017).

בנוסף, לבנק כתבי התחייבויות נדחים (אשר אינם נחשבים מכשירי הון מורכבים) הנכללים בהון רובד 2 אך אינם כשירים להכרה כהון הפיקוחי לפי הוראות באזל III ולכן, מופחתים בהדרגה בכפוף להוראות מעבר. לפרטים בדבר גיוס הון משני בבנק יהב, ראה גיוס כתבי התחייבות ואיגרות חוב מהציבור לעיל.

התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית

מגעים לחידוש הסכם עם בעלי מניות בבנק אגוד

לפרטים נוספים ראה פרק אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק, להלן.

מכירת זכויות והתחייבויות בתיק המשכנתאות

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 נחתמו הסכמים בין הבנק ובין גופים מוסדיים למכירת 80% מזכויותיהם והתחייבויותיהם של תיקי הלוואות לדיור שסכומם הכולל הוא כ-2.7 מיליארדי שקלים חדשים (מתוכם 0.7 מיליארדי שקלים חדשים במהלך הרבעון השלישי של השנה). תיקי הלוואות שנמכרו כוללים הלוואות שבהן שיעור המימון (LTV) אינו עולה על 60%. בעסקאות אלו, יתרת תיק הלוואות נותרת בבעלות הבנק באופן שזכויות הרוכשת זכויות הבנק תהיינה בדרגת קדימות זהה (פרי 100).

בהתאם להסכמי הניהול שנחתמו בין הצדדים, הבנק ינהל ויתפעל עבור הרוכשות את חלק תיקי הלוואות שנרכש על ידן, באופן ועל בסיס אותם כללים לפיהם הבנק מנהל ומתפעל הלוואות לדיור עבור עצמו, לרבות החלק בתיק הלוואות שנותר בבעלותו.

פוליסת ביטוח לערבויות

ביום 28 בדצמבר 2016 השלים הבנק רכישת פוליסת ביטוח לחשיפות אשראי בגין ערבויות שהבנק הוציא בהתאם לחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) התשל"ה - 1974 ולהתחייבויות להוצאת ערבויות כאמור.

ההתקשרות האמורה התבצעה באמצעות חברת ביטוח שהינה חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, אשר התקשרה בד בבד, עם מבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג בינלאומי גבוה.

פוליסת הביטוח מבטיחה את הבנק למקרה בו יידרש הבנק לשלם בשל חילוט הערבויות ונועדה בעיקרה להפחית את נכסי הסיכון בגין חשיפת האשראי הנובעת מן הערבויות.

במהלך הרבעון השני של שנת 2018 הגדיל הבנק את שיעור הכיסוי של פוליסת הביטוח מ-80% ל-90% עבור ערבויות בסכום של כ-15.5 מיליארדי שקלים חדשים.

במהלך הרבעון השלישי רכש הבנק הרחבה לפוליסה הקיימת, כך שתחול גם על סוגי ערבויות נוספות הקשורות בפרויקטים, בסכום של 1.8 מיליארדי שקלים חדשים.

התפתחויות משמעותיות בתחום המשאב האנושי והמינהל

התפתחויות ביחסי עבודה

לפרטים בדבר בורות כלכלית בין הבנק לארגון עובדי מזרחי טפחות, ראה ביאור 22 א.6. בדוחות הכספיים לשנת 2017. לדעת ההנהלה, המבוססת על חוות דעת יועציה המשפטיים, לא ניתן להעריך את החשיפה בגין בורות זו.

הסכמי שכר לעובדים המיוצגים על ידי ארגון המנהלים ומורשי החתימה

הסכם העבודה עם ארגון המנהלים תקף עד לסוף שנת 2017. מתנהל משא ומתן לחתימת הסכם עבודה חדש לשנים הקרובות.

הסכמי עבודה ושכר בחטיבת הטכנולוגיה

תנאי ההעסקה של עובדי חטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ (להלן: "חטיבת הטכנולוגיה"), מוסדרים בחוקת העבודה שנחתמה בשנת 1989 ובשורה של הסכמים שנחתמו בין ועד עובדי חטיבת הטכנולוגיה וההסתדרות, לחטיבת הטכנולוגיה במהלך השנים.

לעובדי חטיבת הטכנולוגיה קיים מודל הצמדה לשכר עובדי הבנק.

ביום 15 באוגוסט 2018 נחתם הסכם קיבוצי בין חטיבת הטכנולוגיה לוועד עובדי החטיבה והסתדרות המעו"ף. להסכם זה אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

נושאים נוספים

אחריות תאגידית

בחודש יולי 2018 פרסם הבנק את דוח האחריות התאגידית שלו לשנת 2017.

דוח אחריות תאגידית של הבנק נכלל באתר האינטרנט של הבנק:
www.mizrachi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים

הליכים משפטיים

לשינויים מהותיים בהליכים משפטיים שהבנק צד להם ראה ביאור 10 ב. (2-4) לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר דרישה מרשות ניירות ערך לתשלום עיצום כספי בסך של 220 אלפי שקלים ראה פרק סיכון ציות ורגולציה להלן.

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

פרק זה כולל תיאור של מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים הנוגעים לתוצאות ולמצב העסקי, לרבות ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווחים. כמו כן, מתוארות תוצאות מגזרי הפעילות הפיקוחיים של הבנק, ותוצאות הפעילות בהחזקה בחברות עיקריות.

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק

התפתחויות בחקירה של משרד המשפטים בארצות הברית

התפתחויות כפי שהוצגו בדוחות הכספיים לרבעון השני של שנת 2018

ביום 7 באוגוסט 2018, התקבלה בבנק הודעה של משרד המשפטים בארצות הברית לבאי כח הבנק, לפיה המשרד נכון להציע הסדר עם הבנק המבוסס על תשלום של 342 מיליוני דולר לסיום החקירה.

בדוחות הכספיים של הרבעון השני של שנת 2018 נכללה הפרשה נוספת של 425 מיליוני שקלים חדשים (116.5 מיליוני דולר ארה"ב) בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית. לפרטים נוספים ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2018.

לפרטים בדבר התפתחויות ברבעון השלישי של שנת 2018 ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות כספיים אלה.

תוספת להסכם עם בעלי מניות בבנק אגוד

בהתאם להחלטת דירקטוריון הבנק מיום 27 בנובמבר 2017, התקשר הבנק בהסכם עם בעלי השליטה של בנק אגוד לישראל בע"מ (להלן: "אגוד") המחזיקים יחדיו ב-47.63% מהון המניות המונפק והנפרע של אגוד, לרכישת מניות בנק אגוד ומיזוג עם הבנק בדרך של החלפת מניות (להלן: "ההסכם"). כמו כן, עובר למועד ההתקשרות בהסכם, התקבלה הודעתו של בעל מניות נוסף של אגוד, המחזיק (באמצעות נאמנים) במניות אגוד המהוות כ-27.12% מהון המניות המונפק והנפרע של אגוד (להלן: "בעל המניות הנוסף"). על פי ההסכם, כפי שצוין בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017, בכפוף להתקיימות תנאים מתלים שעיקרם מפורט בהסכם, יפרסם הבנק הצעת רכש חליפין מלאה (להלן- "הצעת רכש") לרכישת מניות בנק אגוד ומגד התחייבו בעלי מניות השליטה וכן בעל מניות הנוסף להיענות להצעת הרכש, שתושלם בכפוף לתנאים המתלים שנקבעו בהסכם.

ביום 30 במאי 2018 התקבלה החלטת מ"מ הממונה על ההגבלים העסקיים להתנגד למיזוג (להלן: "ההחלטה"). על פי הוראות ההסכם, ככל שלא יתקיים תנאי מתלה כלשהו להשלמת העסקה, לרבות התנאי המתלה כאמור לעיל עד למועדים הקבועים בהסכם, אזי ההסכם בטל מעיקרו. ביום 25 ביוני 2018, הודיע הבנק כי הואיל ולא התקיימו תנאים מתלים לפרסום הצעת הרכש, הרי שלפי ההסכם, נחשב ההסכם כבטל מעיקרו החל מיום 27 ביוני 2018 ואין למי מהצדדים לו התחייבויות כלשהן הנובעות מההסכם ו/או טענות כנגד הצדדים האחרים להסכם. ביום 5 באוגוסט 2018 התקשר הבנק עם בעלי המניות בתוספת להסכם (להלן: "התוספת"), על פי ההסכם כי הצדדים וכן אגוד יגישו ערר על ההחלטה. ערר כאמור הוגש ביום 6 בספטמבר 2018. כמו כן, הוסכם כי המועד הקובע המוארך יחול בחלוף 12 חודשים ממועד החתימה על התוספת (להלן: "המועד הקובע המוארך") וכי היה ועד למועד הקובע המוארך יינתן פסק דין לפיו הערר נדחה, או לא יינתן פסק דין בערר, אזי יבטל ההסכם.

עוד הוסכם, כי היה ועד למועד הקובע המוארך יימסר לצדדים פסק דין לפיו התקבל הערר, יפרסם הבנק את הצעת הרכש בתוך 60 ימים ממועד קבלת הערר, וזאת בהתבסס על הדוחות הכספיים השנתיים או הרבעוניים לתקופה המסתיימת ביום האחרון ברבעון שקדם למועד קבלת הערר (להלן: "הדוחות הקובעים"), בכפוף לכך שככל שהדוחות הקובעים הינם הדוחות השנתיים וככל שהם לא יפורסמו במהלך תקופה של 60 יום כאמור, אזי יידחה מועד הפרסום האחרון של הצעת הרכש ליום העסקים ה-14 לאחר פרסום הדוחות הקובעים.

על פי התוספת נקבע כי עד למועד השלמת הצעת הרכש לא תבוצע באגוד כל חלוקה נוספת מעבר ל"חלוקה המותרת" - בסכום כולל שלא יעלה על 100 מיליוני שקלים חדשים, וכן הובהר כי ביצועה של חלוקה על ידי אגוד מעבר לחלוקה המותרת יהווה הפרה יסודית של ההסכם מצד המוכרים.

כמו כן, תוקנה הנוסחה לחישוב כמות מניות הבנק שתהווה את מניות התמורה, על פייה כמות מניות התמורה תשקף את היחס שבין סכום השווה ל-60% מסך כל ההון של אגוד, בהתאם לדוחות הקובעים של אגוד, בניכוי סכום החלוקה המותרת, אם וככל שתחולק ובנטרול סכומים נוספים שיוסכמו בין הצדדים, לבין המחיר הממוצע של שערי הנעילה המתואמים בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ של מניה אחת בת 0.1 ש"ח ע.ג. של הבנק בתקופה של 60 ימי המסחר שתחילתה 60 ימי מסחר לפני מועד הדוחות הקובעים וסופה במועד הדוחות הקובעים, לאחר ביצוע התאמות שנקבעו בהסכם ובתוספת, לרבות התאמות מסוימות הנובעות מחלוקת דיבידנד בבנק, אשר המועד הקובע לביצוען יהיו לאחר הדוחות הקובעים של הבנק.

במסגרת התוספת נקבעה זכות ביטול הדדית לצדדים. לבנק זכות לביטול ההסכם ככל שעד למועד הקובע המוארך יחליט דירקטוריון הבנק כי חל אירוע, שינוי או התפתחות בעל השפעה ממשית לרעה על מצבו של אגוד, או כי אגוד נטל התחייבות בעלת השפעה ממשית לרעה על מצבו של אגוד לאחר מועד ההשלמה, שאז הבנק יהיה רשאי להודיע למוכרים בכתב על כוונתו לבטל את ההסכם אם לא יתוקן האירוע שגרם לשינוי או ההתפתחות או ההתחייבות כאמור, תוך 90 יום ממועד קבלת ההודעה. תוקן האירוע כאמור טרם חלוף תקופת 90 הימים האמורה, אזי ככל שמועד התיקון כאמור מתרחש שהינו פחות מ-60 ימים טרם

מועד קבלת הערר, יידחה מועד פרסום הצעת הרכש למועד שיחול בחלוף 60 יום לאחר המועד בו התרחש התיקון כאמור. לא תוקן האירוע כאמור, יהיה רשאי הבנק לבטל את ההסכם בהודעה בכתב למוכרים. כמו כן, לאחר מועד פרסום הדוחות הקובעים של הבנק, יהא הבנק זכאי לבטל את ההסכם בהודעה בכתב למוכרים ככל שיפחת מ-106% היחס שבין המחיר המתואם של מניית הבנק מוכפל בכמות המניות בהון המונפק הרשום למסחר של מניות הבנק במועד הדוחות הקובעים, לבין ההון העצמי הקובע של הבנק (דהיינו - סך כל ההון המיוחס לבעלי המניות בבנק, בהתאם לדוחות הכספיים הקובעים של הבנק, בניכוי סכום החלוקה שתוכרז על ידי הבנק לאחר מועד הדוחות הקובעים, ככל שתוכרז עד למועד ההשלמה ואשר בעלי המניות באגוד לא יהיו זכאים לה).

ככל שעד למועד הקובע המוארך חל אירוע, שינוי או התפתחות בעל השפעה ממשית לרעה על מצבו של הבנק, אזי יהיו רשאים בעלי המניות, יחדיו, להודיע לבנק בכתב על ידי בא כוחם על כוונתם לבטל את ההסכם אם לא יתוקן האירוע שגרם לשינוי או ההתפתחות כאמור תוך 90 יום ממועד קבלת ההודעה. תוקן האירוע שגרם לשינוי או ההתפתחות כאמור טרם חלוף תקופת 90 הימים האמורה, אזי ככל שמועד התיקון כאמור מתרחש במועד שהינו פחות מ-60 ימים טרם מועד קבלת הערר, יידחה מועד פרסום הצעת הרכש למועד שיחול בחלוף 60 יום לאחר המועד בו התרחש התיקון כאמור. לא תוקן האירוע כאמור, יהיו רשאים בעלי המניות יחדיו, להביא את ההסכם לביטול במסירת הודעה משותפת בכתב לבנק. כמו כן, יהיו בעלי המניות זכאים, לאחר פרסום הדוחות הקובעים של הבנק, לבטל את ההסכם בהודעה משותפת בכתב על ידי בא כוחם שתימסר לבנק, ככל שיעלה על 124% היחס שבין המחיר המתואם של מניית הבנק מוכפל בכמות המניות בהון המונפק הרשום למסחר של הבנק במועד הדוחות הקובעים, לבין ההון העצמי הקובע של הבנק.

על פי התוספת הוסרו מגבלות שהוטלו על המוכרים על פי ההסכם המקורי הנוגעות להתנהלות בתקופת הביניים ובהן מגבלה לפיה התחייבו המוכרים להפעיל את אמצעי השליטה שלהם באגוד, במהלך תקופת הביניים, על מנת לגרום לכך שאגוד לא ינקוט מהלכים חריגים העשויים להשפיע לרעה באופן מהותי על התוצאות הפיננסיות של אגוד ו/או על כדאיות העסקה ו/או ערכה, כל זאת, מבלי לגרוע בדרך כלשהי מזכותו של הבנק לטעון כי פעולה כלשהי בניגוד לסעיף שבוטל כאמור גרמה להתרחשותו של אירוע, שינוי, התפתחות או נטילת התחייבות, המקימה לבנק זכות לבטל את ההסכם, כאמור לעיל.

בידי הבנק התקבלה הודעת הנאמן המחזיק במניות עבור בעל המניות הנוסף, המחזיק ב-27.12% לפיה תוקף הודעת ההצטרפות יפקע במועד המוקדם מבין המועדים שנזכרו בה או ביום 31 בדצמבר 2019 וכי ביתר הוראות הודעת ההצטרפות לא יחולו שינויים נוספים, למעט שינויים הנובעים מן התוספת.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

לפרטים נוספים בדבר הסכם עם בעלי המניות בבנק אגוד והתוספת, ראה פרק התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017, דוח מיידי מיום 30 במאי 2018 מספר אסמכתא 2018-01-053347, דוח מיידי מיום 25 ביוני 2018 מספר אסמכתא 2018-01-060643 ודוח מיידי מיום 5 באוגוסט 2018 מספר אסמכתא 2018-01-072859.

הסביבה הכללית והשפעת גורמים חיצוניים על קבוצת הבנק

התפתחויות עיקריות בענף הבנקאות בארץ ובעולם

למידע נרחב בדבר מגמות של השנים האחרונות בענף הבנקאות בארץ ובעולם ראה פרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017.

התפתחויות נוספות בשנת 2018:

ביום 25 בפברואר 2018 פרסם בנק ישראל מתווה סופי להפחתת העמלה הצולבת בעסקאות חיוב נדחה במספר פעימות בשנים 2019 עד 2023 משיעור של 0.7% מהיקף העסקה, עד לשיעור של 0.5%. בנוסף, נקבע מתווה להפחתת העמלה הצולבת בגין עסקאות לחיוב מיידי משיעור של 0.3% מהיקף העסקה, עד לשיעור של 0.25%.

לפרטים נוספים בדבר המתווה להפחתת העמלה הצולבת ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו (חקיקה והוראות פיקוח על פעילות קבוצת הבנק) בדוחות אלה.

התפתחויות במשק בישראל ובכלכלה העולמית ברבעון השלישי ובתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018

המשק בישראל

התפתחויות ריאליות

צמיחת התוצר במחצית הראשונה של שנת 2018 הסתכמה בשיעור של 4.2%, בדומה לשיעור של 4.3% במחצית השנייה של שנת 2017 ולעומת שיעור של 3.5% בשנת 2017 כולה. הצמיחה הושפעה לחיוב מעלייה בצריכה פרטית של מוצרים בני קיימא לאחר שבשנת 2017 נרשמה בסעיף זה ירידה, וכן מעלייה משמעותית בהשקעות בענפי משק ובצריכה הציבורית. מנגד, ההשקעה בבנייה למגורים המשיכה להתכווץ והצריכה הפרטית השוטפת צמחה בשיעור מתון יחסית. להערכת בנק ישראל, האינדיקטורים הכלכליים לרבעון השלישי של שנת 2018 מעידים על צמיחה ברמה התואמת את קצב הצמיחה האופייני למשק בשנים האחרונות.

שוק העבודה המשיך להעיד על רמת פעילות גבוהה תוך הימצאות בקרבת תעסוקה מלאה. שיעור האבטלה הממוצע בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ירד לרמה של 3.9%, לעומת רמה ממוצעת של 4.2% בשנת 2017. שיעור ההשתתפות הממוצע בכוח העבודה ירד מעט בתשעת החודשים הראשונים של השנה לרמה של 63.9%, לעומת שיעור של 64.0% בשנת 2017.

ביום 3 באוגוסט 2018, הודיעה חברת דירוג האשראי S&P על העלאת דירוג האשראי של מדינת ישראל מרמה של A+ לרמה של AA-, זאת על רקע "שיפור במדיניות הפיסקלית של ממשלת ישראל, לצד צמיחה והכנסות ממיסים גבוהות שהביאו לירידה ניכרת ביחס החוב הממשלתי נטו לתוצר בשנים האחרונות", לשון ההודעה.

אינפלציה ושערי חליפין

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 עלה מדד המחירים לצרכן ב-1.1%, בעוד שבתקופה המקבילה אשתקד עלה המדד בשיעור של 0.3%. עליית המדד הושפעה בעיקר מהתייקרות במחירי הדיור, במחירי הירקות והפירות, במחירי התחבורה והתקשורת, ובמחירי המזון, והיא קוזזה בחלקה על ידי הוזלה במחירי ההלבשה וההנעלה. במהלך 12 החודשים האחרונים שהסתיימו בחודש ספטמבר 2018 עלה מדד המחירים לצרכן בשיעור של 1.2%.
להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ושיעור השינוי בהם:

שערי חליפין (באחוזים)	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2017	שיעור השינוי (באחוזים)
הדולר של ארצות הברית (בשקלים חדשים)	3.627	3.467	4.6
אירו (בשקלים חדשים)	4.216	4.153	1.5

ביום 7 בנובמבר 2018 עמד שער החליפין של השקל מול הדולר על 3.668 - פחות של 1.1% מיום 30 בספטמבר 2018. שער החליפין של השקל מול האירו עמד באותו היום על 4.217 ייסוף של 0.04% מיום 30 בספטמבר 2018.

מדיניות מוניטרית

במהלך הרבעון השלישי של שנת 2018 לא חל שינוי בשיעור ריבית בנק ישראל, אשר המשיכה לעמוד על 0.1%. המדיניות המוניטרית של בנק ישראל מתחילת השנה הושפעה, בין היתר, מן הגורמים הבאים: התפתחות שער החליפין של השקל אל מול סל המטבעות, ציפיות אינפלציה שעולות בהדרגה לתחום יעד יציבות המחירים והמשך מדיניות מוניטארית מרחיבה במשק מרכזיים בעולם, לצד עליית רמת הסיכון בצל החששות מהתפתחות "מלחמת סחר" ומהתגברות המתוחות הגיאופוליטיות.
ביום 9 באוקטובר 2018 הודיעו ראש הממשלה ושר האוצר על מינויו של פרופסור אמיר ירון לתפקיד נגיד בנק ישראל במקומה של פרופסור קרנית פלוג.

מדיניות פיסקלית

שיעור הגירעון הממשלתי ביחס לתוצר המקומי הגולמי ב-12 החודשים שהסתיימו באוקטובר 2018 הינו 3.6%, לעומת שיעור של 1.7% בתקופה המקבילה אשתקד. יצוין, כי יעד הגירעון לשנת 2018 עומד על שיעור של 2.9%. בעשרת החודשים הראשונים של השנה נרשם גידול של 6.2% בהוצאות משרדי הממשלה ביחס לתקופה המקבילה אשתקד. גביית המסים בעשרת החודשים הראשונים של השנה קטנה בשיעור נומינאלי של 2.9% לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

בנייה למגורים ושוק המשכנתאות

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסתכמה הכמות המבוקשת לדירות חדשות (דירות שנמכרו ודירות שנבנו שלא למטרת מכירה) במהלך שמונת החודשים הראשונים של שנת 2018 בכ-25.0 אלף דירות, ירידה בשיעור של 10% לעומת התקופה המקבילה אשתקד, ושל 25% לעומת התקופה המקבילה בשנת 2016. הירידה מוסברת בין היתר, מהמתנת מחוסרי דיור לזכייה בדירות במסלול "מחיר למשתכן" ומירידה בכמות המבוקשת של דירות על ידי משקיעים.
במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ניתנו לציבור הלוואות לדיור בסך של 44.1 מיליארדי שקלים חדשים, עלייה של כ-10% לעומת התקופה המקבילה אשתקד, וירידה של כ-6% לעומת התקופה המקבילה בשנת 2016.
על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מחירי הדיור (בבעלות), במונחי 12 החודשים האחרונים, ירדו בשיעור של 1.1% בחודש אוגוסט 2018, לעומת עלייה בשיעור של 2.3% בשנת 2017 ושל 6.7% בשנת 2016.

שוק ההון

המסחר בשווקי המניות בעולם, ברבעון השלישי של שנת 2018, התנהל במגמה חיובית בהובלת הבורסות בארצות הברית ובשוק המניות בארץ במדדים המרכזיים.

להלן השינויים במדדי המניות העיקריים בישראל (באחוזים):

מדד	2018 רבעון שלישי	2018 רבעון שני	2018 רבעון ראשון	2017 רבעון רביעי	2017 רבעון שלישי	2017 רבעון שני	2017 רבעון ראשון
תל-אביב 35	8.3	5.6	(4.9)	6.2	(0.9)	2.6	(5.0)
תל-אביב 125	9.0	4.0	(4.0)	5.6	0.3	3.0	(2.4)
תל-אביב 90	9.9	(1.3)	(1.7)	4.6	2.6	4.1	8.4

מחזור המסחר היומי הממוצע במניות ובניירות ערך המירים הסתכם ברבעון השלישי של 2018 ב-1.4 מיליארדי שקלים חדשים בממוצע, לעומת מחזור ממוצע של 1.3 מיליארדי שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

להלן השינויים במדדי איגרות החוב העיקריים בישראל (באחוזים):

מדד	2018 רבעון שלישי	2018 רבעון שני	2018 רבעון ראשון	2017 רבעון רביעי	2017 רבעון שלישי	2017 רבעון שני	2017 רבעון ראשון
אג"ח כללי	0.8	(0.5)	(0.1)	1.3	1.5	1.1	0.6
אג"ח ממשלתי צמוד מדד	0.4	(0.5)	0.3	1.5	1.7	0.8	(0.6)
אג"ח ממשלתי לא צמודות	0.2	(1.1)	0.2	0.8	1.5	0.7	0.6
תל בונד 20	1.1	0.6	(0.4)	1.8	1.9	1.7	1.6
תל בונד 40	1.1	0.7	(0.4)	1.3	0.9	1.5	0.7

כלכלה עולמית

כלכלת ארצות הברית צמחה ברבעון השלישי של שנת 2018 בקצב שנתי של 3.5%, לעומת קצב של 4.2% ברבעון השני של שנת 2018, ושל 2.2% בשנת 2017 כולה. במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 חל שיפור במדדי הייצור התעשייתי והמסחר הקמעונאי, כאשר מדד מנהלי הרכש המשיך להעיד על התרחבות בפעילות הכלכלית. בשוק העבודה התקבלו נתונים חיוביים: מספר המשרות שנוספו למשק האמריקאי היה גבוה מהציפיות, ושיעור האבטלה ירד מתחת ל-4%. קצב הגידול של אינפלציית הליבה עלה לרמה של 2.2% ב-12 החודשים שהסתיימו בחודש ספטמבר 2018. בעקבות האינדיקטורים הכלכליים החיוביים שהתקבלו, העלה ה-FED את הריבית שלוש פעמים במהלך תשעת החודשים הראשונים של השנה עד לרמה של 2.0%-2.25%. במהלך החודשים האחרונים חלה התגברות במתיחות בין ארצות הברית לסין ולא יחוד האירופי באשר לתנאי הסחר. עם זאת, בסוף חודש ספטמבר הודיעו ארצות הברית, מקסיקו וקנדה על הגעתם להסכם אזור סחר חופשי חדש (USMCA) אשר יחליף את ההסכם הנוכחי (NAFTA).

התוצר בגוש האירו צמח ברבעון השלישי של שנת 2018 בשיעור שנתי של 1.7%, לעומת שיעור של 2.2% ברבעון השני של שנת 2018, ושל 2.4% בשנת 2017 כולה. בשמונת החודשים הראשונים של שנת 2018 חלה התמתנות בקצב הגידול של הייצור התעשייתי ושל המסחר הקמעונאי. מדד מנהלי הרכש ומדדי הציפיות ירדו מתחילת השנה, אולם הם ממשיכים להימצא ברמה גבוהה ביחס לרמתם בשנים האחרונות. שיעור האבטלה המשיך לרדת והגיע לרמה של 8.1% בחודש אוגוסט 2018. אינפלציית הליבה נותרה ברמה של כ-1% ב-12 החודשים שהסתיימו בחודש ספטמבר 2018. לדברי יושב ראש ה-ECB, מריו דראגי, ההרחבה הכמותית באירופה תסתיים עד לדצמבר 2018 במידה ולא תחול ירידה בסביבת האינפלציה, אולם הריבית בגוש האירו לא צפויה לעלות לפני הרבעון השלישי של שנת 2019.

הכלכלה הסינית צמחה ברבעון השלישי של שנת 2018 בשיעור שנתי של 6.5%, נמוך מקצב הצמיחה בשני הרבעונים הקודמים אשר עמד על כ-6.7%, ומשיעור הצמיחה בשנת 2017 אשר עמד על 6.9%. קצבי צמיחת מדדי הייצור התעשייתי והמסחר הקמעונאי התמתנו בתשעת החודשים הראשונים של 2018, ומדד מנהלי הרכש ירד.

להלן השינויים במדדי המניות העיקריים בעולם (באחוזים):

מדד	2018 רבעון שלישי	2018 רבעון שני	2018 רבעון ראשון	2017 רבעון רביעי	2017 רבעון שלישי	2017 רבעון שני	2017 רבעון ראשון
דאו ג'ונס	9.0	0.7	(2.5)	10.3	5.0	3.3	4.5
S&P 500	7.2	2.9	(1.2)	6.1	4.0	2.6	5.5
נאסד"ק 100	8.3	7.0	2.9	7.0	5.9	3.9	11.8
DAX	(0.5)	1.7	(6.4)	0.7	4.1	1.0	7.2
FSTE 100	(1.7)	8.2	(8.2)	7.3	0.8	(0.1)	2.5
CAC	3.2	3.0	(2.7)	(0.3)	4.1	-	5.4
Nikkei	8.1	5.4	(5.8)	11.8	1.6	5.9	(1.1)

סיכונים מובילים ומתפתחים

במסגרת פעילותו נחשף הבנק לשורה של סיכונים המהווים פוטנציאל לפגיעה בתוצאות הפיננסיות שלו ובתדמיתו. במסגרת מיפוי הסיכונים, בוחן הבנק את הסיכונים המובילים, סיכונים קיימים (או חדשים) העשויים להתממש בשנה הקרובה והינם בעלי פוטנציאל להשפעה מהותית על תוצאותיו הפיננסיות של הבנק ויציבותו, כגון: סיכונים אשראי, ריבית ונזילות. כמו כן, מזהים הסיכונים המתעוררים, סיכונים העשויים להתממש בטווח הארוך יותר וקיימת אי וודאות באשר לאופיים והיקף השפעתם על הבנק. מבין סיכונים אלה ניתן לאפיין סיכונים אבטחת מידע וסייבר, טכנולוגית המידע, הסיכון המשפטי, מוניטין והסיכון האסטרטגי - עסקי. כאמור, מיפוי הסיכונים נבחן באופן שוטף כדי לוודא שהוא מקיף את כלל פעילותו העסקית של הבנק ואת תנאי השוק ודרישות הרגולציה.

לפרטים בדבר התפתחויות בחקירת משרד המשפטים בארצות הברית, ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים. ראה להלן גם הערכת גורמי הסיכון השונים, בפרק סקירת הסיכונים.

לפרטים נוספים הכוללים את ניתוח הסיכונים העיקריים שהבנק חשף אליהם וסקירה של אופן ניהולם והתפתחותם בתקופה המדווחת, ראה פרק סקירת הסיכונים להלן, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון המבקר הפנה את תשומת הלב בדוח הסקירה לאמור בביאור 8 סעיף 3 ובביאור 10 ב.3 לתמצית הדוחות הכספיים, ביחס להתחייבויות תלויות בבנק וחברה מאוחדת שלו לרבות תביעות שהוגשו כנגד הבנק ובקשות להכיר בהן כתובענות ייצוגיות, ולאמור בביאור 10 ב.4 בדבר חקירת משרד המשפטים בארצות הברית הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים.

אירועים לאחר תאריך המאזן

ביום 21 באוקטובר 2018, לאחר תאריך המאזן, הנפיקה טפחות הנפקות כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo (סדרה 48), הכוללים מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן (עומדים בתנאי הכשירות של באזל III ומוכרים על ידי הפיקוח על הבנקים כהון רובד 2 של הבנק) בערך נקוב של כ-710.6 מיליוני שקלים חדשים, תמורת 710.6 מיליוני שקלים חדשים.

שינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים

כמפורט בביאור 1 ג. לדוחות כספיים אלה, ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מתבססת, בין היתר, על שיעורי הפסד היסטוריים בענפי המשק השונים, ובחלוקה לאשראי בעייתי ולא בעייתי, בטווח של 8 שנים שהסתיימו במועד הדיווח. לפרטים בדבר יישום הוראות המפקחת על הבנקים בנושא מגבלת חבות ענפית ראה ביאור 1 ד.3.

לפרטים בדבר עדכון אומדן החשיפה בדוחות הכספיים לרבעון השני של שנת 2018 בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית, ראה פרק מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים להלן.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר

הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-454 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 261 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 73.9%. רווח זה מבטא תשואה על ההון, במונחים שנתיים בשיעור של 13.4% לעומת תשואה על ההון של 8.0% ברבעון המקביל אשתקד. תוצאות הרבעון השלישי של שנת 2017 כוללות הוצאות שכר חריגות של 160 מיליוני שקלים חדשים (104 מיליוני שקלים חדשים במונחי הרווח הנקי), בגין הסכם שכר חדש בבנק לשנים 2016-2021. הרווח הנקי של הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכם ב-1,004 מיליוני שקלים חדשים. רווח זה מבטא תשואה על ההון, במונחים שנתיים, בשיעור של 9.7%. הרווח הנקי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018, כולל את ההפרשה הנוספת שבוצעה ברבעון השני של השנה בסכום של 425 מיליוני שקלים חדשים, בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית. בתקופה המקבילה אשתקד, הרווח הנקי הינו 982 מיליוני שקלים חדשים (תשואה על ההון - 10.1%). בתקופה המקבילה אשתקד, נכלל, כאמור לעיל, הגידול החריג בהוצאות השכר בגין הסכם השכר החדש בבנק. בסך הכל שיעור הגידול ברווח הנקי בתשעת החודשים הראשונים של השנה הינו 2.2%. התשואה על ההון בשנת 2017 כולה הינה 10.2%.

ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾ ברבעון השלישי של שנת 2018, כפי שמוצגות בדוחות כספיים אלה, הסתכמו ב-1,341 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,072 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 25.1%. הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018, כפי שמוצגות בדוחות כספיים אלה, הסתכמו ב-3,986 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 3,292 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 21.1%. **הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾** מפעילות שוטפת ברבעון השלישי של שנת 2018, כפי שמפורט להלן הסתכמו ב-1,253 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,095 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 14.4%. הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית מפעילות שוטפת בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018, כפי שמפורט להלן הסתכמו ב-3,615 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 3,209 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 12.7%. שיעורי הגידול בפעילות השוטפת גבוהים משיעורי הגידול בהיקפי הפעילות וזאת לאור השיפור במרווחי המימון. להלן ניתוח התפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת (במיליוני שקלים חדשים):

	2018	2018	2018	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017
	רבעון	רבעון	רבעון	רבעון	רבעון	רבעון	רבעון	רבעון	רבעון	רבעון	רבעון	רבעון
	שלישי	שני	ראשון	רביעי	ראשון	רביעי	ראשון	רביעי	ראשון	רביעי	ראשון	רביעי
הכנסות ריבית, נטו	1,236	1,345	1,081	1,136	1,011	1,173	1,027	1,011	1,173	1,027	1,011	1,173
הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית ⁽¹⁾	105	129	90	55	61	21	(1)	61	21	(1)	21	(1)
סך הכנסות מימון	1,341	1,474	1,171	1,191	1,072	1,194	1,026	1,072	1,194	1,026	1,072	1,194
בניכוי:												
השפעת מדד המחירים לצרכן	32	172	(39)	10	(62)	105	(21)	(62)	105	(21)	(62)	105
הכנסות מגביית ריבית בגין חובות בעייתיים	9	8	12	10	11	9	13	11	9	13	11	9
רווחים ממימוש איגרות חוב וניירות ערך זמינים למכירה ורווחים מאיגרות חוב למסחר, נטו	11	-	2	2	16	18	7	16	18	7	16	18
השפעת רישום חשבונאי של נגזרים לפי שווי הוגן ואחרות ⁽²⁾	36	73	55	45	12	(5)	(20)	45	(5)	(20)	12	(5)
סך הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת	88	253	30	67	(23)	127	(21)	67	127	(21)	(23)	127
סך הכנסות מימון מפעילות שוטפת	1,253	1,221	1,141	1,124	1,095	1,067	1,047	1,095	1,067	1,047	1,095	1,067
תשעה חודשים ראשונים	2018	2018	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017
סך הכנסות מימון	3,986	3,986	3,292	3,292	3,292	3,292	3,292	3,292	3,292	3,292	3,292	3,292
סך הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת	371	371	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83
סך הכנסות מימון מפעילות שוטפת	3,615	3,615	3,209	3,209	3,209	3,209	3,209	3,209	3,209	3,209	3,209	3,209

- (1) הכנסות מימון שאינן מריבית כוללות השפעת שווי הוגן ואחרות, וכן הוצאה בגין הפרשי הצמדה על נגזרי מדד שההכנסה המקבילה להן נרשמת על פי הכללים החשבונאיים כהכנסת ריבית.
- (2) השפעת הרישום החשבונאי של נגזרים לפי שווי הוגן נובעת מההבדל בין הטיפול החשבונאי במכשירים מאזניים הנרשמים בדוח רווח והפסד על בסיס צבירה (ריבית, הפרשי הצמדה, והפרשי שער בלבד), לבין נגזרים הנמדדים לפי שווי הוגן. השפעות אחרות כוללות גם: השפעת חיסוי שמבצע הבנק כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחוץ לארץ באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.

להלן פירוט סך הכנסות המימון לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

מגזר פעילות	רבעון שלישי 2018	רבעון שלישי 2017	סכום השינוי	שיעור השינוי (באחוזים)
אנשים פרטיים:				
משקי בית- הלוואות לדיור	389	332	57	17.2
משקי בית- אחר	322	291	31	10.7
בנקאות פרטית	18	14	4	28.6
סך הכל אנשים פרטיים	729	637	92	14.4
פעילות עסקית:				
עסקים קטנים וזעירים	261	231	30	13.0
עסקים בינוניים	61	52	9	17.3
עסקים גדולים	134	109	25	22.9
גופים מוסדיים	30	30	-	-
סך הכל פעילות עסקית	486	422	64	15.2
ניהול פיננסי	71	(30)	101	-
סך הכל פעילות בישראל	1,286	1,029	257	25.0
פעילות חוץ לארץ	55	43	12	27.9
סך הכל	1,341	1,072	269	25.1
מגזר פעילות	תשעה חודשים 2018	תשעה חודשים 2017	סכום השינוי	שיעור השינוי (באחוזים)
אנשים פרטיים:				
משקי בית- הלוואות לדיור	1,118	956	162	16.9
משקי בית- אחר	943	844	99	11.7
בנקאות פרטית	54	43	11	25.6
סך הכל אנשים פרטיים	2,115	1,843	272	14.8
פעילות עסקית:				
עסקים קטנים וזעירים	738	654	84	12.8
עסקים בינוניים	178	153	25	16.3
עסקים גדולים	393	344	49	14.2
גופים מוסדיים	90	84	6	7.1
סך הכל פעילות עסקית	1,399	1,235	164	13.3
ניהול פיננסי	315	92	223	-
סך הכל פעילות בישראל	3,829	3,170	659	20.8
פעילות חוץ לארץ	157	122	35	28.7
סך הכל	3,986	3,292	694	21.1

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן.

להלן היתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים (במיליוני שקלים חדשים):

תשעה חודשים שיעור השינוי (באחוזים)	תשעה חודשים 2017	תשעה חודשים 2018	רבעון שלישי שיעור השינוי (באחוזים)	רבעון שלישי 2017	רבעון שלישי 2018	מגזר הצמדה
5.3	152,728	160,884	5.7	152,657	161,296	מטבע ישראלי לא צמוד
2.7	50,849	52,222	2.2	51,722	52,852	מטבע ישראלי צמוד למדד
9.3	12,481	13,641	12.2	13,517	15,164	מטבע חוץ (כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ)
4.9	216,058	226,747	5.2	217,896	229,312	סך הכל

השינויים ביתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית במגזרים השונים נובעים בעיקר מהצמיחה בפעילות האשראי לציבור בכלל המגזרים.

להלן פערי הריבית (ההפרש בין שיעור הכנסות הריבית על הנכסים ובין שיעור הוצאות הריבית על ההתחייבויות)⁽¹⁾ על בסיס יתרות ממוצעות⁽²⁾, המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים (באחוזים):

תשעה חודשים 2017	תשעה חודשים 2018	רבעון שלישי 2017	רבעון שלישי 2018	מגזרי הצמדה
1.95	1.93	1.96	1.95	מטבע ישראלי לא צמוד
0.83	1.12	0.89	1.25	מטבע ישראלי צמוד למדד
1.49	1.19	1.22	1.06	מטבע חוץ
1.64	1.70	1.62	1.73	סך הכל

(1) שיעורי ההכנסה וההוצאה חושבו ביחס לנכסים ולהתחייבויות הנושאים ריבית.

(2) יתרות ממוצעות לפני ניכוי הפרשה בגין הפסדי אשראי.

במגזר השקלי הצמוד למדד - העלייה בפער הריבית נובעת מהמשך שיפור במרווחי הריבית. במגזר מטבע חוץ - עלייה בריבית ה-FED השפיעה על עלות המקורות. מנגד, לא נכללות ההכנסות מנכסים נגזרים נטו, במסגרת פערי הריבית המוצגים לעיל (כך גם ביתר המגזרים).

פילוח פערי הריבית בחתכים שונים (סוג פעילות, מגזרי הצמדה וניתוח כמות ומחיר), מידע נוסף על נכסים והתחייבויות שאינם נושאים ריבית ומידע על פעילות מחוץ לישראל נכללים במסגרת נספחים לדוחות הרבעוניים - "שיעורי הכנסות והוצאות ריבית".

ההוצאות בגין הפסדי האשראי בקבוצה הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-61 מיליוני שקלים חדשים, שיעור של 0.13% (על בסיס שנתי), מסך האשראי לציבור, נטו, לעומת 41 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, שיעור של 0.09% (על בסיס שנתי), מסך האשראי לציבור, נטו ובסך הכל גידול של 20 מיליוני שקלים חדשים.

ההוצאות בגין הפסדי האשראי בקבוצה הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-233 מיליוני שקלים חדשים, שיעור של 0.16% (על בסיס שנתי), מסך האשראי לציבור, נטו, לעומת 132 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, שיעור של 0.10% (על בסיס שנתי), מסך האשראי לציבור, נטו ובסך הכל גידול של 101 מיליוני שקלים חדשים.

להלן פירוט התפתחות ההוצאות בגין הפסדי אשראי (מיליוני שקלים חדשים):

תשעה חודשים 2017	תשעה חודשים 2018	רבעון שלישי 2017	רבעון שלישי 2018	
				הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני (לרבות מחיקות חשבונאיות):
260	264	90	88	הגדלת הוצאות
(184)	(120)	(55)	(53)	הקטנת הוצאות
76	144	35	35	סך הכל הפרשה פרטנית
				הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי:
(1)	15	1	11	לפי עומק הפיגור
57	74	5	15	אחרת
132	233	41	61	סך הכל הוצאות בגין הפסדי אשראי
0.10%	0.16%	0.09%	0.13%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו (במונחים שנתיים):
0.26%	0.40%	0.24%	0.27%	מזה: בגין הלוואות מסחריות שאינן הלוואות לדירור
0.02%	0.04%	0.02%	0.05%	מזה: בגין הלוואות לדירור

ההפרשה הפרטנית בגין הפסדי אשראי הושפעה ממיצוי מסוים בגבייה, לעת עתה, של חובות שנמחקו בעבר. ההפרשה הקבוצתית הושפעה מעלייה בקצב גידול האשראי המסחרי לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

להלן פירוט ההוצאות בגין הפסדי אשראי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים בקבוצה (במיליוני שקלים חדשים):

מגזר פעילות	רבעון שלישי 2018	רבעון שלישי 2017	תשעה חודשים 2018	תשעה חודשים 2017
אנשים פרטיים:				
משקי בית- הלוואות לדיור	17	6	34	18
משקי בית- אחר	32	32	81	86
בנקאות פרטית	-	-	1	1
סך הכל אנשים פרטיים	49	38	116	105
פעילות עסקית:				
עסקים קטנים וזעירים	32	37	103	107
עסקים בינוניים	(11)	(2)	(1)	(16)
עסקים גדולים	(6)	(23)	13	(47)
גופים מוסדיים	(1)	(9)	-	(19)
סך הכל פעילות עסקית	14	3	115	25
ניהול פיננסי	(1)	-	1	-
סך הכל פעילות בישראל	62	41	232	130
פעילות חוץ לארץ	(1)	-	1	2
סך הכל	61	41	233	132

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן.

לפרטים נוספים בדבר ניתוח התפתחות האשראי לציבור ראה פרק ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון להלן.

לפרטים נוספים בדבר ניתוח סיכון האשראי ראה פרק סיכון אשראי להלן, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

הכנסות שאינן מריבית הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-483 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 435 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 48 מיליוני שקלים חדשים.

ההכנסות שאינן מריבית הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-1,450 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,189 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 261 מיליוני שקלים חדשים. ראה הסבר להלן.

הכנסות מימון שאינן מריבית הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-105 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 61 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

הכנסות מימון שאינן מריבית הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-324 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 81 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

בסעיף זה נכללות, בין היתר, השפעות שווי הוגן, רווחים (הפסדים) מפעילות באיגרות חוב וניירות ערך והוצאות (הכנסות) בגין הפרשי הצמדה על נגזרי מדד שההכנסה (ההוצאה) המקבילה להן נרשמת על פי הכללים החשבונאיים כהכנסות ריבית. מגמת הגידול בהכנסות המימון שאינן ריבית נובעת גם מעליית הריבית. השפעת צבירת הריבית (ערך הזמן) הגלומה בנכסים נגזרים נזקפת בהתאם לכללי החשבונאות להכנסות מימון שאינן מריבית. ראה ניתוח הכנסות המימון מפעילות שוטפת לעיל.

ההכנסות מעמלות הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-366 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 346 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 5.8%.

ההכנסות מעמלות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-1,091 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,056 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 3.3%, הנובע מהמשך הצמיחה בהיקפי הפעילות ולמרות השפעה שלילית של הוצאות רגולטוריות שונות.

ההכנסות האחרות הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-12 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 28 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, קיטון של 16 מיליוני שקלים חדשים.

ההכנסות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-35 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 52 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 17 מיליוני שקלים חדשים. ברבעון השלישי של שנת 2017 נכללו רווחי הון של 17 מיליוני שקלים חדשים לפני מס ממימוש נכסים במסגרת רה-ארגון בנכסים ושיפורים במערך הסינוף.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-936 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 972 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, קיטון בשיעור של 3.7%.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-3,173 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 2,672 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. גידול בשיעור של 18.8%. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 כוללות ההוצאות התפעוליות והאחרות הפרשה נוספת (שבוצעה ברבעון השני של השנה) בסכום של 425 מיליוני שקלים חדשים (116.5 מיליוני דולר ארה"ב) בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית. ראה פירוט לפי רכיבי ההוצאות התפעוליות השונים להלן.

המשכורות וההוצאות הנלוות הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-598 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 635 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, קיטון בשיעור של 5.8%. תוצאות הרבעון המקביל אשתקד כוללות הוצאות שכר חריגות של 160 מיליוני שקלים חדשים בגין הסכם שכר עם ארגון העובדים לשנים 2016-2021.

יצוין כי קיימים הפרשי עיתוי ברישום מענקים וזאת בהתאמה לתוצאות הכספיות בתקופות המדווחות. כמו כן, טרם ניכרת ההשפעה של יישום תוכנית הפרישה בעקבות הסכם השכר כאמור (לפרטים נוספים ראה ביאור 22 א.6. לדוחות הכספיים לשנת 2017).

הגורמים האמורים השפיעו גם על התוצאות המדווחות בתשעת החודשים הראשונים של השנה, כך שהמשכורות וההוצאות הנלוות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-1,724 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,678 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 2.7%.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד נותרו יציבים והסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-186 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 187 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

ההוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-561 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 554 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול מזערי של 1.3%.

ההוצאות האחרות הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-152 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 150 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 2 מיליוני שקלים חדשים, הכולל גם גידול בהוצאות רכיבים אקטואריים הנזקפים בהתאם לכללים החשבונאיים לסעיף הוצאות אחרות ראה ביאור 1 ד.4 לדוחות הכספיים.

ההוצאות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-888 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 440 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 448 מיליוני שקלים חדשים.

הגידול בהוצאות האחרות הינו כאמור לעיל, כתוצאה מהפרשה נוספת של 425 מיליוני שקלים חדשים (116.5 מיליוני דולר ארה"ב), בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית, שנרשמה ברבעון השני של שנת 2018.

להלן נתוני Cost-Income Ratio⁽¹⁾ (באחוזים):

2018	2018	2018	2018	2018	2018	2017	2017
רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון שני
54.5	71.7 ⁽²⁾	59.1	58.7	67.2 ⁽³⁾	56.3	59.0	Cost Income Ratio

תשעה חודשים	תשעה חודשים	שנת
2018	2017	2017
62.1 ⁽²⁾	60.7	60.2
Cost Income Ratio		

(1) סך ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כלל ההכנסות התפעוליות והמימוניות לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי.
 (2) יחס היעילות ברבעון השני של שנת 2018 הושפע מהפרשה נוספת של 425 מיליוני שקלים חדשים (116.5 מיליוני דולר ארה"ב), בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית. יחס היעילות הנובע מהפעילות השוטפת של הבנק, ללא הפרשה כאמור, ובהתחשב בהפרשות למענקים שהיו תואמים את רמת הרווחיות מהפעילות השוטפת באותו רבעון והוצאות המס הנגזרות מכך, הינו:
ברבעון השני של שנת 2018 - 53.2%
כנגזרת מכך, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 - 55.5%

(3) ההוצאות בגין מסמך ההבנות עם ארגון העובדים ובגין המדד הידוע השלילי הביאו להגדלת יחס היעילות ברבעון השלישי של שנת 2017 ב-13.4 נקודות האחוז.

הרווח בקבוצה לפני מיסים הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-722 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 433 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 289 מיליוני שקלים חדשים.

הרווח בקבוצה לפני מיסים הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-1,706 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,596 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 110 מיליוני שקלים חדשים. ראה הסבר מפורט לעיל. שיעור הפרשה למיסים מהרווח ברבעון השלישי של שנת 2018 הסתכם ב-34.6%, לעומת שיעור הפרשה של 37.2% ברבעון המקביל אשתקד.

פערי שיעור הפרשה למיסים בין התקופות נובעים מירידת שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק, וכן מהוצאות לא מוכרות בגין תוכנית אופציות לעובדים ברבעון השלישי של שנת 2017.

שיעור הפרשה למיסים מהרווח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכם ב-38.3%, לעומת הפרשה של 36.6% בתקופה המקבילה אשתקד, פער הנובע בעיקר מגידול בהוצאות של 55 מיליוני שקלים חדשים, ברבעון השני של השנה, בשל אי הכרה, בשלב זה, בחלק מהמס המתייחס להפרשה הנוספת, בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית.

חלק הבנק ברווחי חברות כלולות לאחר השפעת המס - ברבעון השלישי של שנת 2018 לא נרשמו רווחים בגין חברות כלולות, בדומה לרבעון המקביל אשתקד.

חלק הבנק ברווחי חברות כלולות לאחר השפעת המס - בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 נרשמו רווחים בגין חברות כלולות בסך של 1 מיליוני שקלים חדשים, לעומת התקופה המקבילה אשתקד בה לא נרשמו רווחים בגין חברות כלולות.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות המיוחס לבנק יחב, הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-18 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 11 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.
 חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות המיוחס לבנק יחב, הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-49 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 30 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.
 הגידול ברווחי בנק יחב נובע מגידול בהיקפי פעילות, שיפור במרווחי המימון ורמת הוצאה יציבה.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2018 ב-454 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 261 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-1,004 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 982 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הכולל לאחר המיוחס לבעלי מניות הבנק עלה ברבעון השלישי ובתשעת החודשים הראשונים ב-26 וב-46 מיליוני שקלים חדשים, לעומת התקופות המקבילות אשתקד. השינוי נובע בעיקר מהתאמות בגין הטבות לעובדים ומהתאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן. לפרטים ראה ביאור 4 לדוחות הכספיים.

להלן התפתחות תשואת⁽¹⁾ רווחי הקבוצה על ההון⁽²⁾, יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון, יחס כיסוי הנזילות⁽³⁾ ויחס המינוף⁽⁴⁾ בתום הרבעון (באחוזים):

2018 רבעון שלישי	2018 רבעון שני	2018 רבעון ראשון	2017 רבעון רביעי	2017 רבעון שלישי	2017 רבעון שני	2017 רבעון ראשון
13.4	6.1 ⁽⁵⁾	10.3	11.2	8.0 ⁽⁷⁾	12.7	10.4
תשואת רווח נקי על ההון						
10.11	9.95	10.16	10.20	10.16	10.15	10.12
יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון בתום הרבעון						
121	120	125 ⁽⁶⁾	118	117	122	118
יחס כיסוי הנזילות (רבעוני)						
5.47	5.38	5.43	5.48	5.36	5.42	5.27
יחס המינוף בתום הרבעון						
תשעה חודשים 2018			תשעה חודשים 2017			שנת 2017
9.7 ⁽⁵⁾			10.1			10.2
תשואת רווח נקי על ההון						

- תשואה בחישוב שנת.
- התשואה ביחס להון העצמי הממוצע, הכולל את "סך כל האמצעים ההוניים", כמוצג בדיווח על שיעורי הכנסה והוצאה, בניכוי יתרה ממוצעת של זכויות בעלי מניות חיצוניים ובניכוי/בתוספת היתרה הממוצעת של הפסדים/רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של איגרות חוב למסחר ושל איגרות חוב זמינות למכירה.
- יחס כיסוי הנזילות (Liquidity Coverage Ratio) - סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לתזרים המזומנים היוצא נטו. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.
- יחס המינוף (Leverage Ratio) - הון רוברד 1 לפי כללי באזל לסך החשיפות. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218.
- תשואת הרווח הנקי על ההון ברבעון השני של שנת 2018 הושפעה מהפרשה נוספת של 425 מיליוני שקלים חדשים (116.5 מיליוני דולר ארה"ב), בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית. תשואת הרווח הנקי הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ללא הפרשה כאמור, ובהתחשב בהפרשות למענקים שתאמו את רמת הרווחיות מהפעילות השוטפת באותו רבעון והוצאות המס הנגזרות מכך, הינו: **ברבעון השני של שנת 2018 -14.1%**
כנגזרת מכך, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 -12.3%
- כולל השפעת יישום הנחיות בנק ישראל להחלת שיעור משיכה מופחת בגין פיקדונות תפעוליים, החל מהרבעון הראשון של שנת 2018.
- ההוצאות בגין מסמך ההבנות עם ארגון העובדים ובגין המדד הידוע השלישי הביאו להקטנת התשואה ברבעון השלישי של שנת 2017 ב-4.6 נקודות האחוז.

להלן נתוני הרווח והדיבידנד למניה (מניה רגילה בסך 0.1 שקלים חדשים ערך נקוב) (בשקלים חדשים):

רבעון שלישי 2018	רבעון שלישי 2017	תשעה חודשים 2018	תשעה חודשים 2017	שנת 2017
1.95	1.12	4.31	4.23	5.80
רווח בסיסי למניה				
1.94	1.11	4.28	4.20	5.76
רווח מדולל למניה				
1 ⁽¹⁾ -	51.63	105.89 ⁽¹⁾	110.24	143.91
דיבידנד למניה				

(1) ברבעון השני של שנת 2018 לא הוכרז דיבידנד בגין רווחי אותו רבעון. לפרטים ראה פרק דיבידנד להלן.

ניתוח ההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

נכסים והתחייבויות

להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 31 בדצמבר 2017	שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 30 בספטמבר 2017	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
3.9	3.9	239,572	239,578	248,831	סך כל המאזן
3.1	(0.4)	41,130	42,578	42,423	מזומנים ופיקדונות בבנקים
4.8	6.3	181,118	178,621	189,796	אשראי לציבור, נטו
(0.4)	(7.7)	10,133	10,938	10,093	ניירות ערך
(3.1)	0.1	1,403	1,359	1,360	בניינים וציוד
5.1	4.7	183,573	184,221	192,943	פיקדונות הציבור
-	-	1,125	1,462	655	פיקדונות מבנקים
(0.5)	2.2	29,923	29,129	29,769	איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
5.5	7.8	13,685	13,399	14,441	הון עצמי

מזומנים ופיקדונות בבנקים - יתרת מזומנים ופיקדונות בבנקים גדלה במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-1.3 מיליארדי שקלים חדשים. הגידול ביתרת המזומנים הינו במסגרת הניהול השוטף של נזילות הבנק.

אשראי לציבור, נטו - משקלו של האשראי לציבור, נטו במאזן המאוחד מסך כל הנכסים, הגיע ביום 30 בספטמבר 2018 ל-76%, בדומה לסוף שנת 2017. האשראי לציבור, נטו בקבוצה, גדל במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-8.7 מיליארדי שקלים חדשים, גידול בשיעור של 4.8%.

לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי המאזני והחוץ מאזני, התפתחות החובות הבעייתיים ומדדי סיכון שונים הנוגעים לאשראי לדיור ראה פרק הסיכונים להלן, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי בסיסי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 31 בדצמבר 2017	שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 30 בספטמבר 2017	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
4.8	6.6	120,730	118,592	126,471	לא צמוד
3.8	4.5	50,293	49,950	52,212	צמוד מדד
10.1	10.3	10,095	10,079	11,113	מט"ח כולל צמוד מט"ח
4.8	6.3	181,118	178,621	189,796	סך הכל

מטבע ישראלי

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 31 בדצמבר 2017	שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
3.6	4.4	119,559	118,685	123,848	משקי בית- הלוואות לדיור
2.9	5.1	19,824	19,415	20,406	משקי בית- אחר
(27.4)	(11.5)	117	96	85	בנקאות פרטית
3.5	4.4	139,500	138,196	144,339	סך הכל אנשים פרטיים
פעילות עסקית:					
10.2	14.4	16,717	16,114	18,428	עסקים קטנים וזעירים
4.8	7.3	5,779	5,642	6,055	עסקים בינוניים
7.5	10.9	14,833	14,383	15,950	עסקים גדולים
6.9	17.1	1,166	1,065	1,247	גופים מוסדיים
8.3	12.0	38,495	37,204	41,680	סך הכל פעילות עסקית
20.9	17.3	3,123	3,221	3,777	פעילות חוץ לארץ
4.8	6.3	181,118	178,621	189,796	סך הכל

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן.

להלן פירוט של סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי:

ליום 31 בספטמבר 2018	ליום 31 בספטמבר 2018	ליום 31 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 31 בספטמבר 2017	סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)
876	162	1,038	639	194	833	723	165	888	315	1. סיכון אשראי בעייתי
311	-	311	298	-	298	315	-	315	-	סיכון אשראי פגום
1,759	35	1,794	1,680	48	1,728	1,499	30	1,529	315	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ⁽²⁾
2,946	197	3,143	2,617	242	2,859	2,537	195	2,732	315	סך הכל סיכון אשראי בעייתי
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽²⁾										
1,359	843 ⁽³⁾	1,114	614	1,136	697					
2. נכסים שאינם מבצעים ⁽³⁾										

(1) אשראי מאזני וחובות מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(2) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר, בסך של 1,293 מיליוני שקלים חדשים (ליום 30 בספטמבר 2017 - 1,024 מיליוני שקלים חדשים, ליום 31 בדצמבר 2017 - 1,072 מיליוני שקלים חדשים).

(3) נכסים שאינם צוברים ריבית.

לפרטים בדבר סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור), סיכון אשראי בענף המשק בינוי ונדל"ן בישראל וסיכון האשראי לדיור ראה פרק סיכון אשראי.

לפרטים נוספים ראה ביאורים 6 ו-13 לדוחות הכספיים.

סיכון האשראי מורכב מסיכון אשראי מאזני ומסיכון אשראי חוץ מאזני, אשר מרכיביהם משוקללים בהתאם לאופי הלווה וסוג האשראי בהתאם להוראות בנק ישראל. הסיכון המאזני כולל את יתרות האשראי לציבור, מכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור והשקעות של הקבוצה באיגרות חוב של הציבור. סיכון האשראי החוץ מאזני כולל ערבויות ועסקאות במכשירים חוץ מאזניים, התחייבויות למתן אשראי ומסגרות אשראי שטרם נוצלו. סיכון האשראי הכולל ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-257 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 235 מיליארדי שקלים חדשים ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 9.4%.

להלן ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 31 בדצמבר 2017	שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2017	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2018
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים למעט נגזרים⁽¹⁾:					
					מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
17.7	(1.3)	15,045	17,952	17,714	
0.6	(4.6)	10,795	11,393	10,865	ערבויות לרוכשי דירות
					התחייבויות בלתי חוזרות למתן אשראי שאושר ועדיין לא ניתן
20.3	25.0	12,044	11,593	14,493	
10.9	11.8	6,801	6,745	7,542	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
26.0	17.1	5,981	6,435	7,535	התחייבויות להוצאת ערבויות
27.0	34.3	5,677	5,367	7,208	ערבויות והתחייבויות אחרות
0.5	2.3	2,283	2,243	2,294	ערבויות להבטחת אשראי
56.7	58.3	201	199	315	אשראי תעודות
מכשירים פיננסיים נגזרים⁽²⁾:					
5.7	2.5	220,633	227,453	233,196	סך הכל ערך נקוב של מכשירים פיננסיים נגזרים
(23.9)	(31.6)	3,421	3,808	2,604	נכסים (מאזניים) בגין מכשירים נגזרים
(8.0)	(13.9)	3,082	3,293	2,836	התחייבויות (מאזניות) בגין מכשירים נגזרים

(1) יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף התקופה, לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי. לפרטים נוספים ראה ביאור 11 לדוחות הכספיים.
 (2) כולל עסקאות פורוורד, SWAPS, אופציות ונגזרי אשראי.

לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי המאזני והחוץ מאזני ראה פרק הסיכונים להלן, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

ניירות ערך - יתרת ההשקעה בניירות ערך קטנה במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-40 מיליוני שקלים חדשים וב-845 מיליוני שקלים חדשים לעומת התקופה המקבילה אשתקד. הקיטון ביטרת ההשקעה בניירות ערך הינו במסגרת ניהול הנכסים וההתייבויות של הבנק.

להלן התפלגות ניירות הערך של הקבוצה לפי התיקים השונים (במיליוני שקלים חדשים):

30 בספטמבר 2018

הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן ⁽¹⁾
ניירות ערך מוחזקים לפדיון	3,436	41	(2)	3,475
ניירות ערך זמינים למכירה	6,484	12 ⁽²⁾	(117) ⁽²⁾⁽⁴⁾	6,484
ניירות ערך למסחר	173	-	(1) ⁽³⁾	173
סך כל ניירות הערך	10,093	53	(120)	10,132

30 בספטמבר 2017

הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן ⁽¹⁾
ניירות ערך מוחזקים לפדיון	3,255	82	-	3,337
ניירות ערך זמינים למכירה	7,503	39 ⁽²⁾	(34) ⁽²⁾	7,503
ניירות ערך למסחר	180	-	-	180
סך כל ניירות הערך	10,938	121	(34)	11,020

31 בדצמבר 2017

הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן ⁽¹⁾
ניירות ערך מוחזקים לפדיון	3,267	75	-	3,342
ניירות ערך זמינים למכירה	6,657	24 ⁽²⁾	(45) ⁽²⁾	6,657
ניירות ערך למסחר	209	-	-	209
סך כל ניירות הערך	10,133	99	(45)	10,208

(1) נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.

(2) כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".

(3) נזקפו לדוח רווח והפסד, אך טרם מומשו.

להלן התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי מגזרי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

מטבע ישראלי	30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2017	31 בדצמבר 2017	שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 30 בספטמבר 2017	שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 31 בדצמבר 2017
לא צמוד	4,162	4,051	3,859	2.7	7.9
צמוד מדד	374	692	753	-	-
מטבע חוץ (כולל צמוד מטבע חוץ)	5,465	6,103	5,422	(10.5)	0.8
פריטים לא כספיים	92	92	99	-	(7.1)
סך הכל	10,093	10,938	10,133	(7.7)	(0.4)

להלן התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי סוגי מנפיקים (במיליוני שקלים חדשים):

הערך במאזן ליום 31 בדצמבר 2017	הערך במאזן ליום 30 בספטמבר 2017	הערך במאזן ליום 30 בספטמבר 2018	
			איגרות חוב ממשלתיות:
7,612	7,850	7,869	ממשלת ישראל
2,233	2,961	1,654	ממשלת ארצות הברית
9,845	10,811	9,523	סך הכל איגרות חוב ממשלתיות
			איגרות חוב של בנקים במדינות מפותחות:
173	-	176	גרמניה
-	18	71	ארצות הברית
-	-	214	אחר
(1)173	18	(1)461	סך הכל איגרות חוב של בנקים במדינות מפותחות
			איגרות חוב של חברות (פילוח לפי ענפי משק):
10	10	10	שירותים ציבוריים וקהילתיים
6	7	7	שירותים פיננסיים
16	17	17	סך הכל איגרות חוב של חברות
(2)99	(2)92	(2)92	מניות
10,133	10,938	10,093	סך הכל ניירות ערך

(1) כולל חשיפה לבנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB).

(2) כולל מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני, בסכום של כ-91, 89 ו-98 מיליוני שקלים חדשים לימים 30 בספטמבר 2018, 30 בספטמבר 2017 ו-31 בדצמבר 2017, בהתאמה.

לפרטים נוספים בדבר השקעות בניירות ערך ובדבר ירידת ערך בעלת אופי זמני של ניירות ערך זמינים למכירה ופירוט משך הזמן בו קיימת ירידת ערך ושיעורה מהעלות המופחתת, ראה ביאור 5 לדוחות הכספיים.

בניינים וציוד - יתרת בניינים וציוד קטנה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 בסך של 43 מיליוני שקלים חדשים. הקיטון בירת בניינים וציוד נובע משינוי שוטף בגין פחת ומנגד מהשקעות חדשות, בעיקר במסגרת ההשקעות הטכנולוגיות.

פיקדונות הציבור - משקלם של פיקדונות הציבור מסך המאזן המאוחד הגיע ביום 30 בספטמבר 2018 ל-78%, לעומת 77% ביום 31 בדצמבר 2017. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 גדל היקף פיקדונות הציבור בקבוצת הבנק, בסך של 9.4 מיליארדי שקלים חדשים, גידול בשיעור של 5.1% (גידול בשיעור של 4.7% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד).

להלן התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 31 בדצמבר 2017	שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 30 בספטמבר 2017	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
					מטבעי ישראל
7.7	1.1	133,194	133,345	143,425	לא צמוד
(11.6)	(12.1)	15,681	15,770	13,866	צמוד מדד
2.7	1.6	34,698	35,106	35,652	מט"ח כולל צמוד מט"ח
5.1	4.7	183,573	184,221	192,943	סך הכל

להלן נתונים על התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 31 בדצמבר 2017	שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 30 בספטמבר 2017	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
					אנשים פרטיים:
6.0	6.3	75,008	74,786	79,523	משקי בית- אחר
4.7	8.3	12,448	12,032	13,036	בנקאות פרטית
5.8	6.6	87,456	86,818	92,559	סך הכל אנשים פרטיים
					פעילות עסקית:
8.1	7.8	18,942	19,007	20,481	עסקים קטנים וזעירים
14.2	23.3	7,138	6,609	8,151	עסקים בינוניים
(1.9)	(5.4)	26,284	27,253	25,773	עסקים גדולים
4.7	3.3	38,881	39,404	40,714	גופים מוסדיים
4.2	3.1	91,245	92,273	95,119	סך הכל פעילות עסקית
8.1	2.6	4,872	5,130	5,265	פעילות חוץ לארץ
5.1	4.7	183,573	184,221	192,943	סך הכל

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן.

להלן התפתחות התפלגות פיקדונות הציבור בקבוצה לפי גודל מפקיד (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
63,493	62,846	66,856	תקרת הפיקדון
41,125	40,670	44,670	עד 1
26,906	26,761	27,714	מעל 1 עד 10
23,911	22,589	23,218	מעל 10 עד 100
28,138	31,355	30,485	מעל 100 עד 500
183,573	184,221	192,943	מעל 500
			סך הכל

לפרטים נוספים על הרכב פיקדונות הציבור, ראה ביאור 7 לדוחות הכספיים.

פיקדונות מבנקים - יתרת פיקדונות מבנקים ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-0.7 מיליארדי שקלים חדשים, קיטון של 0.5 מיליארדי שקלים חדשים בהשוואה ליתרה ביום 31 בדצמבר 2017. הקיטון נובע בעיקרו משינוי שוטף בהפקדות של בטוחות בגין עסקאות בנגזרים.

איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים - יתרת איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-29.8 מיליארדי שקלים חדשים, קיטון של 0.2 מיליארדי שקלים חדשים בהשוואה ליתרה ביום 31 בדצמבר 2017.

הון, הלימות הון ומינוף

הון עצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק - יתרת ההון העצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב- 14.4 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 13.7 ו-13.4 מיליארדי שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2017 וליום 30 בספטמבר 2017, גידול של 5.5%- ו-7.8% בהתאמה.

להלן הרכב ההון העצמי (במיליוני שקלים חדשים):

	30 בספטמבר 2017	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018
הון מניות ופרמיה (1)	2,176	2,180	2,196
קרן הון מהטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	51	65	49
הפסד כולל אחר מצטבר (2)(3)	(364)	(383)	(384)
עודפים (4)	11,536	11,823	12,580
סך הכל	13,399	13,685	14,441

(1) לפרטים בדבר הנפקת מניות ראה תמצית דוח על השינויים בהון העצמי.

(2) לפרטים נוספים בדבר רווח (הפסד) כולל אחר ראה ביאור 4 לדוחות הכספיים.

(3) יתרת הרווח (הפסד) כולל אחר ליום 30 בספטמבר 2018, 30 בספטמבר 2017 וליום 31 בדצמבר 2017 כוללת התאמות בגין הטבות לעובדים. לפרטים בדבר השפעת תוכנית התייעלות שאישר דירקטוריון הבנק ביום 27 בדצמבר 2016, ראה ביאורים 22 ו-25 בדוחות הכספיים לשנת 2017.

(4) לפרטים בדבר התפתחות ההכנסות וההוצאות המצטברות ליתרת העודפים בתקופת הדיווח ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר.

יחס ההון העצמי לסך המאזן בקבוצה ליום 30 בספטמבר 2018 הגיע ל-5.80%, לעומת 5.71% ליום 31 בדצמבר 2017 ו-5.59% ליום 30 בספטמבר 2017.

הלימות הון

ההון הפיקוחי

הבנק מעריך את הלימות ההון שלו על פי כללי באזל, כפי שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הבנק נוקט בגישה הסטנדרטית על מנת להעריך את החשיפה לסיכון אשראי, לסיכון תפעולי, ולסיכון שוק.

ההון הכולל מורכב משני רבדים - הון רובד 1 (הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף) והון רובד 2.

הון רובד 1 כולל בעיקר את רכיבי ההון המיוחסים לבעלי מניות הבנק (ההון החשבונאי בספרים) ואת זכויות המיעוט, ומהווה את המרכיב העיקרי בספיגת הפסדים.

הון רובד 1 נוסף מורכב ממכשירי הון העומדים בדרישות שנקבעו בהוראות. נכון ליום 30 בספטמבר 2018 אין לבנק מכשירי הון הנכללים בהון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2 מורכב מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומכשירי הון מסוג CoCo (Contingent convertible capital instrument), הכוללים מנגנון לספיגת הפסדי קרן כאשר יחס הון עצמי רובד 1 יורד מתחת לטריגר כמותי שנקבע, או כאשר נמסרה הודעת הפיקוח על הבנקים, לפיה הפעלת המנגנון לספיגת הפסדי קרן, הכרחית לשמירת יציבות התאגיד הבנקאי (אירוע "אי קיימות" של הבנק).

כתבי התחייבויות נדחים, שהוכרו כמכשירי הון רובד 2 על פי ההוראות הקודמות, אינם כשירים כהון פיקוחי על פי ההוראות הנוכחיות (בעיקר עקב היעדר מנגנון ספיגת הפסדים) ומופחתים על פני תקופת הוראות מעבר.

תכנון ההון של הבנק

תכנון ההון במהלך עסקים רגיל - הבנק עורך תחזית מפורטת רב שנתית לתכנון ההון תוך הבאה בחשבון של: שיעורי הגידול הצפויים בנכסי סיכון והרווחיות, התוכנית האסטרטגית, מדיניות חלוקת הדיבידנד, יעדי ההון והמינוף, שולי ביטחון נאותים וגורמים נוספים.

הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התחזית ובהתאם לצורך מעדכן את התחזית ובוחן פעולות נדרשות, וזאת לצורך עמידה ביעדי ההון שנקבעו.

רגישות יחס הלימות ההון של הבנק לשינויים בהון עצמי רובד 1 ונכסי סיכון הינה:

שינוי בהון עצמי רובד 1 בסכום של 100 מיליוני שקלים חדשים יגרום לשינוי יחס הלימות הון רובד 1 של 0.07%. שינוי בנכסי הסיכון בסכום של 1 מיליארדי שקלים חדשים יגרום לשינוי יחס הלימות הון רובד 1 של 0.07%.

תהליך פנימי להערכת ההון - במסגרת התהליך בוחן הבנק כי קיימת כרית ספיגה הונית מספקת להתמודדות עם מגוון סיכונים הכרוכים בפעילות הבנק לרבות תרחישי קיצון.

אופק התכנון הינו לשלוש שנים ובו מאתגר הבנק את התוכנית האסטרטגית בשורה של מבחני מצוקה הפוגעים באופן משמעותי ברווחיות הבנק ושוחקים את ההון שלו.

לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

להלן נתונים על ההון הפיקוחי ונכסי הסיכון המאוחדים (במיליוני שקלים חדשים):

2017 בדצמבר 31	2017 בספטמבר 30	2018 בספטמבר 30	
			הון לצורך חישוב יחס ההון
14,333	14,055	14,951	הון עצמי רובד 1
14,333	14,055	14,951	הון רובד 1
5,251	4,603	4,874	הון רובד 2
19,584	18,658	19,825	סך הכל הון כולל
			יתרות משוקללות של נכסי סיכון
130,525	128,818	137,095	סיכון אשראי
1,605	1,213	1,462	סיכונים שוק
8,394	8,332	9,315	סיכון תפעולי
140,524	138,363	147,872	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון

יחס הון לרכיבי סיכון

החל מיום 1 בינואר 2014 מיישם הבנק את הוראות מדידה והלימות הון על פי כללי באזל III כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, החל מיום 1 בינואר 2015 מחויב הבנק לשמור על יחס הון עצמי רובד 1 מזערי, שלא יפחת משיעור של 9% וכן על יחס הון כולל מזערי שלא יפחת משיעור של 12.5% לסך המשוקלל של רכיבי הסיכון בנכסיו המאזניים ובסעיפים החוץ מאזניים. אופן החישוב של סך ההון ושל סך רכיבי הסיכון מפורט בהוראות.

ליחסים אלה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו יושמה בהדרגה עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח הינו 9.84%-13.34% בהתאמה.

לפרטים נוספים על החלטות הדירקטוריון הנוגעות ליחס הון לרכיבי סיכון ולמדיניות חלוקת הדיבידנד, ראה ביאור 24 לדוחות הכספיים לשנת 2017 ופרק ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון (מדיניות חלוקת דיבידנד), להלן.

להלן התפתחות יחס ההון לרכיבי סיכון בקבוצה (באחוזים):

2017 בדצמבר 31	2017 בספטמבר 30	2018 בספטמבר 30	
10.20	10.16	10.11	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.94	13.48	13.41	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.86	9.86	9.84	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים
13.36	13.36	13.34	יחס הון הכולל המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים

להלן התפלגות נכסי סיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי לפי קבוצות חשיפה (במיליוני שקלים חדשים):

	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	קבוצת חשיפה
	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	
	688	749	876	117	876	חובות של ריבונותיות
	766	821	494	66	494	חובות של ישויות סקטור ציבורי
	927	909	794	106	794	חובות של תאגידים בנקאיים
	37,362	37,253	41,066	5,478	41,066	חובות של תאגידים
	2,459	2,185	2,418	323	2,418	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
	14,217	13,604	14,861	1,982	14,861	חשיפות קמעונאיות ליחידים
	6,858	6,769	7,022	937	7,022	הלוואות לעסקים קטנים
	62,265	61,396	64,616	8,620	64,616	משכנתאות לדירור
	4,454	4,543	4,595	613	4,595	נכסים אחרים
סך הכל	129,996	128,229	136,742	18,242	136,742	

להלן נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון שוק, סיכון CVA וסיכון תפעולי (במיליוני שקלים חדשים):

	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	
	129,996	128,229	136,742	18,242	136,742	סיכון אשראי
	1,605	1,213	1,462	195	1,462	סיכון שוק
	529	589	353	47	353	סיכון CVA בגין נגזרים ⁽⁴⁾
	8,394	8,332	9,315	1,243	9,315	סיכון תפעולי ⁽⁵⁾
סך נכסי הסיכון	140,524	138,363	147,872	19,727	147,872	

(1) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 13.34% מיתרות נכסי הסיכון.

(2) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 13.36% מיתרות נכסי הסיכון.

(3) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 13.36% מיתרות נכסי הסיכון.

(4) Credit Value Adjustments, שערך לשווי שוק בגין סיכון אשראי של צד נגדי, בהתאם להוראות באזל III.

(5) הקצאת ההון בגין הסיכון התפעולי חושבה לפי הגישה הסטנדרטית.

יחס המינוף

ביום 28 באפריל 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס מינוף. הוראה זו מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס מינוף, שנקבעו בחודש ינואר 2014.

יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין הון רובד 1 לבין סך החשיפות. סך החשיפות של הבנק הינו סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים, לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים.

על פי ההוראה, תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד, החל מיום 1 בינואר 2018.

להלן יחס המינוף של הבנק (באחוזים):

2017	2017	2017	2017	2018	2018	2018
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי
5.27	5.42	5.36	5.48	5.43	5.38	5.47

מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות הדיבידנד של הבנק הינה לחלק, החל משנת 2018, בגין הרווחים הרבעוניים, דיבידנד בשיעור של 40% מהרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק. מדיניות הדיבידנד, הינה בכפוף לעמידה של הבנק ביחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, כנדרש על פי הוראות המפקחת על הבנקים ולשמירה על שולי בטחון נאותים.

לאור ההתפתחויות בחקירת משרד המשפטים בארצות הברית לרבות הפרשה נוספת בגין החקירה של 425 מיליוני שקלים חדשים (116.5 מיליוני דולר ארה"ב) שנכללה בדוחות הכספיים לרבעון השני של שנת 2018, לא הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד בגין רווחי הרבעון השני והרבעון השלישי של שנת 2018. לפרטים נוספים על ההתפתחויות בחקירה ראה גם ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים ולתמצית ההחלטות הקודמות שקבע הדירקטוריון לעניין מדיניות חלוקת דיבידנד ראה ביאור 24 לדוחות הכספיים לשנת 2017.

חלוקת דיבידנד

להלן פרטים בדבר הדיבידנדים שחולקו על ידי הבנק החל משנת 2017 (בסכומים מדווחים):

יום ההכרזה	יום התשלום	דיבידנד למניה (אגורות)	שיעור דיבידנד מהרווח	סך הכל דיבידנד ששולם (מיליוני שקלים חדשים)
20 במרץ 2017	26 באפריל 2017	17.12	0.15	39.8
15 במאי 2017	20 ביוני 2017	41.45	0.30	96.3
28 באוגוסט 2017	26 בספטמבר 2017	51.63	0.30	120.0
13 בנובמבר 2017	10 בדצמבר 2017	33.67	0.30	78.3
סך הכל דיבידנד שחולק בשנת 2017⁽¹⁾				
				334.4
26 בפברואר 2018	26 במרץ 2018	47.03	0.30	109.5
7 במאי 2018	5 ביוני 2018	58.91	0.40	137.2
סך הכל דיבידנד שחולק בשנת 2018⁽²⁾				
				246.7

(1) סך הכל דיבידנד שחולק בגין רווחי שנת 2017 - 404.1 מיליוני שקלים חדשים.
 (2) סך הכל דיבידנד שחולק בגין רווחי שנת 2018 - 137.2 מיליוני שקלים חדשים.

פעילות חוץ מאזנית אחרת

להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים המוחזקים בעבור לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שרותי ניהול, תפעול ו/או משמורת (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 30 בספטמבר 2017	שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
11.0	13.6	222,623	217,521	247,076	ניירות ערך ⁽¹⁾
6.8	7.8	76,893	76,192	82,113	נכסי קופות גמל שהקבוצה מספקת להן שירותי תפעול
(5.4)	(1.7)	80,258	77,275	75,926	נכסים בנאמנות קבוצת הבנק
5.9	5.9	16,246	16,240	17,204	נכסי קרנות נאמנות שהבנק מספק להן שירותי תפעול
14.3	23.4	12,571	11,640	14,364	נכסים אחרים בניהול ⁽²⁾

(1) שווי תיקי ניירות ערך במשמרת הבנק המוחזקים על ידי לקוחות, כולל יתרות ניירות ערך של קופות גמל וקרנות נאמנות שהבנק מספק להן שירותי תפעול. יצוין כי יתרת פעילות הלקוחות המוצגת כוללת בנוסף ליתרת ניירות הערך של קרנות הנאמנות כאמור, גם את שווי יחידות ההשתתפות באותן קרנות המוחזקות על ידי לקוחות הבנק.
 (2) לרבות: יתרות אשראי המגובות בפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית יתרת האשראי. בגין יתרות אלה מקבל הבנק הכנסה מרווח או מעמלות. - הלוואות אחרות בניהול הבנק לרבות, הלוואות לדיור שהבנק מנהל ומתפעל בעבור אחרים.

מידע כספי לפי מגזרי פעילות

ביום 3 בנובמבר 2014 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא מגזרי פעילות פיקוחיים. בהתאם להוראה, נדרש הבנק לתת בדוחות הכספיים גילוי על מגזרי פעילות פיקוחיים בהתאם למתכונת אחידה ובת השוואה שקבע הפיקוח על הבנקים, כאשר השיוך למגזר פעילות פיקוחי נקבע לרוב על פי מחזור הפעילות של הלקוח (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי).

מגזרי הפעילות הפיקוחיים נחלקים למגזרי פעילות של אנשים פרטיים ומגזרי פעילות של לקוחות עסקיים שאינם פרטיים (לרבות גופים מוסדיים והניהול הפיננסי של הבנק).

אנשים פרטיים מוגדרים כיחידים שאין להם חבות לבנק או שהחבות שלהם מסווגת ל"אנשים פרטיים-הלוואות לדיור ואחר", בהתאם להגדרות סיווג סיכון האשראי לפי ענפי משק.

מגזרי הפעילות של הבנק ב"גישת ההנהלה" מבוססים על שיוך הלקוח ליחידה הארגונית האחראית בתקופה שחלפה. לעומת זאת, פילוח הלקוחות למגזרי פעילות פיקוחיים מבוסס על הגדרות אחידות שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים, כמפורט לעיל.

קיים מתאם גבוה בין המאפיינים שקבעה ההנהלה לצורך שיוך לקוחות לחטיבה האחראית לבין ההגדרות הפיקוחיות. יחד עם זאת, ייתכנו מצבים בהתאם ל"גישת ההנהלה" בהם השיוך הסופי של הלקוח יתבסס על פרמטרים נוספים, לדוגמה: התמחות של יחידה מסוימת בסוגי פעילות של לקוחות או ניסיון שנצבר בעבודה עם הלקוח, המעניק יתרונות עסקיים ושירותיים לשיוך הלקוח לחטיבה ספציפית.

לאור דרישת הפיקוח על הבנקים לדון ולנתח במסגרת דוח הדירקטוריון וההנהלה את מגזרי הפעילות הפיקוחיים, ולאור העובדה שקיים מתאם בין המגזרים ה"פיקוחיים" ל"גישת ההנהלה", יוצג המידע המגזרי (הכמותי והאיכותי) להלן, באופן תמציתי, לכל מגזר ומגזר באופן הבא:

- הגדרה פיקוחית של המגזר.
 - הסבר להבדלים בין ההגדרה ה"פיקוחית" לבין אופן ניהול העסקים בפועל (ב"גישת ההנהלה")
 - תוצאות כספיות של המגזר (ב"גישת הפיקוחית")
- לפרטים בדבר העקרונות על פיהם מיוחסות היתרות, ההכנסות וההוצאות ללקוחות במערכת ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים. לפרטים ולתיאור המגזרים באופן מפורט, ראה פרק פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות השנתיים לשנת 2017.

מידע כספי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזרי הפעילות הפיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

רווח נקי תשעה חודשים 2018	רווח נקי תשעה חודשים 2017	חלק מסך רווח נקי (באחוזים) תשעה חודשים 2018	חלק מסך רווח נקי (באחוזים) תשעה חודשים 2017
אנשים פרטיים:			
501	385	39.1	40.6
משקי בית- הלוואות לדיור			
42	1	0.1	3.4
משקי בית- אחר			
13	7	0.7	1.1
בנקאות פרטית			
556	393	39.9	45.1
סך הכל אנשים פרטיים			
פעילות עסקית:			
261	193	19.6	21.1
עסקים קטנים וזעירים			
96	91	9.2	7.8
עסקים בינוניים			
222	226	22.9	18.0
עסקים גדולים			
21	26	2.6	1.7
גופים מוסדיים			
600	536	54.3	48.6
סך הכל פעילות עסקית			
(231)	(3)	-	-
ניהול פיננסי			
925	926	94.2	93.7
סך הכל פעילות בישראל			
79	56	5.8	6.3
פעילות חוץ לארץ			
1,004	982	100.0	100.0
סך הכל			

לפרטים בדבר השפעת ייחוס הוצאות הנוגעות לחקירת משרד המשפטים בארצות הברית, ראה ביאור 12 ג. לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר תוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

מגזר משקי הבית

ההגדרה הפיקוחית

בהתאם להגדרה הפיקוחית, מגזר משקי בית כולל אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים במגזר בנקאות פרטית. כלומר המגזר לא כולל אנשים פרטיים עם יתרת נכסים פיננסיים הגבוהה מ-3 מיליון שקלים. אנשים פרטיים מוגדרים כיחידים שאין להם חבות לבנק או שהחבות שלהם מסווגת ל"אנשים פרטיים - הלוואות לדיור ואחר", בהתאם להגדרות סיווג סיכון האשראי לפי ענפי משק.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- לקוחות פרטיים מסוימים אשר סווגו למגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה, מסווגים למגזר משקי הבית בגישת מגזרים פיקוחיים. ההבדל נובע בעיקר מהיקף הנכסים הפיננסיים של הלקוחות המשמש לסיווג הלקוחות - רף הבנק לפיו נקבע סיווג הלקוח לפי גישת ההנהלה הוא 2.5 מיליון שקלים ונמוך מההגדרה הפיקוחית.
- ככלל, לקוחות פרטיים משויכים למגזרי משקי הבית. לפי הגישה הפיקוחית, לקוחות פרטיים עם חבות גבוהה או בעלי מאפיינים עסקיים, מסווגים למגזרי הפעילות העסקיים ולא למגזר משקי הבית.

תוצאות הפעילות במגזר משקי הבית

במיליוני שקלים חדשים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	
943	1,800	956	2,061	1,118	943	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
385	487	111	504	119	385	עמלות והכנסות אחרות
1,328	2,287	1,067	2,565	1,237	1,328	סך ההכנסות
81	104	18	115	34	81	הוצאות בגין הפסדי אשראי
1,148	1,553	442	1,580	432	1,148	הוצאות תפעוליות אחרות
99	630	607	23	870	771	רווח לפני הפרשה למיסים
32	231	222	9	302	270	הפרשה למיסים
67	399	385	14	568	501	רווח לאחר מיסים
(25)	(13)	-	(25)	-	(25)	רווח נקי :
42	386	385	543	501	42	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
42	386	385	543	501	42	המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי
20,653	138,954	119,310	145,160	124,507	20,653	מאזן - סעיפים עיקריים:
20,406	138,100	118,685	144,254	123,848	20,406	אשראי לציבור (יתרת סוף)
79,523	74,786	-	79,523	-	79,523	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
20,254	135,975	117,317	142,958	122,704	20,254	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
77,267	73,039	-	77,267	-	77,267	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
17,782	81,209	64,626	85,958	68,176	17,782	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
608	1,477	924	1,675	1,067	608	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
332	289	-	332	-	332	מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
3	34	32	54	51	3	מרווח מפעילות מתן אשראי
943	1,800	956	2,061	1,118	943	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
943	1,800	956	2,061	1,118	943	אחר
943	1,800	956	2,061	1,118	943	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר משקי הבית (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכמה ב-543 מיליון שקלים חדשים, לעומת 386 מיליון שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

תרומת ההלוואות לדיור (כולל הלוואות לכל מטרה במשכון דירת מגורים) בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכמה ב-501 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 385 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. סך הכל הכנסות הריבית נטו, הסתכמו ב-1,118 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 956 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-16.9%, הנובע מעלייה של כ-5.4 מיליארדי שקלים חדשים ביתרת האשראי הממוצעת ומגידול במרווחי המימון.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 נרשמו הוצאות בגין הפסדי אשראי בסכום של 34 מיליוני שקלים חדשים, בעיקר בגלל גידול בהפרשה הקבוצתית לדיור הנובעת מגידול ביתרות ההלוואות לדיור, בהשוואה לתקופה המקבילה בה נרשמו הוצאות בגין הפסדי אשראי בסכום של 18 מיליוני שקלים חדשים.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-432 מיליוני שקלים חדשים לעומת 442 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. נתוני תשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 כוללים הוצאות שכר חריגות בגין הסכם שכר עם ארגון העובדים לשנים 2016-2021 אשר נזקפו לרווח והפסד ברבעון השלישי של שנת 2017. לפרטים נוספים ראה פרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי. העמלות וההכנסות האחרות גדלו בכ-8 מיליוני שקלים חדשים.

תרומת יתר פעילות משקי הבית (שאינה הלוואות לדיור) בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכמה ברווח של 42 מיליוני שקלים חדשים, לעומת רווח של 1 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. בסעיף הכנסות הריבית נטו, נרשמה עלייה של כ-99 מיליוני שקלים חדשים. העלייה מיוחסת לגידול במרווח מפעילות מתן אשראי, לגידול במרווח מפעילות קבלת פיקדונות ומעלייה בהיקפי האשראי ועלייה בהיקפי הפיקדונות. העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו ב-385 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 376 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה של 9 מיליוני שקלים הנובעת מהמשך הצמיחה בהיקפי הפעילות, למרות השפעה שלילית של הוצאות רגולטוריות שונות.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו לכ-81 מיליוני שקלים חדשים לעומת 86 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-1,148 מיליוני שקלים חדשים לעומת 1,111 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ברבעון השלישי של שנת 2017 נזקפו לרווח והפסד הוצאות בגין הסכם השכר עם ארגון העובדים לשנים 2016-2021.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	
לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017

רווח ורווחיות

623	332	291	711	389	322	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
163	36	127	169	39	130	עמלות והכנסות אחרות
786	368	418	880	428	452	סך ההכנסות
38	6	32	49	17	32	הוצאות בגין הפסדי אשראי
555	156	399	524	136	388	הוצאות תפעוליות אחרות
193	206	(13)	307	275	32	רווח (הפסד) לפני הפרשה למיסים
72	77	(5)	106	95	11	הפרשה למיסים
121	129	(8)	201	180	21	רווח (הפסד) לאחר מיסים
(6)	-	(6)	(9)	-	(9)	רווח נקי (הפסד):
115	129	(14)	192	180	12	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
						המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי

מאזן - סעיפים עיקריים:

138,954	119,310	19,644	145,160	124,507	20,653	אשראי לציבור (יתרת סוף)
138,100	118,685	19,415	144,254	123,848	20,406	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
74,786	-	74,786	79,523	-	79,523	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
137,821	118,763	19,058	144,892	124,642	20,250	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
74,221	-	74,221	78,925	-	78,925	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
82,281	65,569	16,712	87,166	69,026	18,140	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
510	322	188	573	369	204	מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
103	-	103	118	-	118	מרווח מפעילות מתן אשראי
10	10	-	20	20	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
623	332	291	711	389	322	אחר
						סך הכל הכנסות ריבית נטו

מגזר בנקאות פרטית

ההגדרה הפיקוחית

בהתאם להגדרה הפיקוחית, מגזר בנקאות פרטית כולל אנשים פרטיים אשר יתרת תיק הנכסים הפיננסיים שלהם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות-ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליוני שקלים חדשים.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- לקוחות פרטיים מסוימים אשר סווגו למגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה, מסווגים למגזר משקי הבית בגישת מגזרים פיקוחיים. ההבדל נובע בעיקר מהיקף הנכסים הפיננסיים של הלקוחות המשמש לסיווג הלקוחות - רף הבנק לפיו נקבע סיווג הלקוח לפי גישת ההנהלה הוא 2.5 מיליוני שקלים ונמוך מההגדרה הפיקוחית.
- מגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה כולל גם עסקים שלהם היקפי נכסים נזילים, בסכומים העולים על 8 מיליוני שקלים חדשים. לקוחות אלה מסווגים למגזרי הפעילות העסקיים בגישת מגזרים פיקוחיים.

תוצאות הפעילות במגזר בנקאות פרטית

במיליוני שקלים חדשים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017
--	--	---	---

רווח ורווחיות

54	43	18	14	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
7	7	2	3	עמלות והכנסות אחרות
61	50	20	17	סך ההכנסות
1	1	-	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
40	38	13	13	הוצאות תפעוליות אחרות
20	11	7	4	רווח לפני הפרשה למיסים
7	4	2	1	הפרשה למיסים
13	7	5	3	רווח נקי

מאזן - סעיפים עיקריים:

86	97	86	97	אשראי לציבור (יתרת סוף)
85	96	85	96	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
13,036	12,032	13,036	12,032	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
95	77	89	89	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
12,335	11,371	12,717	11,809	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
30	27	23	20	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון

מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:

1	1	-	1	מרווח מפעילות מתן אשראי
53	42	18	13	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
-	-	-	-	אחר
54	43	18	14	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר הבנקאות הפרטית (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכמה ב-13 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 7 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

סך הכל הכנסות הריבית נטו גדלו ב-11 מיליוני שקלים חדשים, כתוצאה מגידול בהיקף פיקדונות הציבור ומשיפור במרווח המימון.

בסעיף עמלות והכנסות אחרות וכן גם ביתר הסעיפים, לא חלו שינויים מהותיים.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר השפעת ייחוס הוצאות הנוגעות לחקירת משרד המשפטים האמריקאי על מגזר זה, ראה ביאור 12ג. לדוחות הכספיים.

מגזר עסקים זעירים וקטנים

ההגדרה הפיקוחית

מגזר עסקים זעירים וקטנים כולל עסקים בעלי מחזור פעילות שנתי קטן מ-50 מיליוני שקלים.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- לקוחות עסקיים, שלהם היקפי נכסים נזילים בסכומים העולים על 8 מיליוני שקלים חדשים, משויכים למגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה. לקוחות אלה מסווגים למגזר עסקים זעירים וקטנים, בהתאם למחזור פעילותם השנתי, לפי גישת מגזרים פיקוחיים.
- לקוחות עסקיים אשר משויכים כיום לבנקאות מסחרית לפי גישת ההנהלה, ומחזור הפעילות השנתי שלהם קטן מ-50 מיליוני שקלים חדשים, מסווגים למגזר עסקים זעירים וקטנים בגישה הפיקוחית.

תוצאות הפעילות במגזר עסקים זעירים וקטנים

במיליוני שקלים חדשים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017
--	--	--	--

רווח ורווחיות	2018	2017	2018	2017
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	738	654	261	231
הכנסות מימון שאינן מריבית	-	-	-	-
עמלות והכנסות אחרות	272	246	91	82
סך ההכנסות	1,010	900	352	313
הוצאות בגין הפסדי אשראי	103	107	32	37
הוצאות תפעוליות אחרות	509	487	177	178
רווח לפני הפרשה למיסים	398	306	143	98
הפרשה למיסים	136	112	50	36
רווח לאחר מיסים	262	194	93	62
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(1)	(1)	(1)	-
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי	261	193	92	62

מאזן - סעיפים עיקריים:

2018	2017	2018	2017
18,765	16,428	18,765	16,428
18,428	16,114	18,428	16,114
20,481	19,007	20,481	19,007
17,860	15,943	18,508	16,579
19,941	18,169	20,593	19,195
17,205	15,231	17,767	15,780

מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:

2018	2017	2018	2017
645	577	226	200
75	64	27	25
18	13	8	6
סך הכל הכנסות ריבית נטו	738	654	231

תרומת מגזר עסקים קטנים וזעירים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכמה ב-261 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 193 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 35.2%. להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

הכנסות הריבית, נטו הסתכמו ב-738 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 654 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 12.8% הנובע בעיקר מגידול בהיקפי הפעילות באשראי ובפיקדונות. העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו ב-272 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 246 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 10.6%, כתוצאה מגידול בהיקף הפעילות, למרות השפעה שלילית של הוראות רגולטוריות שונות. ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב-103 מיליוני שקלים חדשים לעומת 107 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-509 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 487 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 22 מיליוני שקלים חדשים. נתוני תשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 כוללים הוצאות שכר חריגות בגין הסכם שכר עם ארגון העובדים לשנים 2016-2021 אשר נזקפו לרווח והפסד ברבעון השלישי של שנת 2017. לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

מגזר עסקים בינוניים

ההגדרה הפיקוחית

מגזר עסקים בינוניים כולל עסקים בעלי מחזור פעילות שנתי גדול מ-50 מיליוני שקלים חדשים וקטן מ-250 מיליוני שקלים חדשים.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- מגזר בנקאות מסחרית לפי גישת ההנהלה כולל עסקים בעלי מחזורי פעילות שבין 30 ל-120 מיליוני שקלים חדשים. המשמעות היא שלקוחות מסוימים בבנקאות המסחרית (לפי גישת ההנהלה) אשר מחזור הפעילות שלהם קטן מ-50 מיליוני שקלים מסווגים במגזר עסקים זעירים וקטנים לפי מגזרי פעילות פיקוחיים.
- מנגד, לקוחות עסקיים אשר שייכים למגזר בנקאות עסקית לפי גישת ההנהלה, ומחזור הפעילות השנתי שלהם נמוך מ-250 מיליוני שקלים משויכים למגזר עסקים בינוניים בגישה הפיקוחית.

תוצאות הפעילות במגזר עסקים בינוניים

במיליוני שקלים חדשים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017
--	--	--	--

רווח ורווחיות

178	153	61	52	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
57	54	20	18	עמלות והכנסות אחרות
235	207	81	70	סך ההכנסות
(1)	(16)	(11)	(2)	הקטנת הוצאות בגין הפסדי אשראי
90	80	33	30	הוצאות תפעוליות אחרות
146	143	59	42	רווח לפני הפרשה למיסים
50	52	20	16	הפרשה למיסים
96	91	39	26	רווח נקי

מאזן - סעיפים עיקריים:

6,134	5,714	6,134	5,714	אשראי לציבור (יתרת סוף)
6,055	5,642	6,055	5,642	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
8,151	6,609	8,151	6,609	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
6,130	5,480	6,108	5,886	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
7,526	6,348	7,814	6,736	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
7,026	6,351	6,916	6,699	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון

מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:

144	129	48	47	מרווח מפעילות מתן אשראי
30	19	11	7	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
4	5	2	(2)	אחר
178	153	61	52	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר עסקים בינוניים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכמה ב-96 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 91 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. בסעיף הכנסות הריבית נטו חל גידול של כ-16.3% המיוחס בעיקר לעלייה בהיקפי האשראי והפיקדונות. בסעיף עמלות והכנסות אחרות חל גידול של 3 מיליוני שקלים חדשים לעומת התקופה המקבילה אשתקד. בסעיף ההוצאות בגין הפסדי אשראי נרשמה הקטנת הפרשה של 1 מיליוני שקלים חדשים לעומת הקטנת הפרשה של 16 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, שינוי המושפע ממיצוי מסוים בגבייה, לעת עתה, של חובות שנמחקו בעבר, וכן מגידול בהפרשה קבוצתית שהושפעה מעלייה בהיקף האשראי לציבור וזאת לעומת התקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-90 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 80 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-10 מיליוני שקלים חדשים, התואם את היקפי הגידול בפעילות העסקית. לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

מגזר עסקים גדולים

ההגדרה הפיקוחית

מגזר עסקים גדולים כולל עסקים בעלי מחזור פעילות שנתי גדול מ-250 מיליון שקלים חדשים.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- מגזר בנקאות עסקית לפי גישת ההנהלה כולל עסקים בעלי מחזורי פעילות הגדול מ-120 מיליון שקלים חדשים. המשמעות היא שלקוחות מסוימים בבנקאות העסקית (לפי גישת ההנהלה) אשר מחזור הפעילות שלהם קטן מ-250 מיליון שקלים מסווגים במגזר עסקים בינוניים בגישה הפיקוחית.
- גופים מוסדיים אשר מנהלים בגישת ההנהלה במסגרת הבנקאות העסקית, מוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים.

תוצאות הפעילות במגזר עסקים גדולים

במיליון שקלים חדשים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017
393	344	134	109
-	-	-	-
83	93	28	32
476	437	162	141
13	(47)	(6)	(23)
131	127	45	54
332	357	123	110
110	131	43	41
222	226	80	69
16,141	14,564	16,141	14,564
15,950	14,383	15,950	14,383
25,773	27,253	25,773	27,253
15,687	14,687	17,023	13,961
25,575	28,531	25,283	26,591
21,045	20,902	21,860	20,918
330	294	113	97
52	42	16	12
11	8	5	-
393	344	134	109

תרומת מגזר עסקים גדולים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכמה ב-222 מיליון שקלים חדשים, לעומת 226 מיליון שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

סך הכל הכנסות הריבית, נטו הסתכמו ב-393 מיליון שקלים חדשים, לעומת 344 מיליון שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, זאת כתוצאה מעליית המרווח מפעילות מתן אשראי וגידול בהיקפי האשראי.

העמלות וההכנסות האחרות ירדו ב-10 מיליון שקלים.

בסעיף הוצאות בגין הפסדי אשראי נרשמה הוצאה של 13 מיליון שקלים לעומת הקטנת הפרשה של 47 מיליון שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי נובע ממיצוי מסוים בגבייה, לעת עתה, של חובות שנמחקו בעבר, וכן מגידול בהפרשה קבוצתית שהושפעה מעלייה בהיקף האשראי לציבור וזאת לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-131 מיליון שקלים חדשים, לעומת 127 מיליון שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 4 מיליון שקלים חדשים.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

מגזר גופים מוסדיים

ההגדרה הפיקוחית

המגזר כולל קופות גמל, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות, תעודות סל, חברות ביטוח וחברי בורסה המנהלים כספי לקוחות.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

גופים מוסדיים מנוהלים בגישת ההנהלה במסגרת הבנקאות העסקית ובמסגרת מגזר הניהול הפיננסי, ומוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים.

תוצאות הפעילות במגזר גופים מוסדיים

במיליוני שקלים חדשים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	
90	84	30	30	רווח ורווחיות
-	-	-	-	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
32	33	10	9	הכנסות מימון שאינן מריבית
122	117	40	39	עמלות והכנסות אחרות
-	(19)	(1)	(9)	סך ההכנסות
90	95	29	32	הוצאות (הקטנת הוצאות) בגין הפסדי אשראי
32	41	12	16	הוצאות תפעוליות אחרות
11	15	4	6	רווח לפני הפרשה למיסים
21	26	8	10	הפרשה למיסים
				רווח נקי
				מאזן - סעיפים עיקריים:
1,255	1,079	1,255	1,079	אשראי לציבור (יתרת סוף)
1,247	1,065	1,247	1,065	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
40,714	39,404	40,714	39,404	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
1,329	1,509	1,381	1,385	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
40,056	38,543	41,106	40,393	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
2,516	2,365	2,600	2,212	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
				מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
25	25	9	8	מרווח מפעילות מתן אשראי
62	57	19	21	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
3	2	2	1	אחר
90	84	30	30	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר גופים מוסדיים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכמה ב-21 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 26 מיליוני שקלים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

הכנסות הריבית נטו הסתכמו ב-90 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 84 מיליוני שקלים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 7.1% הנובע בעיקר מגידול בהיקף הפיקדונות.

בתקופה הנוכחית לא נרשמו הוצאות בגין הפסדי אשראי, לעומת הקטנת הפרשה של 19 מיליוני שקלים בתקופה המקבילה אשתקד. ביתר הסעיפים לא חלו שינויים מהותיים.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

מגזר ניהול פיננסי

ההגדרה הפיקוחית

מגזר ניהול פיננסי כולל את פעילות המסחר, ניהול הנכסים וההתחייבויות והשקעות ריאליות. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, שאילת ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך. ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באיגרות חוב זמינות למכירה ובאיגרות חוב מוחזקות לפדיון, גידור באמצעות מכשירים נגזרים מגדרים, גידור ALM, גידור מטבעי של השקעות בחוץ לארץ. השקעות ריאליות - השקעה במניות זמינות למכירה ובחברות כלולות של עסקים. פעילות ניהול פיננסי אחרת - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, מכירה וניהול תיקי אשראי.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

גופים מוסדיים אשר מנוהלים בגישת ההנהלה במסגרת מגזר הניהול הפיננסי, מוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים.

תוצאות הפעילות במגזר ניהול פיננסי

במיליוני שקלים חדשים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017
--	--	--	--

רווח רווחיות	2018	2017	2018	2017
סך הכל הוצאות ריבית, נטו	(1)	16	(34)	60
הכנסות מימון שאינן מריבית	316	76	105	60
עמלות והכנסות אחרות	151	165	51	60
סך ההכנסות	466	257	122	30
הוצאות (הקטנת הוצאות) בגין הפסדי אשראי	1	-	(1)	-
הוצאות תפעוליות אחרות	678	238	98	91
רווח (הפסד) לפני הפרשה למיסים	(213)	19	25	(61)
הפרשה למיסים	(4)	6	9	(23)
רווח (הפסד) לאחר מיסים	(209)	13	16	(38)
חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות	1	-	-	-
רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(208)	13	16	(38)
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(23)	(16)	(8)	(5)
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי	(231)	(3)	8	(43)
מאזן - סעיפים עיקריים:				
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	6,418	5,716	6,411	6,308
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:				
מרווח מפעילות מתן אשראי	-	-	-	-
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	-	-	-	-
אחר	(1)	16	(34)	(90)
סך הכל הוצאות ריבית נטו	(1)	16	(34)	(90)

תרומת מגזר הניהול הפיננסי (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכמה בהפסד של 231 מיליוני שקלים חדשים, לעומת הפסד של 3 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

תוצאות הפעילות המימונית (הכנסות ריבית נטו והכנסות המימון שאינן מריבית) גדלו ב-223 מיליוני שקלים חדשים לעומת התקופה המקבילה אשתקד, בעיקר כתוצאה מהשפעת מדד המחירים לצרכן ומהשפעת רישום חשבונאי של נגזרים לפי שווי הוגן ואחרות. ראה גם ניתוח ההתפתחות בהכנסות המימון בפרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר.

סך העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו ב-151 מיליוני שקלים חדשים, לעומת הכנסות מעמלות ואחרות בסכום של כ-165 מיליוני שקלים חדשים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017, אשר כללו רווחי הון של 17 מיליוני שקלים לפני מס ממימוש נכסים במסגרת רה-ארגון בנכסים ושיפורים במערך הסינוף.

ההוצאות התפעוליות והאחרות כוללות הפרשה נוספת של 425 מיליוני שקלים חדשים (116.5 מיליוני דולר ארה"ב), שבוצעה ברבעון השני של שנת 2018 בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית. לפרטים נוספים, ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

פעילות חוץ לארץ

ההגדרה הפיקוחית

פעילות הבנק בחוץ לארץ מוצגת בנפרד ונחלקת לפעילות של אנשים פרטיים ופעילות עסקית.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

לקוחות עסקיים ופרטיים בסניפי חוץ לארץ שסווגו למגזרי הפעילות השונים בהתאם לגישת ההנהלה, סווגו למגזר פעילות חוץ לארץ בגילוי על מגזרי פעילות פיקוחיים.

לקוחות עסקיים ופרטיים בסניפי חוץ לארץ מוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים ומנוהלים בגישת ההנהלה במסגרת מגזרי הפעילות השונים - בעיקר בנקאות פרטית ועסקית.

תוצאות הפעילות בחוץ לארץ

במיליוני שקלים חדשים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017
149	117	55	42
8	5	-	1
20	23	7	7
177	145	62	50
1	2	(1)	-
55	54	17	19
121	89	46	31
42	33	16	12
79	56	30	19
3,807	3,250	3,807	3,250
3,777	3,221	3,777	3,221
5,265	5,130	5,265	5,130
3,268	3,055	3,300	3,107
5,290	5,104	5,286	5,084
3,878	3,499	4,085	3,537
77	68	27	22
11	10	4	4
61	39	24	16
149	117	55	42

רווח ורווחיות

סך הכל הכנסות ריבית, נטו

הכנסות מימון שאינן מריבית

עמלות והכנסות אחרות

סך ההכנסות

הוצאות (הקטנת הוצאות) בגין הפסדי

אשראי

הוצאות תפעוליות אחרות

רווח לפני הפרשה למיסים

הפרשה למיסים

רווח נקי

מאזן - סעיפים עיקריים:

אשראי לציבור (יתרת סוף)

אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)

פיקדונות הציבור (יתרת סוף)

יתרה ממוצעת של אשראי לציבור

יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור

יתרה ממוצעת של נכסי סיכון

מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:

מרווח מפעילות מתן אשראי

מרווח מפעילות קבלת פיקדונות

אחר

סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת הפעילות בחוץ לארץ לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכמה ב-79 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 56 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

הכנסות הריבית נטו הסתכמו ב-149 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 117 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע מעמלת פירעון מוקדם חד פעמית, וכן מגידול בהכנסה מפיקדונות בבנקים מרכזיים בחוץ לארץ, עקב עליית הריבית. הכנסות המימון שאינן מריבית גדלו ב-3 מיליוני שקלים, גידול הנובע ממימוש איגרות חוב זמינות למכירה ברבעון הראשון בשנת 2018.

ההכנסות מעמלות ירדו ב-3 מיליוני שקלים חדשים.

בתקופה הנוכחית נרשמה הוצאה להפסדי אשראי בהיקף של כ-1 מיליוני שקלים חדשים, לעומת הוצאה של 2 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

חברות מוחזקות עיקריות

חלקו של הבנק ברווחים של החברות המוחזקות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכם ל-149 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 88 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. נתונים אלה כוללים השפעות של שינויים בשערי החליפין על יתרות ההשקעה בחברות המוחזקות בחוץ לארץ, המכוסים בבנק עצמו. ללא השפעת הפרשי שער כאמור לעיל, הסתכמה תרומת החברות המוחזקות ב-135 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 105 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, כאשר עיקר הגידול נובע מגידול ברווחי בנק יהב, ראה הסבר בחברות המוחזקות להלן.

בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ (להלן: "בנק יהב")

בנק יהב הינו תאגיד בנקאי הפועל בהתאם לרישיון 'בנק' לפי הוראות חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981. חלקה של הקבוצה ברווח הנקי של בנק יהב בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכם ב-49 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 30 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. תשואת הרווח הנקי על ההון של בנק יהב בחישוב שנתי, הגיעה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ל-10.1%, לעומת תשואה של 6.6% בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווחי בנק יהב נובע מגידול בהיקפי פעילות, שיפור במרווחי המימון ורמת הוצאה יציבה. סך המאזן של בנק יהב ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-25,292 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 24,782 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2017, גידול של 510 מיליוני שקלים חדשים (2.1%). יתרת האשראי לציבור, נטו ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-9,911 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 9,569 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2017, גידול של 342 מיליוני שקלים חדשים (3.6%). יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-21,752 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 20,908 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2017, גידול של 844 מיליוני שקלים חדשים (4.0%).

טפחות סוכנות לביטוח (1989) בע"מ (להלן: "טפחות ביטוח")

טפחות ביטוח היא סוכנות ביטוח בבעלות מלאה של הבנק, העוסקת במכירת פוליסות ביטוחי החיים ופוליסות ביטוחי הנכסים של לקוחות המבצעים משכנתאות בבנק. הרווח הנקי של טפחות סוכנות לביטוח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכם ב-46 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 39 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי הגיעה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ל-8.2% לעומת תשואה של 7.7% ברבעון המקביל אשתקד.

חברות מוחזקות אחרות הפועלות בישראל

חברות מוחזקות אחרות הפועלות בישראל הנמצאות בשליטתו המלאה של הבנק ונשענות על תשתית הבנק, תרמו לרווח הנקי של הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 כ-24 מיליוני שקלים חדשים נטו, לעומת 20 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. מזה סך של 10 מיליוני שקלים חדשים (בדומה לתקופה המקבילה אשתקד) מפעילות נאמנות במסגרת החברה הבת, מזרחי טפחות חברה לנאמנות בע"מ.

יוניטד מזרחי בנק (שוויץ) לימיטד

יוניטד מזרחי בנק (שוויץ) לימיטד (להלן: "בנק המזרחי שוויץ") מתמחה בשירותי בנקאות פרטית בינלאומית. הבנק בשוויץ מוחזק באמצעות חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, United Mizrahi Overseas Holding Co. B.V. (Netherlands) ("מזרחי החזקות בינלאומיות"), הרשומה בהולנד.

הרווח הנקי של בנק המזרחי שוויץ הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-0.5 מיליוני פרנקים שוויצרים, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. סך המאזן של בנק המזרחי שוויץ ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-144 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 174 מיליוני פרנקים שוויצרים ליום 31 בדצמבר 2017.

הכנסות הריבית והכנסות הריבית, נטו הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-1.5 מיליוני פרנקים שוויצרים לעומת 1.4 מיליוני פרנקים שוויצרים בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסה לפני מס הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-0.7 מיליוני פרנקים שוויצרים, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסה לפני מס מנוכה מהשפעות שער חליפין הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-2.6 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 2.5 מיליוני פרנקים שוויצרים בתקופה המקבילה אשתקד.

יתרת האשראי לציבור, נטו ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-79 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 72 מיליוני פרנקים שוויצרים ליום 31 בדצמבר 2017. יתרת הפיקדונות בבנקים ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-61 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 100 מיליוני פרנקים שוויצרים ליום 31 בדצמבר 2017. יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-73 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 111 מיליוני פרנקים שוויצרים ליום 31 בדצמבר 2017.

נתונים אלה אינם כוללים סעיפים חוץ מאזניים, כגון פיקדונות בנאמנות (FIDUCIARY) ותיקי ניירות ערך של לקוחות, המהווים מרכיבים עיקריים בפעילותו העסקית של הבנק בשוויץ.

לפרטים בדבר התפתחויות בחקירת משרד המשפטים בארצות הברית, הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, לרבות הפרשה נוספת של 425 מיליוני שקלים חדשים (116.5 מיליוני דולר ארה"ב) שנכללה בדוחות הכספים לרבעון השני של שנת 2018, ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים.

השקעות בתאגידים ריאליים

הבנק מנהל השקעות נוסטרו בתאגידים ריאליים. מניות התאגידים הריאליים שבהן השקיע הבנק כאמור, מוצגות בתיק ניירות הערך הזמינים למכירה ובמסגרת ההשקעה בחברות כלולות, כאשר לבנק השקעה מהותית בתאגיד. 1% מההשקעות הן סחירות, ומוצגות בהתאם לערכי השוק שלהן. יתר ההשקעות מוצגות בהתאם לעלותן או בהתאם לשווי המאזני. במקרים של ירידת ערך שעל פי הערכת ההנהלה אינה בעלת אופי זמני, נרשמת הפרשה לירידת ערך ההשקעה כהפסד בספרי הבנק. השקעות הבנק בתאגידים ריאליים הסתכמו ליום 30 בספטמבר 2018 ב-90 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 89 ו-97 מיליוני שקלים חדשים ליום 30 בספטמבר 2017 וליום 31 בדצמבר 2017 בהתאמה. רווחי הבנק נטו מהשקעות בתאגידים ריאליים, לאחר הפרשה לירידת ערך, הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-15 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 10 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ברבעון השני של שנת 2018 מכר הבנק חלק ממניות הבורסה המוחזקות על ידו. תמורת המניות הינה 8.7 מיליוני שקלים חדשים. לפרטים נוספים ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו (חקיקה והוראות פיקוח על פעילות קבוצת הבנק) בדוחות אלה.

סקירת הסיכונים

פרק זה כולל סקירה תמציתית וניתוח ההתפתחויות של הסיכונים העיקריים שהבנק נחשף אליהם. ככל שנדרש, יש לעיין בפרק זה ביחד עם פרק סקירת הסיכונים שנכלל בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים לשנת 2017. דוח סיכונים מפורט הכולל את דרישות הגילוי של הנדבך השלישי של באזל ומידע נוסף על הסיכונים שניתן על פי המלצות הועדה ליציבות פיננסית (ה-FSB), מפורסם באתר האינטרנט של הבנק.

התפתחויות בסיכונים ואופן ניהולם

הפעילות העסקית השוטפת של הקבוצה במגוון המוצרים והמכשירים הפיננסיים המאזניים והחוץ מאזניים חושפת את הקבוצה לסיכונים שונים, ביניהם - סיכוני שוק, ריבית בתיק הבנקאי ונזילות, סיכוני אשראי, סיכונים תפעוליים וסיכוני ציות. מדיניות ניהול ובקרת הסיכונים בתחומים השונים מיועדת לתמוך בהשגת היעדים העסקיים של הקבוצה תוך הגבלת החשיפה לסיכונים אלה. במהלך הרבעון השלישי של שנת 2018 נמצאו מרבית המדדים במרחק סביר מתיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון ובהלימה לפעילות העסקית, על פי מתווה התוכנית האסטרטגית ותוכניות העבודה השוטפות. הבנק בוחן את מדדי הסיכון באופן מתמיד ומתאימם ככל שנדרש לפעילות העסקית השוטפת, בכפוף ובהלימה לתיאבון הסיכון הכולל של הבנק לסיכונים השונים. לאור ההתפתחויות בחקירת משרד המשפטים בארצות הברית עדכן הבנק ברבעון השני את הערכת גורמי הסיכון השונים, והערכה זו נותרה ללא שינוי ברבעון השלישי של השנה.

לפרטים בדבר התפתחויות בחקירת משרד המשפטים בארצות הברית, הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, לרבות הפרשה נוספת בסכום של 425 מיליוני שקלים חדשים (116.5 מיליוני דולר ארה"ב) שנכללה בדוחות הכספים לרבעון השני של שנת 2018, ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים.

תיאור הסיכונים

הבנק עוסק בפעילות בנקאית מסחרית (עסקית וקמעונאית) ובפעילות משכנתאות, אשר בה מוביל הבנק את מערכת הבנקאות בישראל.

סיכון האשראי הוא הסיכון המרכזי בפעילות התאגידים הבנקאיים. בבנק מוטה סיכון זה לפעילות האשראי הקמעונאי ובפרט האשראי לדיור, פעילות המאופיינת ברמת סיכון נמוכה יחסית. בהתאם לעקרונות התוכנית האסטרטגית החמש שנתית, פועל הבנק לשמירה על מעמדו כמוביל בתחום הקמעונאי, וכן להגברת המיקוד והרחבת הפעילות במגזריים העסקיים. הבנק מנטר ומנהל את סיכוני תיק האשראי במגוון כלים, לרבות פיתוח והטמעה של מודלים מתקדמים. ראה בהרחבה בפרק סיכון האשראי להלן.

הוראת הפיקוח על הבנקים בדבר תוספת הון בשיעור של 1% מתיק המשכנתאות, אשר הגדילה את יעדי ההון, השפיעה על הבנק באופן מהותי יותר ביחס לשאר הבנקים במערכת.

בתחום העסקי הבנק פועל תוך ביצוע שוטף של הערכות סיכון ברמת הלקוח וברמת הענף והמשק כולו (ריכוזיות ענפית). הפעילות בתחום זה מושפעת בשנים האחרונות מהרחבת פעילותם של הגופים המוסדיים וחברות הביטוח הממוקדות במתן אשראי בהיקפים משמעותיים ולזמן ארוך.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים הדרישה הרגולטורית המזערית ליחס כיסוי הנזילות הינה 100%. הבנק נמצא ביחסי נזילות גבוהים, עם מרווחי ביטחון הולמים וכן במבנה מקורות יציב.

חשיפת הבנק לפעילות בחוץ לארץ היא נמוכה וכן, פעילותו בתחום השקעות הנוסטרו, אשר נועדה ברובה להשקעת עודפי הנזילות, הינה בנכסים איכותיים עם סיכון אשראי מזערי.

ההתפתחויות הטכנולוגיות והעלייה ברמת התחכום של הגורמים הפועלים בתחום מתקפות הסייבר, מעלה את רמת הסיכון ובמקביל את עצימות הניהול והניטור של הסיכונים התפעוליים, סיכונים טכנולוגיים המידע וסיכונים אבטחת המידע והסייבר.

הקבוצה הבנקאית חשופה להשפעות שינויים רגולטוריים ושינויים מאקרו כלכליים בארץ ובעולם על פעילותה העסקית, בהתאם למתווה התוכנית האסטרטגית. הבנק בוחן, מנטר ונערך להשפעות אלה במסגרת פעילותו השוטפת ואומד את הסיכון גם תחת תרחישי קיצון.

לבנק מסגרת נרחבת לניהול ובקרת הסיכונים אליהם הוא נחשף, הכוללת מבנה ארגוני תומך בניהול ובקרת סיכונים אלה. ניהול הסיכונים בקבוצה מתבצע באופן שוטף בהתאם להוראת ניהול בנקאית תקין מספר 310 של בנק ישראל - "ניהול סיכונים", ובהתאם למסגרת שהותוותה בנדבך השני של באזל II, כולל השינויים הנדרשים עם כניסת באזל III לתוקף.

דירקטוריון הבנק והועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון אחראים להתוות את העקרונות הנדרשים לניהול ובקרת הסיכונים השונים אליהם חשוף הבנק במסגרת פעילותו, כולל קביעת תיאבון הסיכון ופיקוח אחר עמידת הבנק בעקרונות ובתיאבון הסיכון שקבע.

הנהלת הבנק מחויבת לניהול שוטף של הסיכונים המהותיים העומדים בפני הבנק, וליישום העקרונות שנקבעו על ידי דירקטוריון הבנק לטיפול בסיכונים אלה.

לבנק תהליך מוסדר למיפוי וזיהוי הסיכונים הכרוכים בפעילותו, הנקבעים לפי סף מהותיות, המבטא במונחי ההון של הבנק. עקרונות הטיפול בסיכונים המהותיים השונים כפי שזוהו ומופוי, לרבות, תיאבון הסיכון, אופן המדידה, הניהול והמזעור של כל סיכון, מעוגנים במסמכי מדיניות ייעודיים.

תיאור תיאבון הסיכון וניהול הסיכונים

תיאבון הסיכון של הבנק נקבע לכל הסיכונים המהותיים באמצעות מגבלות כמותיות ואיכותיות, כאשר המגבלות הכמותיות מוגדרות ברובן כפונקציה של הון עצמי רובד 1 של הבנק. עבור מרבית הסיכונים נקבעו מגבלות למצב שוק רגיל, וכן למצב קיצון, וזאת בהסתמך על תוצאות מבחני המצוקה השונים שעורך הבנק. בכל שנה, מאותגר תיאבון הסיכון על ידי מנהל הסיכונים הראשי, ההנהלה והדירקטוריון, לנוכח היעדים העסקיים שנקבעו בתוכניות העבודה, בהתאם לתוכנית האסטרטגית, לפרופיל הסיכון ולתוצאות תהליך הערכת ניהול הסיכונים האיכותיים שמבצעים המנהלים בבנק. התהליך נועד לבחון את רמת הסיכונים השונים וכיוון התפתחותם במהלך השנה העוקבת. כתוצאה מכך, נתמכת האסטרטגיה העסקית של הבנק על ידי מסגרת תיאבון סיכון מתאימה, תוך כדי ניטור שוטף של פרופיל הסיכון והתראה במקרה שפרופיל הסיכון מגיע לגבולות תיאבון הסיכון שנקבע.

לפרטים בדבר התפתחויות בחקירת משרד המשפטים בארצות הברית, הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, לרבות הפרשה נוספת בסכום של 425 מיליון שקלים חדשים (116.5 מיליון דולר ארה"ב) שנכללה בדוחות הכספים לרבעון השני של שנת 2018, ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים.

תרחישי קיצון

מבחני המצוקה מהווים כלי חשוב ומשלים למודלים במסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק ואומדים את הסיכון בראיה נוכחית ועתידית. לבנק מגוון רחב של מתודולוגיות חישוב לביצוע תרחישי קיצון. השימושים העיקריים של תרחישי הקיצון והעקרונות לקביעתם מעוגנים במסמך מדיניות מסגרת ניהול הסיכונים. הבנק עושה שימוש נרחב בתוצאות תרחישי הקיצון במסגרת תהליך תכנון ההון המהווה חלק ממסמך ה-ICAAP. תהליך זה בוחן האם לבנק די הון על מנת לעמוד בתוכנית האסטרטגית, המאותרת על ידי שורה של תרחישי קיצון בדרגות חומרה שונות. תרחישי קיצון אלה פוגעים ברווחיות הבנק על ידי גרימת הפסדים פוטנציאליים לסיכונים המהותיים לפעילותו: אשראי, ריכוזיות אשראי, שוק וריבית בתיק הבנקאי, תפעולי לרבות אבטחת מידע וסייבר ועוד. דגש רב ניתן בתרחישי הקיצון על תיק המשכנתאות של הבנק ופעילות האשראי העסקית שלו, פוטנציאל הפגיעה של אירועי אבטחת מידע וסייבר, אירועי כשל תפעוליים ועוד. תוצאות תכנון ההון של הבנק, שהוגשו לבנק ישראל בחודש ינואר 2018, אשר בוצעו על נתוני מחצית שנת 2017, בהתבסס על התוכנית האסטרטגית של הבנק ולאופק תכנון של שלוש שנים, מצביעות על כך כי בידי הבנק כרית ספיגה הונית מספקת להתמודדות עם מגוון הסיכונים הכרוכים בפעילות הבנק גם תחת אירועי קיצון. תוצאות התרחיש האחד בדומה לתוצאות תרחישי הקיצון השונים המבוצעים בבנק, מלמדות כי פוטנציאל הפגיעה בביצועי הבנק, תחת תרחיש שכזה, הינו נמוך יחסית להון הבנק והרווח השנתי שלו.

מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, הנדון בהנהלה, בועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ובדירקטוריון הבנק, מציג מבט נרחב על הסיכונים השונים של הבנק, תוך שהוא מדגיש את מצב פרופיל הסיכון, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע בכל מסמכי המדיניות. בכך, מחזק ומשלים המסמך את המבט הניתן על פרופיל הסיכון במסגרת מסמך ה-ICAAP השנתי של הבנק, כאמור לעיל.

הערכת גורמי הסיכון

להלן מיווי גורמי הסיכון, פוטנציאל השפעתם על קבוצת הבנק וחברי ההנהלה שמונו כאחראים (Risk Owner) לכל אחד מהם:

גורם הסיכון ⁽¹⁾	מידת ההשפעה של גורם הסיכון	Risk Owner
השפעה כוללת של סיכונים אשראי	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה העסקית
סיכון בגין איכות לווים וביטחונות	נמוכה-בינונית	
סיכון בגין ריכוזיות ענפית	נמוכה-בינונית	
סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	נמוכה	
סיכון בגין תיק המשכנתאות	נמוכה	
השפעה כוללת של סיכונים שוק	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
סיכון ריבית	בינונית	
סיכון אינפלציה	נמוכה-בינונית	
סיכון שערי חליפין	נמוכה	
סיכון מחירי מניות	נמוכה	
סיכון נזילות	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
השפעה כוללת של הסיכון התפעולי	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון אבטחת מידע וסייבר	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון טכנולוגיית המידע	בינונית	מנהלת חטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ
סיכון משפטי	בינונית	יועצת משפטית ראשית
סיכון ציות ורגולציה	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון חוצה גבולות ואיסור הלבנת הון	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון מוניטין ⁽²⁾	נמוכה-בינונית	מנהלת החטיבה לשיווק, פרסום ופיתוח עסקים
סיכון אסטרטגי - עסקי ⁽³⁾	בינונית	מנהל כללי

- (1) ההערכה של השפעתם של גורמי הסיכון לעיל מביאה בחשבון את הסיכונים הנוגעים לחקירת משרד המשפטים בארצות הברית, כמו גם את כלל פעילות הבנק להגנה על עמדתו בקשר עם החקירה. לפרטים בדבר התפתחויות בחקירת משרד המשפטים בארצות הברית ולפרטים בדבר בקשה לאישור תובענה נגזרת בהקשר זה, ראה ביאור 10 ב. סעיפים 3.3 א ו-4 לדוחות הכספיים.
- (2) הסיכון לפגיעה בתוצאות הבנק כתוצאה מפרסומים שליליים לגבי הבנק.
- (3) הגדרת הסיכון האסטרטגי-עסקי כוללת את תהליך תכנון וניהול ההון.

מידת ההשפעה של הסיכונים השונים בטבלה לעיל, נקבעה בהתאם להערכות ההנהלה כפי שהן נערכות מעת לעת. הערכות אלה, נעשות על פי ניטור מדדי הסיכון הכמותיים השונים שקבע הבנק, כולל כיוון התפתחותם וכן בהתבסס על הערכה איכותית של ניהול הסיכונים, ואפקטיביות מעגלי הבקרה בהתאמה לתהליך ותוצאות ה-ICAAP שביצע הבנק, בהובלת מנהלי הסיכונים של הבנק.

לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

תיאור הסיכון והתפתחותו

סיכון אשראי הוא הסיכון שלווה או צד נגדי של הבנק לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק. סיכון זה מושפע ממספר גורמים עיקריים: סיכון עסקי הנובע מפעילותו של הלקוח, סיכונים ריכוזיות הנובעים מחשיפת יתר ללווה/קבוצת לווים ולענפי משק, סיכון ריכוזיות גאוגרפית, סיכון הנובע משינויים אקסוגניים, סיכונים אשראי בחוץ לארץ וסיכונים תפעוליים, שלהתממשותם יש השלכות על סיכונים האשראי. כמו כן, לסיכון זה יש קשרי גומלין עם מספר סיכונים נוספים כגון, סיכון השוק והריבית, סיכון הנזילות, סיכונים ציות ועוד. ההשפעה הכוללת של סיכון האשראי, נותרה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ברמה נמוכה-בינונית, כאשר רמת הסיכון בתיק ההלוואות לדור היא נמוכה.

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018, המשיך הבנק בתהליכי יישום, הטמעה ושימושיות של המודלים המתקדמים לטובת ניתוח וניהול מיטבי של האשראי הקמעונאי, לרבות עדכון והגדרה מחדש של מדדי הסיכון. החל מהרבעון השלישי של השנה הניהול השוטף בפועל בחטיבה הקמעונאית מבוסס בעיקרו על מערכת המדחום"ם (מערכת לניהול, דירוג, ותמחור לקוחות). כחלק ממהלך זה פותחה במרכז ההדרכה של הבנק פעילות ייעודית להטמעת מגוון השימושים בתוצאות המודלים בסניפים.

ניתוח ההתפתחות באיכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

הגילוי על סיכון האשראי בגין חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים ניתן בהתייחס לכל קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 313, עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) במיליוני שקלים חדשים.

נכון ליום 30 בספטמבר 2018 לא קיימת בבנק קבוצת לווים העומדת בתנאי המוזכר לעיל.

לפרטים נוספים בדבר חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים ראה פרק סיכון אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017.

לווים גדולים

להלן החלוקה הענפית של 6 הלווים הגדולים בקבוצה ליום 30 בספטמבר 2018 (במיליוני שקלים חדשים):

לווה מספר	ענף משק	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽¹⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
1.	גופים מוסדיים	28	1,397	1,425
2.	בינוי	4	1,198	1,202
3.	בינוי	211	897	1,108
4.	שאר תעשייה	3	659	662
5.	בינוי	7	571	578
6.	בינוי	156	407	563

(1) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים בניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

מימון ממונף

מימון ממונף הינו מימון אשראי המועמד ללקוח ועומד באחד משני התבחינים הבאים:

1. אשראי למטרת עסקה הונית יוגדר כאשראי העומד באחד מהכללים הבאים:

- אשראי למטרת עסקה הונית (כהגדרתה להלן), ובלבד שיתרת האשראי כאמור גבוהה מ-0.5% מהון הבנק או מ-35 מיליוני שקלים חדשים, לפי הגבוה מביניהם.
- אשראי למימון רכישת זכויות הוניות בתאגיד בנקאי אחר או בתאגיד החזקה בנקאית, ובלבד שיתרת האשראי כאמור גבוהה מ-35 מיליוני שקלים חדשים.
- אשראי נוסף שהועמד ללווה במועד מאוחר ממועד מימון העסקה הונית, אם פירעון האשראי מבוסס בעיקרו על תזרים מזומנים הנובע מהזכויות הוניות שרכישתם מומנה על ידי התאגיד הבנקאי.

"עסקה הונית": עסקה שמטרתה אחת מהבאות:

- רכישה עצמית - רכישה או רכישה חוזרת, על ידי הלווה, של ההון העצמי המונפק של הלווה (לרבות תוכנית לרכישת מניות עבור עובדים).
 - רכישת תאגיד אחר - רכישה של זכות הונית כלשהי בתאגיד אחר, או רכישה של כלל נכסים או של חלק משמעותי מהנכסים בתאגיד אחר.
 - חלוקת הון - תשלום דיבידנד או עסקה אחרת שמטרתה להגדיל את הערך לבעלי המניות.
- עסקה הונית לענין מימון ממונף, הינה עסקה בה יתרת האשראי גבוהה מ-0.5% מהון הבנק ושיעור המימון בה גבוה מ-50%.

2. מימון לחברות ממונפות - הינו מתן אשראי לחברות בעלות מאפיינים המצביעים כי שינוי לרעה בסביבה הכלכלית הגלובלית או הייחודית למגזר בו הן פועלות, עלול להשפיע באופן משמעותי על כושר החזר האשראי לבנק. הבנק קבע קריטריונים המגדירים את האשראי הנכלל בקטגוריה זו, המבוססים על דירוג סיכון האשראי של הלקוח העסקי כפי שהוא בא לידי ביטוי במודל הדירוג של הבנק, וכן על מדדים למינוף (לחריגה גבוהה משמעותית מהנורמות המקובלות בענף) שנקבעו על בסיס יחסים פיננסיים מקובלים בקרב לקוחות הבנק בעלי אשראי מהותי בענפי משק עיקריים בהם פועל הבנק. המדדים למינוף וענפי המשק נבחנים בהתאם לשינויים בסביבה העסקית ובמידת הצורך נערכים בהם שינויים. כל לווה שהוצף בגין אחד או יותר מהקריטריונים שנקבעו נבחן פרטנית, בפורום מימון ממונף בו משתתפים נציגים מהחטיבה לבנקאות עסקית, החטיבה לבקרת סיכונים והחטיבה לחשבונאות ודיווח כספי, בו נבדקים תמורות ושינויים בפרמטרים הכספיים של החברה ושל הסביבה הכלכלית בה היא פועלת.

להלן פרטי חשיפות הבנק לאשראי העונה להגדרת מימון ממונף:

אשראי למטרת עסקאות הוניות (במיליוני שקלים חדשים):

31	31	31	30	30	30	30	30	30	30	30	30	
בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2018	בדצמבר 2018	בדצמבר 2018	בדצמבר 2018	
הפרשה	סיכון	סיכון	סיכון	פרטנית	סיכון	סיכון	סיכון	פרטנית	סיכון	סיכון	סיכון	ענף משק של הנרכשת
להפסדי אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	להפסדי אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	להפסדי אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	שירותים עסקיים ואחרים
אשראי	חוך מאזני כולל	חוך מאזני כולל	מאזני	אשראי	חוך מאזני כולל	חוך מאזני כולל	מאזני	אשראי	חוך מאזני כולל	חוך מאזני כולל	מאזני	סך הכל
-	-	-	-	-	-	-	-	-	81	27	54	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	81	27	54	

אשראי לחברות ממונפות (במיליוני שקלים חדשים):

31	31	31	30	30	30	30	30	30	30	30	30	
בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2018	בדצמבר 2018	בדצמבר 2018	בדצמבר 2018	
הפרשה	סיכון	סיכון	סיכון	פרטנית	סיכון	סיכון	סיכון	פרטנית	סיכון	סיכון	סיכון	ענף משק של הלווה
להפסדי אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	להפסדי אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	להפסדי אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	תעשייה וחרושת
אשראי	חוך מאזני כולל	חוך מאזני כולל	מאזני	אשראי	חוך מאזני כולל	חוך מאזני כולל	מאזני	אשראי	חוך מאזני כולל	חוך מאזני כולל	מאזני	כרייה וחציבה
-	-	-	-	-	-	-	-	1	91	1	90	בינוי ונדל"ן ⁽¹⁾
-	-	-	-	-	-	-	-	-	117	-	117	מסחר
-	-	-	-	-	-	-	-	-	459	-	459	מידע ותקשורת
-	124	16	108	-	377	15	362	-	285	64	221	שירותים פיננסיים
-	130	90	40	-	152	90	62	-	150	110	40	שירותים ציבוריים וקהילתיים
-	183	-	183	-	182	-	182	-	155	-	155	סך הכל
-	437	106	331	-	711	105	606	1	1,333	180	1,153	

(1) הגידול בסיכון האשראי לחברות ממונפות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 נובע בעיקר מלקוח בודד, שסיכון האשראי בגינו הוגדר כאשראי ממונף בתקופה זו.

התפתחויות בסיכון אשראי בעייתי

להלן תמצית נתוני סיכון האשראי הבעייתי הכולל ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):

סיכון אשראי כולל 31 בדצמבר 2017	סיכון אשראי כולל 30 בספטמבר 2017	סיכון אשראי כולל 30 בספטמבר 2018	
			סיכון אשראי בעייתי:
888	833	1,038	סיכון אשראי פגום
315	298	311	סיכון אשראי נחות
1,072	1,024	1,293	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת - לדיור
457	704	501	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת - אחר
2,732	2,859	3,143	סך הכל סיכון אשראי בעייתי

להלן מדדי סיכון עיקריים הנוגעים לאיכות אשראי (באחוזים):

2017 בדצמבר 31	2017 בספטמבר 30	2018 בספטמבר 30	
0.4	0.4	0.5	שיעור יתרת אשראי לציבור - פגום מיתרת האשראי לציבור
1.1	1.1	1.2	שיעור יתרת אשראי לציבור - פגום מיתרת האשראי שאינו לדיור
2.3	2.6	2.4	שיעור יתרת אשראי לציבור בעייתי מיתרת האשראי שאינו לדיור
0.6	0.6	0.7	שיעור יתרת האשראי לדיור שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור ⁽¹⁾⁽²⁾
1.2	1.2	1.2	שיעור סיכון אשראי בעייתי מסיכון אשראי כולל בגין הציבור

(1) שיעור זה שאינו לדיור זניח.

(2) יתרת האשראי בפיגור לפני הפרשה לעומק הפיגור.

לפרטים נוספים ראה גם מידע מפורט בפרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי לעיל.

ניתוח ההפרשה להפסדי אשראי

להלן ניתוח התנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):
 הפרשה להפסדי אשראי - לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018:

אשראי לציבור מסחרי	אשראי לציבור לדיור	אשראי לציבור פרטי אחר	אשראי לציבור סך הכל	אשראי לציבור וממשלות בנקים	סך הכל
735	643	253	1,631	3	1,634
15	17	30	62	(1)	61
(15)	(1)	(25)	(41)	-	(41)
735	659	258	1,652	2	1,654

הפרשה להפסדי אשראי - לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017

אשראי לציבור מסחרי	אשראי לציבור לדיור	אשראי לציבור פרטי אחר	אשראי לציבור סך הכל	אשראי לציבור וממשלות בנקים	סך הכל
695	621	237	1,553	2	1,555
2	6	33	41	-	41
-	(2)	(31)	(33)	-	(33)
697	625	239	1,561	2	1,563

הפרשה להפסדי אשראי - לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018

אשראי לציבור מסחרי	אשראי לציבור לדיור	אשראי לציבור פרטי אחר	אשראי לציבור סך הכל	אשראי לציבור וממשלות בנקים	סך הכל
699	630	245	1,574	1	1,575
118	34	80	232	1	233
(82)	(5)	(67)	(154)	-	(154)
735	659	258	1,652	2	1,654

הפרשה להפסדי אשראי - לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017

אשראי לציבור מסחרי	אשראי לציבור לדיור	אשראי לציבור פרטי אחר	אשראי לציבור סך הכל	אשראי לציבור וממשלות בנקים	סך הכל
724	615	208	1,547	2	1,549
21	18	93	132	-	132
(48)	(8)	(62)	(118)	-	(118)
697	625	239	1,561	2	1,563

לפרטים נוספים בדבר הפרשה להפסדי אשראי ראה ביאורים 6 ו-13 לדוחות הכספיים.
 להלן מדדי סיכון עיקריים הנוגעים להפרשה להפסדי אשראי (באחוזים):

30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2017	31 בדצמבר 2017
0.9	0.9	0.9
0.7	0.7	0.7
תשעה חודשים 2018	תשעה חודשים 2017	שנת 2017
0.2	0.1	0.1
0.1	0.1	0.1
0.2	0.1	0.1
0.4 ⁽²⁾	0.3	0.3
0.1	0.1	0.1

(1) השיעור בגין הלוואות לדיור הינו זניח.

(2) סך הכל הוצאות בגין הפסדי אשראי הושפע ממיצוי הגבייה, לעת עתה, של חובות שנמחקו בעבר.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור⁽¹⁾)

מגזר משקי הבית הינו מנוע צמיחה מרכזי ומהווה חלק משמעותי מהתוכנית האסטרטגית של הבנק לשנים 2017-2021. מגזר הלקוחות הפרטיים מאופיין ברמת פיזור גבוהה - הן בכמות הלקוחות והן באזור הגיאוגרפי. מרבית הלקוחות במגזר זה הינם שכירים, בעלי חשבון יחיד או משק בית משותף. מיתון בפעילות הריאלית מהווה גורם סיכון עיקרי בפעילות משקי הבית ועלייה בשיעור האבטלה עלולה להגדיל את היקף הלקוחות שייקלעו לקשיים.

מדיניות האשראי ונהלי העבודה לעניין מתן אשראי, לרבות ללקוחות פרטיים, כוללים הנחיות וקווים מנחים לעניין חיתום אשראי והתאמתו לצרכי הלקוח וליכולת ההחזר שלו: בחינת מטרת האשראי, שיעור המימון המבוקש, תקופת ההלוואה, ניתוח כושר החזר ומקורות החזר של הלקוח ביחס לכלל חביונותיו. זאת, תוך בחינת פרמטרים כלכליים שונים של הלקוח ובהתבסס בין השאר על הכנסה קבועה⁽²⁾ של הלקוח, פאסיבה משועבדת או פנויה, הכרות וניסיון העבודה המצטבר עמו.

הבנק עוקב באופן רציף אחרי רמת הסיכון בתיק האשראי לפרטיים, בין השאר באמצעות מודל פנימי לדירוג אשראי ללקוחות פרטיים; מעקב, ניטור וניתוח של ההוצאות בגין הפסדי אשראי; וכן באמצעות ביצוע מבחני קיצון מגוונים ובהם מבחני קיצון בהתאם להנחיות בנק ישראל, הכוללים תרחישים כגון מיתון במשק, גידול משמעותי בשיעור האבטלה ועלייה ברמת הריבית.

להלן פרטים על סיכון אשראי לאנשים פרטיים - יתרות ומאפייני סיכון שונים (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2018	
			חובות
2,176	2,172	2,139	יתרות עובר ושב
3,623	3,558	3,702	יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
1,366	1,193	1,124	הלוואות לרכב ⁽³⁾ - ריבית משתנה
738	579	762	הלוואות לרכב ⁽³⁾ - ריבית קבועה
10,677	10,730	11,324	הלוואות ואשראי אחר - ריבית משתנה
232	258	195	הלוואות ואשראי אחר - ריבית קבועה
18,812	18,490	19,246	סך הכל חובות (אשראי מאזני)
			מסגרות לא מנוצלות, ערבויות והתחייבויות אחרות
3,780	3,746	3,985	מסגרות עובר ושב לא מנוצלות
5,661	5,618	6,190	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
187	202	224	ערבויות
67	64	34	התחייבויות אחרות
			סך הכל מסגרות לא מנוצלות, ערבויות והתחייבויות אחרות (אשראי חוץ מאזני)
9,695	9,630	10,433	
28,507	28,120	29,679	סך הכל סיכון האשראי לאנשים פרטיים
			מזה:
2,400	2,346	2,746	חלק ההלוואות שסכומן לפירעון הינו בתקופה שמעל 5 שנים ⁽⁴⁾
647	699	499	הלוואות בולט/בלון ⁽⁵⁾
			תיק נכסים פיננסיים ובטוחות אחרות כנגד סיכון האשראי⁽⁶⁾
			תיק נכסים פיננסיים:
2,457	2,484	2,508	פקדונות
362	377	353	ניירות ערך
463	457	400	נכסים כספיים אחרים
1,098	1,189	795	בטוחות אחרות ⁽⁷⁾
4,380	4,507	4,056	סך הכל תיק נכסים פיננסיים ובטוחות אחרות כנגד סיכון האשראי

(1) כהגדרתם בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 451.

(2) לצורך מדידת ההכנסה הקבועה בחשבון הלקוח, משתמש הבנק בנתוני "מחזור זכות" בחשבון הכוללים בין השאר משכורות וקצבאות קבועות.

(3) בהמשך לבקשת הפיקוח על הבנקים לביצוע ניתוח סיכונים לאשראי לענף "מסחר בכלי רכב" ולאשראי הצרכני לרכישת רכב באמצעות תרחישי קיצון שונים. בקרת הסיכונים של הבנק ביצעה סקירה מקיפה בנושא, אשר הובאה לדיון מעמיק, בפורומים ניהוליים כולל הדירקטוריון. ממצאי והמלצות הבחינה, שולבו במסמך מדיניות האשראי לשנת 2018. בעקבות ניתוח הסיכונים, לא חלה השפעה מהותית על ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי.

(4) בעיקר הלוואות לשכירים עובדי מדינה, בהן החזר ההלוואה מנוכה באופן ישיר מהשכר של הלקוח ורמת הסיכון בהן נמוכה באופן משמעותי מהלוואות דומות לאותה תקופה.

(5) הלוואות בהן ניתן גרייס על הקרן לתקופה של מעל שנה.

(6) הסכומים המוצגים הינם תיק הנכסים הפיננסיים ובטוחות אחרות עד לגובה חובות הלקוח, בלבד.

(7) הביטוחונות הינם לאחר מקדם בטחון בהתאם למקדמי הבנק הנלקחים בחשבון בעת מתן האשראי. עיקר הקיטון נובע מעדכון כלפי מטה של מקדמי הביטחון של כלי רכב וגיל הרכב המרבי הנלקח בחישוב השווי לביטחון.

להלן פילוח לפי גידול חבות הלווה⁽¹⁾:

תקרת אשראי וסיכון (באלפי שקלים חדשים)	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 31 בדצמבר 2017
	מספר לווים	מספר לווים	מספר לווים	מספר לווים	מספר לווים	מספר לווים
עד 10	281,525	550	274,120	569	271,929	609
מעל 10 עד 20	87,094	1,234	84,822	1,206	84,818	1,211
מעל 20 עד 40	117,158	3,358	115,273	3,317	115,167	3,343
מעל 40 עד 80	119,681	6,803	114,388	6,544	116,728	6,579
מעל 80 עד 150	77,358	8,319	71,053	7,677	73,393	7,928
מעל 150 עד 300	37,709	7,592	32,319	6,914	35,058	7,072
מעל 300	2,967	1,823	3,305	1,893	3,520	1,765
סך הכל	723,492	29,679	695,280	28,120	700,613	28,507

(1) מספר הלווים הינו לפי סך סיכון האשראי המאזני והחוזך מאזני.

להלן התפלגות אשראי מאזני לפי גובה ההכנסה הקבועה⁽¹⁾ בחשבון:

גובה הכנסה	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 31 בדצמבר 2017
	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%
חשבונות ללא הכנסה קבועה לחשבון נמוכה מ-10 אלפי ש"ח	639	3.3	636	3.4
הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח ונמוכה מ-20 אלפי ש"ח	6,957	36.1	6,548	34.8
בגובה 20 אלפי ש"ח ומעלה	6,091	31.7	5,441	28.9
סך הכל	19,246	100	18,812	100

(1) לצורך מדידת ההכנסה הקבועה בחשבון הלקוח, משתמש הבנק בנתוני "מחזור זכות" בחשבון הכוללים בין השאר משכורות וקצבאות קבועות.

להלן פרטים על סיכון אשראי בעייתי לאנשים פרטיים לפני הפרשה להפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):

יתרת סיכון אשראי בעייתי	ליום 30 בספטמבר 2018		ליום 30 בספטמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2017	
	מספר לווים	סיכון	מספר לווים	סיכון	מספר לווים	סיכון
	מספר לווים	מספר לווים	מספר לווים	מספר לווים	מספר לווים	מספר לווים
	3	223	3	222	4	221
	0.03%	0.75%	0.03%	1.20%	0.03%	0.78%
	3	223	217	225	217	221
	0.03%	0.75%	1.16%	0.80%	1.16%	0.78%

(1) אשראי מאזני וחוזך מאזני לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה וקבוצת לווים.

(2) היחס בין סיכון האשראי הבעייתי לסך סיכון האשראי לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.

להלן שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי לאנשים פרטיים (במונחים שנתיים):

	תשעה חודשים 2017	תשעה חודשים 2018	
שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך אשראי לציבור לאנשים פרטיים	0.67%	0.57%	שנת 2017 0.65%

נתוני סיכון אשראי לאנשים פרטיים מראים כי :

- סך חובות לאנשים פרטיים (אשראי מאזני) גדל בשיעור של 4.1% לעומת 30 בספטמבר 2017 ובשיעור של 2.3% לעומת 31 בדצמבר 2017, בעיקר עקב גידול בהלוואות ואשראי אחר.
- לא חלו שינויים מהותיים בהתפלגות החובות לאנשים פרטיים ברבעון השלישי של שנת 2018.

ליום 30 בספטמבר 2018:

- חשבונות עובר ושב 11%
- כרטיסי אשראי 19%
- הלוואות לרכב 10%
- הלוואות ואשראי אחר 60%

- כנגד 21% מסך כל החובות (אשראי מאזני) ליום 30 בספטמבר 2018, קיימים נכסים פיננסיים ובטוחות אחרות, בחשבון הלקוח (לעומת שיעור של 24% ליום 30 בספטמבר 2017 ו-23% ליום 31 בדצמבר 2017).

לאור מאפייני הסיכון במגזר, שיעור ההפרשה הקבוצתית האיכותית לאנשים פרטיים הינו גבוה ביחס למגזרים האחרים, וזאת בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים.

סיכון אשראי בענף המשק בינוי ונדל"ן בישראל

פעילות האשראי בענף זה מהווה רכיב משמעותי בפעילות האשראי של החטיבה העסקית. במימון ענף הבנייה והנדל"ן נעשה שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים לבנק בתהליך קבלת ההחלטות למתן ליווי פיננסי לפרויקטים השונים. מימון בנייה נעשה תוך התמקדות בעיקר בענף הבנייה למגורים באזורי הביקוש במרכז הארץ וברמות מחירים בינוניות. כמו כן, מתבצעת הקצאה מבוקרת של המימון בין אזורים גיאוגרפיים, גם בהתאם לביקושים הרלבנטיים. במתן אשראי לבנייה מתמקד הבנק בשיטת הליווי הפיננסי (ליווי סגור). יישום השיטה מיועד להקטין את החשיפה לסיכונים במתן האשראי, שכן היא מעגנת מעקב שוטף וצמוד על הפרויקטים הממומנים, הן לפני העמדת האשראי, והן במהלך ליווי הפרויקט, תוך ניתוק הפרויקט הממומן מהסיכונים העסקיים הטמונים בפעילותו האחרות של היזם - הלווה. הבנק נעזר במפקחי בנייה חיצוניים, ומסתמך בין היתר, על שיעבוד המקרקעין נשוא הפרויקט, כביטחון לאשראי. מתן האשראי במסגרת הליווי הפיננסי מבוצע רק במרכזי העסקים ובסניפים בעלי התמקצעות בנושא, ובפיקוח של סקטור הנדל"ן והבנייה. כמו כן, קבע הבנק מדיניות וכללים למימון עסקאות נדל"ן מסוגים אחרים כגון מימון נדל"ן מניב, קבוצות רכישה, פינוי בינוי, תמ"א 38 ועוד.

לפרטים בדבר רכישת פוליסת ביטוח לערבויות שרכש הבנק, ראה פרק התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית לעיל.

להלן פרטים על סיכון אשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי סוג ביטחון הנדל"ן (במיליוני שקלים חדשים)

סיכון אשראי לציבור⁽¹⁾ - 30 בספטמבר 2018

יטרת הפרשה להפסדי אשראי	יטרת הפרשה להפסדי אשראי	סיכון אשראי		סיכון אשראי כולל בעייתי פגום	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	יטרת הפרשה להפסדי אשראי
		סיכון אשראי כולל בעייתי אחר ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני					
30	75	28	125	26,998	17,163	9,835	בביטחון נדל"ן בישראל:	
2	54	8	45	5,115	769	4,346	לדיוור	
32	129	36	170	32,113	17,932	14,181	למסחר ולתעשייה	
13	44	68	150	6,001	3,156	2,845	סך הכל בביטחון נדל"ן בישראל:	
45	173	104	320	38,114	21,088	17,026	שאינו בביטחון נדל"ן בישראל	
31	65	23	1	23,827	15,039	8,788	סך כל ענף משק בינוי ונדל"ן בישראל	
							מזה: מיועד לליווי פרויקטים	

סיכון אשראי לציבור⁽¹⁾ - 30 בספטמבר 2017

יטרת הפרשה להפסדי אשראי	יטרת הפרשה להפסדי אשראי	סיכון אשראי		סיכון אשראי כולל בעייתי פגום	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	יטרת הפרשה להפסדי אשראי
		סיכון אשראי כולל בעייתי אחר ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני					
26	49	28	151	21,321	14,331	6,990	בביטחון נדל"ן בישראל:	
2	54	25	47	4,758	787	3,971	לדיוור	
28	103	53	198	26,079	15,118	10,961	למסחר ולתעשייה	
14	45	58	107	5,999	3,054	2,945	סך הכל בביטחון נדל"ן בישראל:	
42	148	111	305	32,078	18,172	13,906	שאינו בביטחון נדל"ן בישראל	
29	57	4	11	20,687	13,614	7,073	סך כל ענף משק בינוי ונדל"ן בישראל	
							מזה: מיועד לליווי פרויקטים	

סיכון אשראי לציבור⁽¹⁾ - 31 בדצמבר 2017

יטרת הפרשה להפסדי אשראי	יטרת הפרשה להפסדי אשראי	סיכון אשראי		סיכון אשראי כולל בעייתי פגום	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	יטרת הפרשה להפסדי אשראי
		סיכון אשראי כולל בעייתי אחר ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני					
30	63	5	126	21,987	14,204	7,783	בביטחון נדל"ן בישראל:	
2	57	13	60	5,088	769	4,319	לדיוור	
32	120	17	186	27,075	14,973	12,102	למסחר ולתעשייה	
9	47	67	132	5,650	2,950	2,700	סך הכל בביטחון נדל"ן בישראל:	
41	167	84	318	32,725	17,923	14,802	שאינו בביטחון נדל"ן בישראל	
28	61	4	13	20,663	13,047	7,617	סך כל ענף משק בינוי ונדל"ן בישראל	
							מזה: מיועד לליווי פרויקטים	

(1) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי ואשראי לציבור - פגום מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

(2) אשראי לציבור, השקעות באיגרות חוב של הציבור, חובות אחרים של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(4) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני בגין הציבור שהינו נחות או בהשגחה מיוחדת.

להלן פרטים על סיכון האשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31		ליום 30		ליום 30		ליום 30		ליום 30	
בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2017	בדצמבר 2018	בדצמבר 2018	בדצמבר 2018	בדצמבר 2018
סיכון	סיכון	סיכון	סיכון	סיכון	סיכון	סיכון	סיכון	סיכון	סיכון
אשראי ⁽¹⁾	אשראי ⁽¹⁾	אשראי ⁽¹⁾	אשראי ⁽¹⁾	אשראי ⁽¹⁾	אשראי ⁽¹⁾	אשראי ⁽¹⁾	אשראי ⁽¹⁾	אשראי ⁽¹⁾	אשראי ⁽¹⁾
חוץ מאזני כולל	חוץ מאזני כולל	חוץ מאזני כולל	חוץ מאזני כולל	חוץ מאזני כולל	חוץ מאזני כולל	חוץ מאזני כולל	חוץ מאזני כולל	חוץ מאזני כולל	חוץ מאזני כולל
6,943	1,853	5,090	7,940	3,096	4,844	11,026	4,556	6,470	נדל"ן שבנייתו טרם הושלמה:
17,068	12,606	4,463	15,259	11,395	3,864	16,927	12,473	4,454	קרקע גולמית
3,064	514	2,550	2,880	627	2,253	4,160	903	3,257	נדל"ן בתהליכי בנייה
									נדל"ן שבנייתו הושלמה
27,075	14,973	12,102	26,079	15,118	10,961	32,113	17,932	14,181	סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן בישראל
5,650	2,950	2,700	5,999	3,054	2,945	6,001	3,156	2,845	שאינו בביטחון נדל"ן בישראל
32,725	17,923	14,802	32,078	18,172	13,906	38,114	21,088	17,026	סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן

(1) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

נתוני סיכון האשראי בענף בינוי ונדל"ן ליום 30 בספטמבר 2018 מראים כי כ-51.6% מסיכון האשראי המאזני וכ-71.3% מסיכון האשראי החוץ מאזני מיועד ללווי פרויקטים סגורים בנדל"ן, ברובם המכריע לבנייה למגורים באזורי הביקוש במרכז הארץ וירושלים. רוב האשראי החוץ מאזני נובע מערביות חוק המכר לרוכשי דירות. מרבית סיכון האשראי בענף בינוי ונדל"ן מגובה בביטחון נדל"ן המשועבד במלואו לטובת הבטחת החזר האשראי. יצוין כי לחלק האשראי שאינו בביטחון נדל"ן קיימים ביטחונות אחרים כגון: פיקדונות, נירות ערך ועוד. חלקו של ענף בינוי ונדל"ן בישראל מסך סיכון האשראי לציבור בבנק ליום 30 בספטמבר 2018, כמוצג להלן (סיכון אשראי לפי ענפי משק), הינו 15.5%. יצוין כי, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 315, שיעור החבות של ענף משק בינוי ונדל"ן (לצורך חישוב ריכוזיות ענפית) הינו 11.43% (שיעור זה אינו כולל התחייבויות, לרבות מותנות למתן אשראי או להוצאת ערבות וכן סכומי ערבויות חוק מכר בגינן רכש הבנק פוליסת ביטוח).

סיכון אשראי לפי ענפי משק - מאוחד - המשך

ליום 30 בספטמבר 2017

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

חובות(2) סיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾	חובות(2) סיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾	חובות(2) סיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾	חובות(2) סיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾	חובות(2) סיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾	חובות(2) סיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾	חובות(2) סיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
---	---	---	--	--	--	--	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------

פעילות לווים בישראל

ציבור - מסחרי

12	1	5	2	15	580	784	15	769	784	חקלאות, ייעור ודיג
3	-	(1)	-	-	307	545	-	576	576	כרייה וחציבה
98	11	17	104	222	4,974	8,357	222	8,306	8,528	תעשייה וחרושת
145	(4)	1	283	387	11,875	29,475	387	29,094	29,481	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁷⁾
45	(53)	(67)	22	29	2,016	2,577	29	2,568	2,597	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
8	-	4	3	30	792	1,318	30	1,588	1,618	אספקת חשמל ומים
166	75	41	167	464	7,620	10,443	464	10,104	10,568	מסחר
26	7	14	12	38	863	1,117	38	1,080	1,118	בתי מלון שירותי הארחה ואוכל
10	6	7	11	29	1,710	2,051	29	2,030	2,059	תחבורה ואחסנה
7	1	1	12	16	458	1,031	16	1,020	1,036	מידע ותקשורת
91	(16)	(21)	30	213	3,272	9,389	213	11,184	11,397	שירותים פיננסיים
47	11	17	48	92	2,560	3,625	92	3,556	3,648	שירותים עסקיים אחרים
3	8	3	21	30	1,516	1,892	30	1,959	1,989	שירותים ציבוריים וקהילתיים
661	47	21	715	1,565	38,543	72,604	1,565	73,834	75,399	סך הכל מסחרי
624	8	18	41	1,065	119,310	124,993	1,065	123,928	124,993	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
239	62	93	73	225	18,490	28,120	225	27,751	28,214	אנשים פרטיים - אחר
1,524	117	132	829	2,855	176,343	225,717	2,855	225,513	228,606	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
1	-	-	-	-	190	333	-	1,719	1,719	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	9,802	9,802	ממשלת ישראל
1,525	117	132	829	2,855	176,533	226,050	2,855	237,034	240,127	סך הכל פעילות בישראל
פעילות לווים בחוץ לארץ										
סך הכל ציבור - פעילות										
37	1	-	4	4	3,743	5,251	4	5,417	5,421	בחוץ לארץ
1	-	-	-	-	2,206	2,247	-	4,174	4,174	בנקים בחוץ לארץ
-	-	-	-	-	426	426	-	1,437	1,437	ממשלות בחוץ לארץ
38	1	-	4	4	6,375	7,924	4	11,028	11,032	סך הכל פעילות בחוץ לארץ
1,563	118	132	833	2,859	182,908	233,974	2,859	248,062	251,159	סך הכל

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים (במיליוני שקלים חדשים) כולל: חובות(2) - 182,908, אגרות חוב - 10,846, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר - 2, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 3,808 וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של לווה - 53,595.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט איגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות לווה, למעט מכשירים נגזרים.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק. בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 1,485 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 1,515 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה, וכולל סיכון אשראי חוץ מאזני סך של 5,616 מיליוני שקלים חדשים בגין נרכשו ביטוח לתיק ערבויות חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים.

חשיפה למדינות זרות מאוחד⁽¹⁾ - המשך
 סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

חלק ב'- מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך:

30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2017	31 בדצמבר 2017	31 בדצמבר 2017
חשיפה מאזנית	חשיפה חוץ מאזנית	חשיפה מאזנית	חשיפה חוץ מאזנית	חשיפה מאזנית	חשיפה חוץ מאזנית
-	-	-	-	687	1,343
-	-	851	1,442	-	-
בריטניה					
צרפת					

חלק ג'- מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות

לימים 30 בספטמבר 2018, 30 בספטמבר 2017 ו-31 בדצמבר 2017 אין לבנק חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות.

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוף מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 313.
- (4) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (5) יתרת החשיפה החוף מאזנית כוללת סך של 7,918 מיליוני שקלים חדשים בגין רכישת ביטוח ממבטחי משנה בינלאומיים לתיק ערבויות חוק מכר של לווים בענף הנדל"ן בישראל. (ליום 31 בדצמבר 2017 - 5,237 מיליוני שקלים חדשים, ליום 30 בספטמבר 2017 - 5,616 מיליוני שקלים חדשים).
- (6) כולל חשיפה לבנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB).

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

להלן נתוני חשיפת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾⁽²⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

דירוג אשראי חיצוני	סיכון אשראי מאזני ⁽³⁾ לפני קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁵⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽³⁾ לאחר קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁶⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽³⁾ לפני קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁵⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽³⁾ לאחר קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁶⁾	חשיפת אשראי נוכחית לאחר קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁵⁾	חשיפת אשראי נוכחית לפני קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו
30 בספטמבר 2018						
AAA עד AA-	628	539	8,180	8,808	8,719	8,808
A+ עד A-	60	28	784	844	812	844
BBB+ עד BBB-	12	10	56	68	66	68
BB+ עד B-	-	-	20	20	20	20
נמוך מ: B-	-	-	-	-	-	-
ללא דירוג	1	1	-	1	1	1
סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים	701	578	9,040	9,741	9,618	9,741
30 בספטמבר 2017						
AAA עד AA-	530	477	2,393	2,923	2,870	2,923
A+ עד A-	357	90	4,283	4,640	4,373	4,640
BBB+ עד BBB-	31	31	-	31	31	31
BB+ עד B-	-	-	19	19	19	19
נמוך מ: B-	-	-	-	-	-	-
ללא דירוג	1	1	-	1	1	1
סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים	919	599	6,695	7,614	7,294	7,614
31 בדצמבר 2017						
AAA עד AA-	746	648	5,581	6,327	6,229	6,327
A+ עד A-	306	94	269	575	363	575
BBB+ עד BBB-	73	72	-	73	72	73
BB+ עד B-	-	-	20	20	20	20
נמוך מ: B-	-	-	-	-	-	-
ללא דירוג	2	2	-	2	2	2
סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים	1,127	816	5,870	6,997	6,686	6,997

נכון לימים 30 בספטמבר 2018, 30 בספטמבר 2017 ו-31 בדצמבר 2017 אין סיכון אשראי בעייתי, נטו. סיכון אשראי בעייתי - סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו. חשיפת הבנק הינה, רובה ככולה, לבנקים ולבנקים להשקעות, הרשומים בעיקרם באנגליה, ארצות הברית, גרמניה, שווייץ וצרפת.
- (2) לאחר ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי.
- (3) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (4) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חבות של צד ג'. יתרת החשיפה החוץ מאזנית למוסדות פיננסיים כוללת סך של 7,918 מיליוני שקלים חדשים ליום 30 בספטמבר 2018 (ליום 30 בספטמבר 2017 - 5,616 מיליוני שקלים חדשים וליום 31 בדצמבר 2017 - 5,237 מיליוני שקלים חדשים) בגין רכישת ביטוח ממבטחי משנה בינלאומיים לתיק ערבויות חוק מכר של לזיום בענף הנדל"ן בישראל.
- (5) מוצג לאחר קיזוז שווי הוגן של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצדדים נגדיים החתומים על הסכמי התחשבות נטו. מספרי ההשוואה סווגו מחדש.
- (6) בגין קיזוז הפקדות במזומן המהוות בטוחה ונוגעות לעסקאות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים.

חשיפות האשראי המוצגות לעיל אינן כוללות חשיפות למוסדות פיננסיים שיש להם ערבות מפורשת ומלאה של ממשלות, ואינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים), ראה ביאור 11 ב. לדוחות הכספיים.

חלק מהחשיפות הנכללות בטבלה לעיל נכללות גם במסגרת סיכון אשראי לפי ענפי משק, תחת ענף "שירותים פיננסיים". במסגרת זו נכללים פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באיגרות חוב של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים. עסקאות עתידיות, המשוקללות בהתאם לכללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313, נכללות כחלק מסיכון האשראי החוץ מאזני, ואינן נכללות בטבלה לעיל.

במסגרת מדיניות ניהול החשיפות למוסדות פיננסיים זרים, קובע דירקטוריון הבנק, בין היתר, את תיאבון הסיכון, קרי, את מגבלות החשיפות המקסימליות למדינות ולמוסדות פיננסיים זרים, תוך התאמת גובה החשיפה להערכת הסיכון לגבי כל מדינה ומוסד פיננסי. מגבלות החשיפה נקבעות, בין היתר, על בסיס דירוג המדינות והמוסדות הפיננסיים השונים, הערכת הבנק את רמת הסיכון, ובאופן המונע ריכוזיות של החשיפות.

הבנק קובע את היקף החשיפה לכל מוסד פיננסי על בסיס הדירוג האחרון הקיים לאותו מוסד, אשר בוצע על ידי אחת מחברות הדירוג הבינלאומיות המובילות, ועל בסיס נתונים פיננסיים של המוסד הנבדק. מגבלות החשיפה לכל מוסד כוללות היקפי חשיפה מקסימליים וטווחי זמן מקסימליים לפירעון עבור סוגים שונים של פעילויות ועסקאות. לצורך כך, נלקח בחשבון גם קיומו (או אי קיומו) של הסכם קיזוז לפעולות בנגזרים מול אותו מוסד פיננסי. כמו כן נקבע במסגרת המדיניות, מדרג סמכויות לאישורן של עסקאות ספציפיות בתחום מגבלות החשיפה.

הבנק עוקב אחר פרסומם של דירוגים עדכניים לגבי מוסדות פיננסיים להם הוא חשוף, ובהתאם לצורך מתאים את מגבלות החשיפה ואת החשיפה בפועל לדירוג העדכני. כמו כן, בוחן הבנק באופן שוטף מידע נוסף ככל שקיים וזמין, לגבי אותם מוסדות, במטרה לנטר חשיפות גם במקרים בהם דירוג האשראי אינו משקף בהכרח את תמונת המצב המלאה.

הבנק מביא בחשבון את מועדי הפירעון של חשיפות האשראי במסגרת צרכי הנזילות של הבנק. פיקדונות כספיים מופקדים בדרך כלל לתקופות קצרות, ואילו חשיפה בגין נגזרים והשקעות בניירות ערך הינה לתקופות ממושכות יותר.

סיכון האשראי לדירוג והתפתחותו

במסגרת ניהול סיכונים האשראי, נוקט הבנק אמצעים שונים לניהול, בקרת והפחתת סיכונים הנובעים ממתן אשראי לדירוג. הבנק מעריך את פרופיל הסיכון הגלום במתן אשראי לדירוג כנמוך ביחס לסיכון הגלום בתיק האשראי הכולל של הבנק, כתוצאה מפיזור רחב של לקוחות, פיזור גיאוגרפי של נוטלי האשראי, מינוף נמוך באופן יחסי, שקטן בעת האחרונה עקב הוראות בנק ישראל, נהלי בדיקה מעמיקים של טיב הלווים ושל יכולת ההחזר שלהם, וגיבוי האשראי בביטחון הנכסי.

הבנק מבצע באופן שוטף פעילויות לבקרה ולניהול הסיכון הגלום באשראי לדירוג, באחריות החטיבה הקמעונאית, החטיבה לבקרת סיכונים וגורמים נוספים בבנק. פעילות זו כוללת גם ניתוח התיק לפי גורמי הסיכון הטמונים בו (LTV, יחס החזר, מיקום גאוגרפי, גיל ההלוואה, עשירוני הכנסה ועוד), וביצוע מגוון תרחישי קיצון, הבוחנים את השפעת גורמי המאקרו על רמת הסיכון של התיק, ובעיקר, השפעת שיעור האבטלה ושיעור הריבית. הבנק פיתח מודל מתקדם לדירוג אשראי לדירוג הכולל דירוג לכל הלוואה וחישבו פוטנציאל ההפסד במקרה של כשל. מודל זה מתווסף למערך הניטור הקיים של הבנק.

תיאבון ופרופיל הסיכון בתחום המשכנתאות

הבנק קבע במסגרת מדיניות סיכונים האשראי מגבלות שונות על פעילות האשראי לדירוג, בהתחשב בגורמי הסיכון המרכזיים. גורמים אלה נבחנו מעת לעת ובהתאם מתווספות מגבלות על פי הצורך, קרי, על פי פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות בפועל ומגמת התפתחותו והוראות רגולטוריות של בנק ישראל.

תיאבון הסיכון בתחום המשכנתאות מוגדר במספר רב של מדדי סיכון הבוחנים היבטי סיכון אשראי וריכוזיות ברמת הביצועים השוטפים. מדדים אלה כוללים, בין השאר, את פרמיית הסיכון הדיפרנציאלית (המבטאת את רמת הסיכון של נוטל המשכנתא), שיעור המימון בהלוואה, מיקום הנכס (סיכון גיאוגרפי), מדד איכות האשראי (ראה להלן במסגרת בקרת האשראי), יחס החזר מהכנסה, מטרת ההלוואה, תקופת ההלוואה, תמהיל המסלולים בהלוואה, סוג הנכס, איכות המסמכים, ריבית נורמטיבית, עושר פיננסי ומגבלות צולבות על שילוב של מספר פרמטרים.

הבנק מנטר באופן שוטף את פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות, ואת התפתחותו לאורך זמן, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע. בפרט, מתבצע ניטור זה במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, המוצג ונדון בהנהלת הבנק, בוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ובדירקטוריון. מניטור זה עולה כי מדדי הסיכון המובילים, ממשיכים להימצא ברמה נמוכה יחסית. מדדים אלה כוללים את שיעורי המימון, יחס החזר להכנסה, שיעורי האובליגו בכשל, ובפרט שיעורי הפיגור בהלוואות חדשות (בנות שנה), נתון המצביע על איכות החיתום הגבוהה בבנק. יצוין, כי שיעור המימון הממוצע של תיק המשכנתאות של הבנק (לסוף חודש ספטמבר 2018) עומד על כ-52.8% (שיעור המשקף את שיעור המימון בעת מתן האשראי - ראה הרחבה להלן). הבנק אומד, בנוסף, את שיעור המימון ה"אמיתי" בתיק, זאת, בהתבסס על השינויים בערכי הנכסים על פי אומדן הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אל מול יתרות התיק הנוכחיות. שיעור זה נמוך משיעור המימון המקורי, עקב העלייה המתמשכת במחירי הדירוג, הגלומה במלאי המשכנתאות בתיק. נתונים אלה מחזקים את הערכת הבנק כי פוטנציאל ההפסד לבנק בגין תיק המשכנתאות, גם בתרחיש של ירידה מהותית במחירי הדירוג, הוא נמוך. בנוסף, בוחן הבנק באופן סדיר את תיק המשכנתאות שלו בתנאי קיצון, כולל תחת שינוי מהותי בתנאי המאקרו, במספר מתודולוגיות. תוצאות מבחני הקיצון מצביעות כי רמת הסיכון של התיק נמצאת בירידה וכי פוטנציאל הנזק מאירוע קיצון חמור במשק הינו נמוך.

להלן היקפי מתן המשכנתאות במגזר משקי הבית:

היקפי ביצוע (במיליוני שקלים חדשים)

שיעור שינוי באחוזים	תשעה חודשים 2017	תשעה חודשים 2018	משכנתאות שבוצעו (לדירור ולכל מטרה)
6.0	14,902	15,801	מכספי הבנק
43.4	143	205	מכספי האוצר:
-	54	54	הלוואות מוכונות
6.4	15,099	16,060	הלוואות עומדות ומענקים
59.5	1,032	1,646	סך הכל הלוואות חדשות
9.8	16,131	17,706	הלוואות שמוחזרו
5.4	30,735	32,399	סך הכל ביצועים
			מספר לווים (כולל מיחזרים)

להלן פרטים בדבר מאפייני סיכון שונים בתיק הלוואות לדירור⁽¹⁾ ליום 30 בספטמבר 2018 (במיליוני שקלים חדשים):

גיל ההלוואה ⁽²⁾	גיל ההלוואה ⁽²⁾	גיל ההלוואה ⁽²⁾	גיל ההלוואה ⁽²⁾	גיל ההלוואה ⁽²⁾	גיל ההלוואה ⁽²⁾	גיל ההלוואה ⁽²⁾	שיעור ההחזר מההכנסה הקבועה	שיעור מימון
(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 10 שנים ומעלה	(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 5-10 שנים	(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 2-5 שנים	(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 1-2 שנים	(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 3 חודשים עד שנה	(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 3 חודשים עד 3 חודשים	(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 3 חודשים עד 3 חודשים	עד 35%	עד 60%
68,817	5,551	17,355	23,813	10,613	8,837	2,648	עד 35%	עד 60%
12,974	1,216	5,007	4,097	1,483	917	254	50%-35%	עד 60%
2,094	446	1,581	67	-	-	-	80%-50%	עד 60%
216	83	132	1	-	-	-	מעל 80%	עד 60%
32,407	1,157	7,702	14,879	4,135	3,372	1,162	עד 35%	75%-60%
4,877	317	1,881	1,765	487	319	108	50%-35%	75%-60%
580	124	439	17	-	-	-	80%-50%	75%-60%
46	15	31	-	-	-	-	מעל 80%	75%-60%
3,202	1,080	1,221	211	237	373	80	עד 35%	מעל 75%
713	368	250	29	25	31	10	50%-35%	מעל 75%
156	112	44	-	-	-	-	80%-50%	מעל 75%
31	29	2	-	-	-	-	מעל 80%	מעל 75%
126,113	10,498	35,645	44,879	16,980	13,849	4,262		סך הכל

גיל ההלוואה ⁽²⁾	גיל ההלוואה ⁽²⁾	גיל ההלוואה ⁽²⁾	גיל ההלוואה ⁽²⁾	גיל ההלוואה ⁽²⁾	גיל ההלוואה ⁽²⁾	גיל ההלוואה ⁽²⁾	מזה:
(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 10 שנים ומעלה	(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 5-10 שנים	(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 2-5 שנים	(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 1-2 שנים	(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 3 חודשים עד שנה	(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 3 חודשים עד 3 חודשים	(הזמן שחלף ממועד מתן הלוואה) 3 חודשים עד 3 חודשים	
6,390	167	1,615	2,399	1,127	796	286	הלוואות שניתנו בסכום מקורי גבוה מ-2 מיליון שקלים חדשים
5.1%	1.6%	4.5%	5.3%	6.6%	5.7%	6.7%	אחוז מסך האשראי לדירור
37,657	3,450	12,351	12,641	4,256	3,797	1,162	הלוואות בריבית משתנה:
5,386	1,886	3,317	127	25	21	10	לא צמודות בריבית פריים
4,167	259	1,513	1,269	600	413	113	צמודות למדד ⁽³⁾
47,210	5,595	17,181	14,037	4,881	4,231	1,285	במטבע חוץ ⁽³⁾
29.9%	32.9%	34.7%	28.2%	25.1%	27.4%	27.3%	הלוואות לא צמודות בריבית פריים מסך האשראי לדירור
4.3%	18.0%	9.3%	0.3%	0.1%	0.2%	0.2%	הלוואות צמודות למדד בריבית משתנה מסך האשראי לדירור
3.3%	15.1%	4.3%	0.5%	1.5%	2.9%	2.1%	הלוואות בשיעור מימון גבוה מ-75% מסך האשראי לדירור

(1) יתרת הלוואות לדירור לאחר הפרשה לפי עומק הפיגור.
(2) יתרות האשראי המוצגות לעיל מחולקות ל"קבוצות גיל" בהתאם למועד בו החל הביצוע הראשון של הלוואה, והן כוללות באותה קבוצת גיל גם את יתרות האשראי שניתנו בפועל בתקופות מאוחרות יותר.
בנוסף, מחזורים של הלוואות, אינם משנים את גיל הלוואה, כלומר יתרת הלוואה משיכת למועד המקורי של העמדת הלוואה. אופן טיפול זה רלבנטי גם למחזור של הלוואות "מוכונות" שהועמדו במקורן באחריות המדינה ומוחזרו להלוואות באחריות הבנק.
(3) בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, נכללות הלוואות בהן מתעדכן שיעור הריבית בתדירות של עד 5 שנים (ולא עד בכלל).

מאפייני תיק האשראי לדיור של הבנק

מדיניות הבנק בתחום המשכנתאות מבוססת על גישה שמרנית, תוך הגבלת הסיכון הספציפי בכל הלוואה באמצעות בחינת מאפיינים שונים. מאפיינים אלה כוללים את שיעור המימון, שיעור ההחזר ביחס להכנסה הקבועה של הלווה, ויכולת הלווה לעמוד בהחזרים השוטפים גם בתרחישים של שינוי בריבית. במקרים בהם ניתנות הלוואות בעלות מאפיינים שאינם עומדים באחד או יותר מהסטנדרטים שקבע הבנק למאפיינים האמורים, מחייב הבנק את קיומם של חיזוקים אחרים, כגון ערבים להלוואה, יכולת החזר מוכחת שאינה מבוססת על הכנסה שוטפת של הלווה, ועוד. בשנים האחרונות, לאור ההתרחבות בשוק הדיור והריבית הנמוכה יחסית ששוררת במשק, הגביר הבנק את האמצעים הננקטים לניטור וצמצום הסיכון, באופן שבא לידי ביטוי בירידה משמעותית במאפייני הסיכון של הלוואות, כפי שיפורט להלן (כל הנתונים להלן נכונים ליום 30 בספטמבר 2018).

שיעור המימון

אחד הפרמטרים המרכזיים המשמשים את הבנק למזעור הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור המימון (היחס שבין סכום הלוואה לבין שווי הנכס המשמש כביטחון).

שיעור המימון הממוצע של תיק המשכנתאות של הבנק ליום 30 בספטמבר 2018 עומד על 52.8%, בהשוואה ל-54.2% ביום 30 בספטמבר 2017 ול-54.1% ליום 31 בדצמבר 2017. מתוך היקפו הכולל של תיק האשראי של הבנק, בסך 126.1 מיליארדי שקלים חדשים, כ-96.7% בשיעור מימון מקורי נמוך מ-75%, המבטיח את הלוואה גם במקרה קיצון של ירידה של 25% בשווי הנכס המשמש לביטחון.

שיעור המימון בדיווח זה הינו שיעור המימון ההיסטורי שחושב במועד אישור הלוואה, והוא אינו מביא בחשבון פירעונות שוטפים, המקטינים את יתרת הלוואה, ושינויים בשווי הנכסים המשמשים כביטחון. העלייה המשמעותית במחירי הדיור החל מסוף שנת 2008, ומנגד צמצום יתרות הלוואות בגין הפירעונות השוטפים, מביאים לירידה בשיעור המימון ה"אמיתי", העדכני להיום, וכאמור לעיל, בהתבסס על השינויים בערכי הנכסים על פי אומדן הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אל מול יתרות התיק הנוכחיות. שיעור זה נמוך משיעור המימון ההיסטורי. היקף הלוואות שניתנו בשיעור מימון גבוה מ-75% בשנתיים האחרונות, מגיע ל-0.8 מיליארדי שקלים חדשים, המהווים כ-0.6% בלבד מתיק הלוואות לדיור.

יצוין בהקשר זה כי שיעור המימון הממוצע של הבנק ליום 30 בספטמבר 2018, בהתחשב ביתרות לסילוק עדכניות (ללא עדכון של ערך הנכס בעקבות שינויים במחירי הדיור) היה יורד כדלקמן: בהלוואות שגילן עד שנה, בשיעור של כ-4%. בהלוואות שגילן שנה עד 5 שנים, בשיעור של כ-7%, בהלוואות שגילן מעל 5 שנים, בשיעור של כ-19% ובסך כל הלוואות, בשיעור של כ-11%.

שיעור הלוואות שניתנו בשיעור מימון גבוה (מ-75%) מסך תיק האשראי לדיור של הבנק הינו 1.5% באשראי שניתן לפני שנה ועד שנתיים, 2.9% באשראי שניתן לפני 3 חודשים ועד שנה, ו-2.1% באשראי שניתן ברבעון השלישי של שנת 2018.

שיעור ההחזר מההכנסה הקבועה

שיעור המימון בהלוואה לדיור משמש מדד למידת הביטחון של הלוואה, ללא קשר למאפייני הלווה עצמו. לכן, בנוסף על כך, בעת אישור משכנתא, מחייב הבנק את הלווה להציג יכולת לעמוד בפירעונות השוטפים של הלוואה כסדרם, בעיקר באמצעות חישוב שיעור ההחזר החודשי מתוך ההכנסה הקבועה של הלווה.

שיעור ההחזר הממוצע בתיק האשראי לדיור של הבנק הוא 26.7%. כ-82.8% מתוך תיק המשכנתאות של הבנק ניתן ללווים ששיעור ההחזר שלהם נמוך מ-35% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-23.3%). כ-14.7% מתיק המשכנתאות ניתן ללווים בעלי שיעור החזר של 35% עד 50% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-39.5%). כ-2.3% מתוך המשכנתאות ניתן ללווים בעלי שיעור החזר של 50% עד 80% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: 59.6%) וכ-0.2% בלבד ניתנו ללווים בעלי שיעור החזר גבוה מ-80% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-92%).

הלוואות ששיעור ההחזר בהן גבוה, הינן הלוואות הניתנות ללווים בעלי היקף גדול של רכוש נוסף, ואשר יכולת ההחזר שלהם אינה מבוססת בהכרח על הכנסה שוטפת, ללווים בעלי הכנסה גבוהה מאוד שלגביה שיעור ההחזר משמעותי פחות, או בהתקיים חיזוקים נוספים להלוואה, מעבר לנכס הממושכן וליכולת ההחזר של הלווה עצמו, כגון ערבים בעלי איתנות פיננסית.

הלוואות בריבית משתנה

הבנק מאפשר ללקוחותיו ליטול הלוואות לדיור הכוללות חלק בריבית משתנה הן במסלול הצמוד (מדד, מטבע חוץ) והן במסלול הלא צמוד (הלוואות שקליות).

הנחיית הפיקוח על הבנקים מיום 3 במאי 2011, הגבילה את חלק הלוואה שניתן בריבית שעשויה להשתנות במהלך תקופה של 5 שנים ל-33% מסך הלוואה לכל היותר. על פי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 29 באוגוסט 2013 נקבע בנוסף, כי תאגיד בנקאי לא יאשר הלוואות לדיור בהן היחס בין חלק הלוואה בריבית משתנה לבין סך הלוואה עולה על 67%, וזאת ללא תלות בתדירות שינוי הריבית.

הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו את הידע והמומחיות של עובדיו לצורך הבנת הסיכונים בהלוואה בריבית משתנה והאופן בו ניתן לצמצם או להימנע מסיכון זה. הבנק מיעץ ללקוחותיו לייחס משקל ראוי לסיכון זה ולנהוג בזירות בהחלטתם על הרכב הלוואה.

היקף הלוואות צמודות הפריים שניתנו בשנתיים האחרונות, המהוות את מרכיב הסיכון העיקרי במשכנתאות אלה, מגיע ל-9.2 מיליארדי שקלים חדשים, המהווים כ-7.3% בלבד מתיק הלוואות לדיור.

עם זאת, יצוין כי לפני אישור הלוואה לא צמודה בריבית פריים, בדומה לאישורי הלוואות במסלולים אחרים בריבית משתנה, בוחן הבנק את יכולת ההחזר של הלווה בתרחיש בו יעלה שיעור ריבית הפריים לשיעור "ריבית נורמטיבית".

היקף ההלוואה

היקף ההלוואות שנתן הבנק בסכום מקורי גבוה מ-2 מיליוני שקלים חדשים הגיע ביום 30 בספטמבר 2018 ל-6.4 מיליארדי שקלים חדשים, המהווים כ-5.1% בלבד מתיק האשראי לדיור של הבנק.

הפרשה לפי עומק הפיגור

להלן פרטים על ההפרשה להפסדי אשראי של הלוואות לדיור שבגינן נעשתה הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי עומק פיגור לפי הנספח להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 314, ליום 30 בספטמבר 2018 (במיליוני שקלים חדשים):

עומק הפיגור	בפיגור של 90 יום או יותר		בפיגור של 90 יום או יותר		בפיגור של 90 יום או יותר		בפיגור של 90 ימים ועד 89 ימים ⁽¹⁾	סך הכל
	בפיגור של 90 יום או יותר	בפיגור של 90 יום או יותר	בפיגור של 90 יום או יותר	בפיגור של 90 יום או יותר	בפיגור של 90 יום או יותר	בפיגור של 90 יום או יותר		
סכום בפיגור	8	18	14	18	226	276	43	327
מזה: יתרת ההפרשה לריבית ⁽³⁾	-	-	1	-	111	112	6	118
יתרת חוב רשומה	508	655	88	322	134	1,199	96	1,803
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ⁽⁴⁾	-	-	41	39	101	181	44	225
יתרת חוב נטו	508	655	47	283	33	1,018	52	1,578

- (1) בהתאם להוראות הדיווח לציבור, לא כולל יתרת הלוואות לדיור שעומק הפיגור בהן הוא עד חודשיים.
- (2) הלוואות בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של לווה, כאשר נעשה שינוי בלוח הסילוקין בגין יתרת הלוואות שטרם הגיע מועד פירעונן.
- (3) בגין ריבית על סכומים שבפיגור.
- (4) לא כולל יתרת ההפרשה לריבית.

לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי לדיור, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

תיאור הסיכון והתפתחותו

הסיכון התפעולי מוגדר על ידי בנק ישראל כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הבנק הגדיר מסגרת לניהול סיכונים תפעוליים, הכוללת הגדרה של הממשל התאגידי המפרטת את תחומי הסמכות והאחריות של קווי ההגנה, ואת חשיבותה של הטמעת תרבות נאותה לניהול הסיכונים התפעוליים בבנק. הסיכון התפעולי בבנק מטופל באופן אקטיבי ובמטרה לתמוך בפעילות היחידות העסקיות, לשפר את התהליכים העסקיים העיקריים הכרוכים בפעילותם, ועל ידי כך, להגדיל את הערך העסקי, ולא רק למזער את ההפסדים הצפויים מהסיכון התפעולי. סיכון אבטחת מידע וסייבר - סיכון אבטחת מידע הינו סיכון הנובע מליקויים בהגנה על מערכות המחשב של הבנק והמידע הנכלל בהן. סיכון סייבר נובע מאירוע בו מתבצעת תקיפה של מערכות המחשב על ידי או מטעם יריבים חיצוניים או פנימיים לבנק. סיכון טכנולוגיית המידע - סיכון הנובע מכשל של מערכות הבנק כתוצאה מליקויים בזמינות וביצועי המערכות, ביצועים לא נכונים וחוסר תמיכה של המערכות בצרכים העסקיים של הבנק. סיכון משפטי - סיכון להפסד כתוצאה מחשיפה לקנסות, תביעות משפטיות ו/או ערעור עונשין מהפרות חוזיות ואי הסכמות. הסיכון המשפטי כולל סיכונים הנובעים מחשיפה משפטית בשל התנהלות הבנק עם בעלי העניין השונים שלו (כגון: לקוחות, ספקים וצדדים שלישיים אחרים).

ראה להלן ההתפתחויות בסיכון המשפטי. הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 355 בנושא ניהול המשכיות עסקית. במהלך הרבעון השלישי של שנת 2018 המשיך הבנק ביישום תוכנית התרגול ובכלל זה תרגול הפעלת סניף נייד, תרגול שרשרת קריאה, תרגיל סייבר בשיתוף יחידת הסייבר והמשיך ביישום תוכנית העבודה השנתית כולל ריענון וטיוב נהלים ותיקי חירום. הבנק השלים את תהליך איסוף נתונים במסגרת ניתוח השלכות עסקיות (BIA) כחלק מתוכנית התחזוקה הרב שנתית, אשר מסקנותיו יוצגו להנהלה עד סוף שנת 2018.

אבטחת מידע והגנת הסייבר

הוראה 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, מתווה עקרונות לניהול נאות של סיכונים סייבר באופן המחייב הרחבה והתאמה של המסגרת לניהול סיכונים טכנולוגית המידע, בהיבט תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. בהתאמה, אושרה בבנק אסטרטגיה ומדיניות הגנת סייבר מקיפה ונקבעו קווי ההגנה ליישומה, מונה מנהל אבטחת מידע והגנת סייבר הכפוף למנהל החטיבה לבקרת סיכונים ובאחריות, בין היתר, קביעת מדיניות אבטחת המידע והגנת הסייבר בבנק, פיתוח תוכנית עבודה להגנת הסייבר, מעקב אחר יישום תוכנית העבודה בתחום זה ובחינה של אפקטיביות מערכות ותהליכי אבטחת המידע והגנת הסייבר. מערכות הבנקאות הישירה בבנק כוללות תהליכי הזדהות ומנגנונים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 367. ברבעון הראשון של שנת 2018, במהלך גל ניסיונות הונאה רחב במערכת הבנקאית, בוצעו מספר ניסיונות להעברות כספים מחשבונות לקוחות שנפלו קורבן למתקפת הונאה (דיוג), במסגרתה פרטי ההזדהות שלהם לחשבון ופרטי כרטיס האשראי שלהם נגנבו תוך שימוש באתר מתחזה. ניסיונות אלה אותרו באופן אפקטיבי באמצעות מערכי ההגנה, אותם מפעיל הבנק להגנה על חשבונות לקוחותיו. הבנק עדיין מיידידת את הלקוחות שזוהו בחשבונם ניסיון התחברות או העברה חשודים, וכן הנחה אותם לבטל את כרטיסי האשראי. האירוע דווח לגורמים רלבנטיים בבנק ומחוצה לו. לא נגרם נזק לבנק או ללקוחותיו. ברבעון השלישי של שנת 2018, זוהו וסוכלו על ידי מערכי ההגנה שמפעיל הבנק, שני ניסיונות הונאה לקוחות וגניבת כספים מחשבונותיהם. לא נגרם נזק כלשהו לבנק או ללקוחותיו.

סיכון טכנולוגיית המידע

במשך השנים האחרונות התרבו הסיכונים הכרוכים בניהול טכנולוגיית המידע, כפונקציה של פיתוח והטמעת טכנולוגיות חדשות והתפתחויות של סיכונים ואיומים חדשים. לבד ממצב שגרה מסגרת ניהול טכנולוגיית המידע מטפלת במצבי כשלים מערכתיים כגון: תקלות מערכת ובהיערכות למצב חירום. זאת על מנת להבטיח לבנק שמירה על רצף פעילות עסקית גם בעת התראה או חירום. בכך ניתן יהיה למזער סיכונים מוניטין וסיכונים עסקיים העלולים להתפתח במצבים אלו.

סיכון משפטי

סיכון משפטי הוגדר, במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין 350 בנושא סיכונים תפעוליים והוא כולל העדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם וכן "כולל, אך אינו מוגבל, לחשיפה לקנסות או ערעור עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית, כמו גם מהסדרים פרטניים". החטיבה המשפטית של הבנק מנתחת באורח שוטף את מרכיבי הסיכון המשפטי, את גבולותיו (כפי שנובעים למשל מזהות הצד הנגדי, מאופן יצירת הבטחות וכדומה) וכן את מאפייניו הספציפיים, תוך בחינה של רמת הסיכון והחשיפה אליו בשים לב לקווי הפעילות העסקית השונים של הבנק. בעקבות התפתחויות בחקירת משרד המשפטים בארצות הברית, בחן הבנק את הצורך בעדכון מידת ההשפעה של גורמי הסיכון השונים והעלה, בדוחות הכספיים לרבעון השני, את מידת ההשפעה של הסיכון המשפטי מנמוכה-בינונית לבינונית. לפרטים בדבר התפתחויות בחקירת משרד המשפטים בארצות הברית ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים. לפרטים נוספים בדבר הסיכון התפעולי ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

תיאור הסיכון והתפתחותו

סיכון שוק (Market Risk) - הינו הסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחץ מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בגורמי הסיכון בשוק (שיעורי ריבית, שערי חליפין, מחירי מניות, סחורות ואינפלציה).

סיכון ריבית בתיק הבנקאי (Interest Rate Risk in the Banking Book) - הינו הסיכון לרווחי הבנק (שינוי בהכנסות) או לשווי הכלכלי של הבנק, הנובע בעיקר, משינויים במבנה עקומי הריבית הרלבנטיים לפעילות הבנק, תזוזות שונות שאינן זהות של עקומים שונים שבהם הבנק משתמש לתמחור וניהול החשיפות שלו, או מהעובדה ששינוי בריבית יכול לגרום לשינוי במבנה הנכסים וההתחייבויות של הבנק, כתוצאה ממימוש אופציות לפירעון מוקדם, בגין שינוי ברמת הריבית במשק.

סיכון השוק בתיק הסחיר הינו מזערי, על פי מדיניות הבנק. התיק הבנקאי חשוף לעליית עקומי הריבית, עקב מבנה השימושים הארוכים יחסית (תיק המשכנתאות) והירידה בשיעורי הסילוקים המוקדמים במשכנתאות. הערכת החשיפה של הבנק לסיכונים ריבית לרבעון השלישי של שנת 2018, נותרה ברמת סיכון בינונית.

להלן ערך ה-VAR של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

	שנת 2017	תשעה חודשים 2017	תשעה חודשים 2018	
לסוף התקופה	533	463	563	
ערך מקסימלי במהלך התקופה	781 (אפריל)	781 (אפריל)	640 (פברואר)	
ערך מינימלי במהלך התקופה	388 (פברואר)	388 (פברואר)	549 (ינואר)	

מרבית סיכון השוק נובע מסיכון הריבית בתיק הבנקאי, כפי שיוצג להלן.

תוצאות בחינת ה-Back-Testing על מודל ה-VAR ההיסטורי-אנליטי מצביעות על מקרה אחד שבו ההפסד היומי עלה על ערך ה-VAR שנחזה. מספר מקרים זה עומד בקריטריונים, כפי שהוגדרו על ידי ועדת באזל, לבחינת איכות מודל ה-VAR.

ניתוח סיכון הריבית בתיק הבנקאי

להלן השפעת⁽¹⁾ תזוזה מקבילה של העקום ב-2% על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי במונחי EVE (במיליוני שקלים חדשים):

שינוי בשווי הוגן - 30 בספטמבר 2018

	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי	מטבע חוץ	מטבע חוץ	סך הכל	
	לא צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר	סך הכל
עלייה של 2%	(249)	(1,954)	47	(37)	1	(2,192)
ירידה של 2%	721	2,367	(30)	41	(1)	3,098

שינוי בשווי הוגן - 30 בספטמבר 2017

	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי	מטבע חוץ	מטבע חוץ	סך הכל	
	לא צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר	סך הכל
עלייה של 2%	(721)	(911)	49	(33)	1	(1,615)
ירידה של 2%	1,269	1,161	(26)	38	(1)	2,441

שינוי בשווי הוגן - 31 בדצמבר 2017

	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי	מטבע חוץ	מטבע חוץ	סך הכל	
	לא צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר	סך הכל
עלייה של 2%	(714)	(1,112)	26	(47)	(1)	(1,848)
ירידה של 2%	1,285	1,408	(5)	53	2	2,743

(1) מחושב על סמך נתונים שוטפים המשמשים לצורך ניהול סיכון הריבית בפועל.

במסגרת עריכת התחזית לתזרימים הצפויים מפירעון משכנתאות בבנק, נלקחות בחשבון הנחות לגבי שיעור ואופן הסילוקים המוקדמים. סיכון שוק בתיק הסחיר של הבנק, שמורכב בעיקרו מתיקים המנוהלים בחדר עסקאות, מנוהל באמצעות מגבלות כמותיות המוגדרות לכל תיק בהתאם לפעילות.

ערכי הסיכון הכולל ברבעון השלישי של שנת 2018, עלו לעומת ערכי הסיכון הכולל ברבעון המקביל אשתקד, וזאת בעיקר עקב פעילות שוטפת בתחום המשכנתאות אשר קוזזה בחלקה באמצעות גיוס מקורות לטווחים ארוכים, ביצוע עסקאות נגזרים ומכירת תיקי משכנתאות.

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018
משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	שיעור תשואה ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ פנימי באחוזים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	שיעור תשואה ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ פנימי באחוזים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	שיעור תשואה ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ פנימי באחוזים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	שיעור תשואה ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ פנימי באחוזים	ללא תקופת שווי הוגן	מעל עשר שנים	מעל עשר שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל שלוש עד חמש שנים	מעל שלושה חודשים עד שנה	מעל חודש חודשים	מעל שלושה חודשים	מעל שלושה חודשים	מעל שלושה חודשים
1.31	3.67	164,265	1.29	3.80	163,613	0.96	3.78	166,109	563	330	3,538	7,024	8,018	11,673	6,559	2,032	126,372
0.97	60,731	0.96	71,520	0.84	66,371	-	-	19	5,769	6,863	9,551	25,954	9,673	8,542			
1.36	4,155	1.36	4,007	0.95	5,206	-	-	-	-	115	373	2,057	1,607	1,054			
1.22	229,151	1.19	239,140	0.93	237,686	563	330	3,557	12,793	14,996	21,597	34,570	13,312	135,968			
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין והתחייבויות פיננסיות מורכבות																	
1.10	0.87	148,845	1.12	0.96	149,182	1.07	0.93	158,367	-	4	777	7,661	12,791	19,977	24,854	10,924	81,379
0.90	75,000	0.92	85,703	0.88	76,304	-	-	-	5,701	7,123	9,267	14,531	19,876	19,806			
1.10	3,814	1.16	3,336	0.73	4,901	-	-	-	-	58	239	1,809	884	1,911			
1.03	227,659	1.05	238,221	1.00	239,572	-	4	777	13,362	19,972	29,483	41,194	31,684	103,096			
מכשירים פיננסיים, נטו																	
	1,492		919		(1,886)	563	326	2,780	(569)	(4,976)	(7,886)	(6,624)	(18,372)	32,872			
	1,492		919		(1,886)	(1,886)	(2,449)	(2,775)	(5,555)	(4,986)	(10)	7,876	14,500	32,872			

מטבע ישראלי לא צמוד

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין נכסים פיננסיים מורכבים

נכסים פיננסיים⁽¹⁾

מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)

אופציות (במונחי נכס הבסיס)

סך הכל שווי הוגן

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין והתחייבויות פיננסיות מורכבות

התחייבויות פיננסיות⁽¹⁾

מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)

אופציות (במונחי נכס הבסיס)

סך הכל שווי הוגן

מכשירים פיננסיים, נטו

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר

החשיפה המצטברת במגזר

הערות ספציפיות:

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית - המשך

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בספטמבר 2017	ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 31 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018
משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾ בשנים
באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים
3.03	2.78	50,926	2.99	2.78	50,536	3.23	2.81	52,994	12	254	2,224	4,392	14,183	18,638	9,494	2,221	1,576
2.29		3,613	2.36		3,790	2.54		3,329	-	-	-	571	300	1,347	682	118	311
2.98		54,539	2.95		54,326	3.19		56,323	12	254	2,224	4,963	14,483	19,985	10,176	2,339	1,887
3.75	1.07	38,814	3.78	1.32	37,838	3.22	0.99	36,850	2	-	2,262	7,315	7,894	10,643	7,163	971	600
1.51		6,963	1.55		7,119	1.69		6,209	-	-	22	443	689	1,542	2,709	275	529
3.41		45,777	3.43		44,957	3.00		43,059	2	-	2,284	7,758	8,583	12,185	9,872	1,246	1,129
		8,762			9,369			13,264	10	254	(60)	(2,795)	5,900	7,800	304	1,093	758
		8,762			9,369			13,264	13,264	13,254	13,000	13,060	15,855	9,955	2,155	1,851	758

מטבע ישראלי צמוד מדד

נכסים פיננסיים, סכומים

לקבל בגין מכשירים נגזרים

ובגין נכסים פיננסיים

מורכבים

נכסים פיננסיים⁽¹⁾

מכשירים פיננסיים נגזרים

(למעט אופציות)

סך הכל שווי הוגן

התחייבויות פיננסיות, סכומים

לשלם בגין מכשירים נגזרים

ובגין והתחייבויות פיננסיות

מורכבות

התחייבויות פיננסיות⁽¹⁾

מכשירים פיננסיים נגזרים

(למעט אופציות)

סך הכל שווי הוגן

מכשירים פיננסיים, נטו

החשיפה לשינויים בשיעורי

הריבית במגזר

החשיפה המצטברת במגזר

הערות ספציפיות:

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית - המשך

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	
משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾ בשנים	
0.97	2.14	18,131	0.94	1.87	19,038	0.77	2.86	24,332	65	-	97	614	2,573	1,399	2,044	4,879	12,661	נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין נכסים פיננסיים מורכבים
0.45		80,083	0.40		89,292	0.38		87,732	-	-	-	1,105	2,365	6,112	25,610	24,989	27,551	נכסים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות) אופציות (במונחי נכס הבסיס)
0.06		4,228	0.21		3,707	0.12		5,616	-	-	-	-	52	219	1,947	2,294	1,104	סך הכל שווי הוגן
0.53		102,442	0.49		112,037	0.45		117,680	65	-	97	1,719	4,990	7,730	29,601	32,162	41,316	התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים והתחייבויות פיננסיות מורכבות
0.29	1.17	35,744	0.31	1.01	36,484	0.32	2.02	36,851	-	-	-	11	168	649	10,037	6,174	19,812	התחייבויות פיננסיות נגזרים (למעט אופציות) אופציות (במונחי נכס הבסיס)
0.65		62,191	0.59		71,374	0.50		75,210	-	-	-	1,289	1,768	6,503	35,029	14,550	16,071	סך הכל שווי הוגן
0.11		4,503	0.35		4,269	0.30		5,862	-	-	-	-	95	348	2,200	1,912	1,307	מכשירים פיננסיים, נטו
0.50		102,438	0.49		112,127	0.43		117,923	-	-	-	1,300	2,031	7,500	47,266	22,636	37,190	החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
		4			(90)			(243)	65	-	97	419	2,959	230	(17,665)	9,526	4,126	החשיפה המצטברת במגזר
		4			(90)			(243)	(243)	(308)	(308)	(405)	(824)	(3,783)	(4,013)	13,652	4,126	

הערות ספציפיות:

- (1) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (2) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (3) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

הערות כלליות:

- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי בביאור 15 בדוחות הכספיים.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 15 בדוחות הכספיים.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- עסקאות מסוימות שביצע הבנק מהוות מכשירים פיננסיים מורכבים, הכוללים רכיבים נגזרים משובצים שלא חולצו, בהתאם להוראות הדיווח לציבור. בין היתר, כוללות עסקאות אלה הלוואות עם תחנות יציאה, פיקדונות נושאי ריבית מדרגת עם מועדי משיכה, אשראים ופיקדונות עם הבטחת רצפה ופיקדונות עם ברירת הצמדה. הבנק משקף את סיכון הריבית בגין מכשירים אלו באופן סביר, באמצעות פריסת פירעון תזרימי המזומנים על פי מועדי החוזה והנחות שונות המבוססות על ניסיון העבר.

השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים לפני השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי ריבית (במיליוני שקלים חדשים):

סך הכל	אחר	מטבע		צמוד למדד	מטבע	מטבע
		מטבע חוץ ⁽¹⁾	מטבע חוץ ⁽¹⁾			
30 בספטמבר 2018						
243,435	2,184	3,477	18,671	52,994	166,109	נכסים פיננסיים ⁽²⁾
168,254	4,991	10,673	77,684	3,329	71,577	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
(232,068)	(2,422)	(4,511)	(29,918)	(36,850)	(158,367)	התחייבויות פיננסיות ⁽²⁾
(168,486)	(4,911)	(9,687)	(66,474)	(6,209)	(81,205)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
11,135	(158)	(48)	(37)	13,264	(1,886)	סך הכל
31 בדצמבר 2017						
233,322	1,889	3,172	13,070	50,926	164,265	נכסים פיננסיים ⁽²⁾
152,810	4,820	10,741	68,750	3,613	64,886	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
(223,403)	(2,376)	(4,643)	(28,725)	(38,814)	(148,845)	התחייבויות פיננסיות ⁽²⁾
(152,471)	(4,396)	(9,320)	(52,978)	(6,963)	(78,814)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
10,258	(63)	(50)	117	8,762	1,492	סך הכל

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית (במיליוני שקלים חדשים)⁽⁴⁾:

שינוי בשווי ההוגן במיליוני שקלים חדשים	שינוי בשווי ההוגן במיליוני שקלים חדשים	סך הכל	אחר	מטבע		צמוד למדד	מטבע	מטבע
				מטבע חוץ ⁽¹⁾	מטבע חוץ ⁽¹⁾			
30 בספטמבר 2018								
השינוי בשיעורי הריבית:								
(3.3)	(362)	10,773	(158)	(63)	(124)	12,947	(1,829)	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
(0.4)	(40)	11,095	(158)	(50)	(46)	13,231	(1,882)	גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
4.1	451	11,586	(158)	(32)	57	13,612	(1,893)	קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד
31 בדצמבר 2017								
השינוי בשיעורי הריבית:								
0.4	38	10,296	(65)	(92)	57	8,783	1,613	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
-	2	10,260	(63)	(54)	110	8,764	1,503	גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
0.2	21	10,279	(60)	(6)	185	8,739	1,421	קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד

(1) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(2) כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

(3) יובהר כי בחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, כפי שמפורט בביאור 15 בדוחות הכספיים, משקפת ריבית ההיוון לנכסים הפיננסיים סיכון אשראי גלום וריבית ההיוון להתחייבויות הפיננסיות משקפת גם את פרמיית גיוס המקורות של הבנק. זאת בשונה מאופן חישוב השפעת סיכון הריבית בתיק הבנקאי, במונחי Economic Value of Equity - EVE, הכולל השפעת החשיפה לריבית חסרת סיכון בלבד. כמו כן, קיימים הבדלים גם באופן פריסת התזרימים העתידיים הצפויים מהמכשירים הפיננסיים השונים, כאשר בהשפעות המוצגות לעיל חושב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים בריבית משתנה תוך הנחה כי התזרימים יפרעו במועד הקרוב ביותר של שינוי הריבית החוזי.

(4) סכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, כשהם מהוונים בריביות אשר שימשו לחישוב השווי ההוגן.

(5) שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 15 בדוחות הכספיים.

ניתוח החשיפה למדד ושער חליפין

להלן ניתוח רגישות הון קבוצת הבנק לשינויים בשערי חליפין עיקריים ובמדד המחירים לצרכן (לפני השפעת מס), ליום 30 בספטמבר 2018, גידול (שחיקה) בהון (במיליוני שקלים חדשים):

תרחיש קיצון היסטורי ⁽¹⁾	תרחיש קיצון היסטורי ⁽¹⁾	תרחישים	תרחישים	תרחישים	תרחישים	מדד ⁽²⁾
ירידה מקסימלית	עלייה מקסימלית	ירידה של 10%	ירידה של 5%	עלייה של 5%	עלייה של 10%	
(1,565.1)	(782.6)	(469.5)	433.8	722.1	1,443.1	
(69.7)	(31.2)	(20.0)	21.3	35.1	71.0	דולר
1.8	0.4	-	0.3	0.4	-	ליש"ט
3.7	1.5	0.7	-	0.1	0.9	יין
1.5	2.7	1.0	0.5	1.9	0.9	אירו
(0.2)	-	-	-	(0.1)	(0.1)	פר"ש

(1) תרחישי הקיצון חושבו על בסיס שינויים יומיים בשערי החליפין ושינויים חודשיים במדד ב-10 השנים האחרונות.
(2) רגישות ההון לעלייה ולירידה של 3% במדד המחירים לצרכן הינה 433.8 ו-(469.5) מיליוני שקלים חדשים, בהתאמה.

לפרטים נוספים בדבר סיכון שוק וריבית, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון מחירי מניות

לפרטים בדבר סיכון מחירי מניות, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.
לפרטים בדבר השקעות במניות בתיק הבנקאי, ראה ביאור 5 בדוחות כספיים אלה, וכן ביאורים 12 ו-15 א' בדוחות הכספיים לשנת 2017.

סיכון נזילות ומימון

תיאור הסיכון והתפתחותו

סיכון נזילות - סיכון הנובע מאי הוודאות לגבי זמינות המקורות, ויכולת מימוש נכסים בזמן קצוב ובמחיר סביר.
סיכון מימון - סיכון הנובע ממחסור במקורות מימון או עלויות גבוהות מידי לגיוס מקורות.
סיכון הנזילות מנוהל בכפוף למגבלות הדירקטוריון והנהלה, תוך מאמץ למזער הפסדים הנובעים מהשקעת עודפי נזילות בנכסים עם נזילות גבוהה, אך בעלי תשואה נמוכה.
במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדירקטוריון.
לפרטים נוספים בדבר סיכון הנזילות ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.
סיכון המימון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות באמצעות מגבלות דירקטוריון והנהלה על ריכוזיות מקורות המימון, והפחתת התלות בצדדים נגדיים מהותיים.
מקורות המימון העיקריים של הבנק הינם מקורות מימון יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים - פיקדונות קמעונאיים ועסקיים, פיקדונות ארוכים מגופים פיננסיים וכן, הנפקות איגרות חוב וכתבי התחייבות. הבנק מייחס חשיבות רבה לפיזור מקורות המימון ופועל באופן יזום לגיוס מקורות לטווחים ארוכים, בין השאר על ידי מגוון הפיקדונות הרחב המוצע לציבור הלקוחות על ידי הבנק, פיקדונות עם מאפיינים ייחודיים המאפשרים ללקוח ליהנות מריבית גבוהה יחסית בטווח הארוך ואופציות לנזילות במהלך התקופה. לאורך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 המשיך הבנק בפעילותו לגיוון מקורות המימון והפחתת סיכון הריכוזיות. סיכון ריכוזיות מקורות המימון נותר נמוך.
לפרטים נוספים בדבר מקורות המימון, ראה פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.
לפרטים נוספים בדבר סיכון המימון ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

יחס כיסוי הנזילות

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221 - "יחס כיסוי נזילות", הדרישה הרגולטורית המזערית החל מיום 1 בינואר 2017 הינה 100%. כחלק ממדיניות ניהול הסיכונים, דירקטוריון הבנק קבע כי תישמרנה כריות ביטחון נוספות מעבר ליחס המזערי הרגולטורי כך שיעד יחס כיסוי הנזילות של הבנק והקבוצה בשנת 2018 יעמוד על שיעור הגבוה ב-5% מהדרישה המזערית. היחס מנוהל ומדווח בסך כל המטבעות יחדיו ובמטבע חוץ בנפרד, הן ברמת הבנק והן על בסיס קבוצתי. היחס בתאגיד הבנקאי "סולו" והן היחס במאוחד מחושב יומית, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות, בתקופת 90 הימים שקדמו לתאריך הדוח. הוראה זו הינה בנוסף לניהול סיכון הנזילות תחת מודלים פנימיים, כנדרש בהוראה 342, כפי שתואר לעיל.
יחס כיסוי הנזילות הממוצע (מאוחד) לרבעון השלישי של שנת 2018 הסתכם ב-121%. כאמור לעיל, במהלך הרבעון השלישי של שנת 2018, לא נרשמו חריגות ממגבלות יחס זה.

לפרטים בדבר תיקון 28 לחוק השקעות משותפות בנאמנות, במסגרתו, הוחלו על קרנות הסל מגבלות בקשר לשיעור ההשקעה והחזקה בנכסים שונים ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו (חקיקה והוראות פיקוח על פעילות קבוצת הבנק) בדוחות אלה.

לפרטים נוספים בדבר סיכון הנזילות ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה יתרת שלושת קבוצות המפקידים הגדולות בקבוצת הבנק ב-8.4 מיליארדי שקלים חדשים.

גיוס המקורות ומצב הנזילות בבנק - במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 חלה עלייה ביתרת פיקדונות הציבור בבנק. יתרת פיקדונות הציבור עלתה מהיקף של 183.6 מיליארדי שקלים חדשים ביום 31 בדצמבר 2017, להיקף של 192.9 מיליארדי שקלים חדשים ביום 30 בספטמבר 2018, גידול של 5.1%.

במגזר הלא צמוד, היקף פיקדונות הציבור במגזר זה הגיע לסך של 143.4 מיליארדי שקלים חדשים, עלייה של 7.7% לעומת סוף שנת 2017. במגזר צמוד המדד ירד היקף פיקדונות הציבור ל-13.9 מיליארדי שקלים חדשים, ירידה של 11.6% ובמגזר מטבע חוץ עלה היקף פיקדונות הציבור ל-35.7 מיליארדי שקלים חדשים, עלייה של 2.7% לעומת סוף שנת 2017.

סיכונים אחרים

סיכון ציות ורגולציה

תיאור הסיכון והתפתחותו

סיכון הציות (Compliance Risk) הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את "הוראות הציות".

סיכון הציות כולל גם את הסיכון חוצה הגבולות, המוצג בנפרד להלן.

סיכון הציות נותר ללא שינוי במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 והוא מוגדר נמוך-בינוני אך להערכת הבנק הינו במגמת ירידה.

הירידה נובעת, בין היתר, מהמשך הטיפול בסיכונים שסווגו ברמות הגבוהות, ומהמשך הגברת הבקרה וההדרכות, המשך ייעול תהליכי העבודה בתחום וניהול ממוקד הכולל טיוב חשבונות של לקוחות שבהם אותרו חוסרים של מסמכים ונתונים.

ביום 8 ביולי 2018, התקבלה בבנק דרישה מרשות ניירות ערך לתשלום עיצום כספי בסך של 220 אלפי שקלים חדשים בשל הפרת סעיף 4 להוראות הרשות בנושא "הפניית לקוחות לקבלת שירותי ניהול תיקים" - איסור על יעוץ השקעות להניא לקוח שמעוניין להתקשר עם חברה לניהול תיקים מסוימת מלעשות כן.

לפרטים נוספים בדבר סיכון הציות והרגולציה ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון חוצה גבולות ואיסור הלבנת הון

תיאור הסיכון והתפתחותו

סיכון חוצה גבולות (Cross Border Risk) הוא הסיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות חוק או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, הנובעים מאי עמידה של הבנק בהוראות דין שמקורן במדינות אחרות, בין הוראות המחייבות את הבנק, ובין הוראות שאינן מחייבות אך אי קיומן עלול להסב לבנק נזקים, או מפעילות בחוץ לארץ של לקוחות הבנק בניגוד להוראות דין כלשהו.

סיכון חוצה הגבולות כולל גם, אך לא רק, סיכון לנזק, לרבות פגיעה במוניטין, בשל תביעות או הליכי איפה אחרים מצד רשויות במדינות זרות, בקשר עם דיני מס זרים החלים על לקוחות מסוימים של הבנק, חוקי איסור הלבנת הון ומימון טרור, סנקציות של גופים בינלאומיים ורשויות זרות, או דין אחר. סיכון חוצה הגבולות חל גם בשלוחות הבנק בחוץ לארץ; בפעילות עם לקוחות תושבי-חוץ; בפעילות עסקית שמקיימים נציגי הבנק במדינות זרות וביחס לכספים של לקוחות ישראליים פרטיים המושקעים בחוץ לארץ.

סיכון חוצה הגבולות כולל גם את הסיכון הנובע מהחובות הנגזרות מדיני מס אמריקאים, החלים על פעילות קבוצת הבנק מחוץ לארצות הברית (FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act, וכן QI - qualified intermediary). הסיכון נובע גם מהחובות הנגזרות מהתקן שפורסם על ידי ארגון ה-OECD (OECD - Common Reporting Standard - CRS). תיאבון הסיכון של הבנק לסיכונים חוצי גבולות הינו אפסי.

סיכון חוצה הגבולות נותר ללא שינוי במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 והוא מוגדר נמוך-בינוני. הבנק מנהל את הסיכון, בין היתר, על ידי עדכון נהלים, מיכון תהליכי עבודה, קיום הדרכות וקביעת סניפים מתמחים לפעילות מול לקוחות אלה. בתשעת החודשים הראשונים של השנה הושלמו מספר מהלכים לבדיקות תיקים, טיוב נתוני לקוחות והחמת לקוחות, לעמידה בדרישות הרגולטוריות.

סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מאי ציות להוראות איסור הלבנת הון ומימון טרור.

תיאבון הסיכון של הבנק בכל הקשור לסיכון הנובע מאיסור הלבנת הון ומימון טרור הינו אפסי.

סיכון איסור הלבנת הון נותר ללא שינוי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018, זאת לאור המשך פעילות אינטנסיבית של הדרכה והטמעה לצד בקורות ממוקדות סיכון, וכן נקיטת פעולות אפקטיביות לצורך מניעת הישנות אירועים חריגים וכשלי ציות. המערכת הטכנולוגית לאיתור פעילות בלתי רגילה ולדיווחים פועלת בצורה שוטפת בסניפים ומאפשרת בקרה הדוקה על הפעילות

הבנקאית. זאת, תוך גידול בפעילות העסקית, ועל רקע המשך פעילות רגולטורית מוגברת הבאה לידי ביטוי, בין היתר, בפרסום הוראות חדשות בתכיפות גבוהה אליהן הבנק נערך בהתאם.

לפרטים נוספים בדבר סיכון חוצה גבולות ואיסור הלבנת הון ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון מוניטין

תיאור הסיכון והתפתחותו

סיכון המוניטין מופה על ידי הבנק כסיכון מהותי, שכן, מאירועי עבר ניתן ללמוד כי פגיעה במוניטין של גוף פיננסי עשויה להביא לאובדן ערך משמעותי. סיכון המוניטין הינו סיכון עצמאי, אך יכול גם לנבוע מהתממשות סיכונים אחרים בבנק, כגון, התממשות אירוע סיכון תפעולי. כמו כן, פגיעה במוניטין הבנק יכולה לגרום להתממשות של סיכונים אחרים, ובפרט, סיכון הנזילות, במסגרתו תהיה דרישה גוברת של לקוחות למשיכת פיקדונות.

הבנק מודד בשגרה את סיכון המוניטין שלו בשוק ההון, בקרב הציבור, ובקרב הלקוחות והקהילה העסקית. מדידה זו מתבססת על מחקרים רבעוניים יעודיים הבוחנים את עמדות הציבור (לקוחות הבנק ולקוחות בנקים אחרים), על ניטור חודשי של שיח הרשת, על מחקרי שביעות רצון בקרב לקוחות הבנק ועוד. דיווחים בגין סיכון מוניטין מועברים להנהלה ולדירקטוריון הבנק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, כפי שמקובל לגבי כל הסיכונים שמופו על ידי הבנק.

בעקבות ההתפתחויות בחקירת משרד המשפטים בארצות הברית בחן הבנק את הצורך בעדכון מידת ההשפעה של גורמי הסיכון השונים והעלה, בדוחות הכספיים לרבעון השני, את מידת ההשפעה של סיכון המוניטין מנמוכה לנמוכה-בינונית. לפרטים בדבר התפתחויות בחקירת משרד המשפטים בארצות הברית ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים בדבר סיכון המוניטין ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון אסטרטגי - עסקי

תיאור הסיכון והתפתחותו

סיכון אסטרטגי - עסקי הינו סיכון בזמן אמת או פוטנציאל עתידי לפגיעה ברווחים, בהון או במוניטין הבנק, הנובע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של החלטות, או בהיערכות לא מספקת לשינויים בסביבה העסקית. קרי, הסיכון שהבנק בחר אסטרטגיה שגויה או שהוא לא יוכל לממש את התוכנית העסקית והאסטרטגית על פי התכנון. מהותיות הסיכון האסטרטגי מחייבת את הבנק לנקוט אמצעים שיאפשרו את ניהול הסיכון, תוך נקיטת אמצעים להערכה ולזיהוי מקדים של אירועים, העלולים למנוע את יישום האסטרטגיה.

בעקבות התפתחויות בחקירת משרד המשפטים בארצות הברית בחן הבנק את הצורך בעדכון מידת ההשפעה של גורמי הסיכון השונים והעלה, בדוחות הכספיים לרבעון השני, את מידת ההשפעה של הסיכון האסטרטגי מנמוכה-בינונית לבינונית. לפרטים בדבר התפתחויות בחקירה ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים. ראה גם פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית לעיל.

התממשותה של עסקת רכישת בנק אגוד, אם וככל שתתממש, תאתגר את הבנק בשל מהלך המיזוג התפעולי של שני הבנקים לצד המשך מימוש יעדי התוכנית האסטרטגית הקיימת של מזרחי טפחות.

ביום 5 באוגוסט 2018 התקשר הבנק עם בעלי המניות בבנק אגוד בתוספת להסכם, על פיה הוסכם כי הצדדים וכן אגוד יגישו ערר על ההחלטה. ערר כאמור הוגש לבית הדין להגבלים עסקיים ביום 6 בספטמבר 2018. לפרטים נוספים ראה פרק אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק, לעיל.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

לפרטים נוספים בדבר הסיכון האסטרטגי – עסקי ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

לפרטים נוספים בדבר סיכונים סביבתיים ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2017.

מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקורות ונהלים

מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. בנושאים הנותרים, שהם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כאשר תקני דיווח כספי בינלאומי (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. עיקרי המדיניות החשבונאית מפורטים בביאור 1 בדוחות הכספיים לשנת 2017.

יישום כללי החשבונאות על ידי ההנהלה בעת עריכת הדוחות הכספיים כרוך לעיתים בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים ועל התוצאות העסקיות המדווחים במסגרת הדוחות הכספיים. חלק מההנחות, ההערכות והאומדנים הינם קריטיים למצב הכספי או לתוצאות הפעולות המשתקפות בדוחות הכספיים של הקבוצה, וזאת עקב מהותיות הנושא, מורכבות החישובים או מידת ההיתכנות של התממשות נושאים השרויים בחוסר ודאות.

הפרשות בגין תביעות משפטיות

בדוחות הכספיים נכללו הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים, במקום בו לדעת הנהלת הבנק, ובהתבסס על חוות דעת של יועצי המשפטיים, נדרשה הפרשה.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, סוגו התביעות בהתאם לתחומי ההסתברות להתממשות החשיפה לסיכון כמפורט להלן:

- 1) סיכון צפוי (Probable): הסתברות מעל 70% להפסד בגין התביעה. בגין תביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"צפויה", נערכת הפרשה מתאימה בדוחות הכספיים.
- 2) סיכון אפשרי (Reasonably Possible): הסתברות בין 20% ל-70% להפסד בגין התביעה. בתביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"אפשרית", נערכת במקרים מסוימים הפרשה מסוימת בדוחות הכספיים, בהתאם לשיקול דעת הנהלת הבנק, ובהתבסס על חוות דעת יועצי המשפטיים.
- 3) סיכון קלוש (Remote): הסתברות נמוכה מ-20% להפסד בגין התביעה. בגין תביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"קלושה", לא נערכת הפרשה בדוחות הכספיים.

בביאור 26 ג' בדוחות הכספיים השנתיים ניתן גילוי לתביעות מהותיות, שסכומן (ללא ריבית והוצאות) גבוה מ-1% מההון העצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק ובביאור 10 ב. בדוחות כספיים אלה ניתן גילוי לשינויים מהותיים ביחס לאמור בדוחות הכספיים השנתיים.

כמו כן, ניתן גילוי לבקשות לאישור תובענות ייצוגיות שהסכום הנתבע בהן הוא מהותי, אשר לדעת הנהלת הבנק המבוססת, בהתאם לעניין, על דעת הנהלות החברות המאוחדות שלו ועל חוות דעת יועציהם המשפטיים, לא ניתן במועד עריכת הדוחות הכספיים להעריך את סיכוייהן, ולכן לא בוצעה בגינן הפרשה.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, רשאי הבנק לקבוע לגבי תובענה ייצוגית כי לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון, בארבעת הדוחות הכספיים המתפרסמים לאחר הגשת התביעה, וכן במקרה של עיכוב הליכים על פי החלטת בית משפט. מעבר לכך, רק במקרים נדירים רשאי הבנק לקבוע כי לא ניתן להעריך את סיכויי התממשות החשיפה.

יצוין כי הפרשה בגין תביעות משפטיות והתחייבויות תלויות, תלויה בגורמים רבים וכרוכה באי ודאות גבוהה. מידע חדש שיגיע לבנק בעתיד ונוגע לחשיפות הקיימות למועד אישור הדוחות הכספיים יכול להשפיע באופן מהותי על גובה החשיפה או גובה ההפרשה הנדרשת בגין החשיפה.

הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2018 כללו, עדכון של אומדן החשיפה, הנוגע לחקירת משרד המשפטים בארצות הברית, בסכום של 425 מיליוני שקלים חדשים (116.5 מיליוני דולר ארה"ב). ההפרשה המצטברת בגין החקירה ליום 30 בספטמבר 2018 הינה 589.8 מיליוני שקלים חדשים (162.6 מיליוני דולר ארה"ב). לפרטים נוספים ראה ביאור 10 ב.4 בדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר המדיניות החשבונאית בנושאים קריטיים, ראה פרק מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017.

לפרטים בדבר שינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים בנושא הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומגבלת חברות ענפית ראה פרק שינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים לעיל.

בקורות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים המבוססות על דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sarbanes-Oxley Act האמריקאי, חתמו המנהל הכללי של הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה המצורפת לדוחות הכספיים בנושא "בקורות ונהלים לגבי הגילוי" (להלן: "הצהרה על הגילוי").

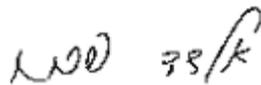
הצהרה על הגילוי כאמור, מתייחסת לבקורות ולנהלים אשר תוכננו להבטיח שמידע אשר נדרש הבנק לגלות בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, נצבר, מעובד ומועבר להנהלת הבנק באופן המאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישות הגילוי. כן מתייחסת ההצהרה, לקביעתה של בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי, ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

בהמשך להתאמת הבקורות והנהלים לגבי הגילוי הנוגעות לשינוי מבנה הדוחות הכספיים אשר בוצעו בשנת 2017, בוצעו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 התאמות נוספות הנוגעות לדוחות כספיים רבעוניים. הנהלת הבנק, בשיתוף עם המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק, העריכו ליום 30 בספטמבר 2018 את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנהל הכללי של הבנק והחשבונאי הראשי הסיקו כי לתום התקופה שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2018, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הרבעוני בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון השלישי של שנת 2018 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

אלדד פרשר

מנהל כללי

משה וידמן

יושב ראש הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים:
רמת גן, ד' בכסלו התשע"ט
12 בנובמבר 2018